ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XX (LV) ■ Nr. 12 (462) ■ Decembrie 2020 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Grafică de RADU BOUREANU

La mulți ani, 2021!

Bun de tipar

Crame, academii, biblioteci

■ **România literară** (nr. 45, 30 octombrie 2020) publică un interesant interviu acordat de Valeriu Stoica lui Cristian Pătrășconiu, în care fostul ministru al justiției, astăzi podgorean la Drăgășani, se dovedește un îndrăgostit de poezie, citând copios din Ion Pillat și Baudelaire. Convorbirea curge sprințar, ca un vin nou, plină de referințe culturale, de la Biblie la mitologia greacă, de la "Vinul și divinul", volumul de eseuri al lui Jean-Robert Pitte, la "Istoria literară a vinului", semnată de criticul Răzvan Voncu. Este vinul de stânga sau de dreapta? "Vinul este bun pentru inimă - medical și spiritual - dar și pentru minte. Băut cu moderație, vinul stimulează gândirea. El îngemănează astfel stânga și dreapta, așa cum se întâmplă în orice corp sănătos, nu numai în cel social". Care e atu-ul vinului românesc? "Podgoriile românești au tradiție, legată de un anumit *terroir*: Drăgășani, Cotnari, Dealu Mare... Al doilea element identitar excepțional se regăsește în soiurile autohtone, care nu au fost distruse de filoxeră... Astfel se va reface și se va consolida brandul vinului românesc ". După asemenea interviu, îți vine poftă de un pahar de crâmpoșie și de o carte din seria "In vino veritas", de la editura Baroque Books !

Cât de frumoasă e limba română?

■ În același număr al **României literare,** remarcăm două cronici dedicate volumului "Veghea asupra limbii române", semnat de istoricul Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române. Autorul, considerat de Sorin Lavric drept "un curator pledând pentru zestrea de valori ce dospesc în istorie", merge în această lucrare "la izvoarele limbii, cercetându-i originea latină, trăsăturile morfologice, fluctuațiile de dialect, influențele dinspre limbile vecine și aberațiile ivite prin mutilare incultă". Lucrarea este un mic tratat privind apartenența noastră la romanitate, dându-ne sentimentul tonic al locuirii într-o limbă relevantă, frumoasă și bogată. De altfel, în 2017, un "Barometru al limbilor în lume" plasa româna pe locul 15, într-o lume în care se vorbesc peste șase mii de limbi. Cu această carte, Ioan-Aurel Pop se dovedește, încă o dată, un Învățător al neamului, un Luminător, după expresia fericită a Irinei Petraș.

Mai multă cultură religioasă

■ Anca Manolescu notează, în **Dilema veche** (nr. 864, 4 noiembrie 2020), după oribilele atentate din Franța: "Omenește vorbind, fapta ucigașului (un tânăr musulman cecen) este sinistră. Religios vorbind, ea este și mai sinistră. Căci, pentru toate cele trei religiile monoteiste, a ucide un om înseamnă a ucide o ființă care poartă întipărit în ea chipul lui Dumnezeu. Dar acest dat fundamental, comun celor trei tradiții, nu e luat în seamă de ideologia fanatismului religios. Ea mizează tocmai pe incultura spirituală a celor pe care vrea să-i capteze ... Este vorba despre o periculoasă incultură religioasă... despre un ego amețit de îndoctrinare care se proiectează în condiția de vedetă a unui scenariu cu buni și răi absoluți ... Fără o cultură religioasă difuzată în societatea mare, nu ne vom mai putea înțelege cu propria lume... O cultură religioasă - nu confesională - e de folos astăzi oricui, credincios ori nu ... pentru a avea un raport civilizat cu vecinul altfel situat ca apartenență spirituală" ("Din nou despre cultura religioasă").

Boierii și mitocanii

■ Scriitorul Stelian Tănase publică în **Observatorul cultural** (nr. 1037, 29 octombrie 2020) o replică acidă la adresa criticului literar Nicolae Manolescu. Amintindu-și despre tribulațiile politice ale lui Alexandru Paleologu, Manolescu spunea, într-un dialog cu Daniel-Cristea Enache: "Odată devenit senator, membru în conducerea PAC, s-a împrietenit la cataramă cu Stelian Tănase și au scris împreună o carte de memorii. Atracția dintre ei era contra naturii. Coane Alecule, i-am zis într-un rând, ce găsești d-ta, un boier, la un mitocan ca Tănase? Răspunsul a fost tipic Paleologu: Nu știi, dragă, că boierii au avut totdeauna un *penchant* pentru mitocani?" (Serialul "Peștele în apă", publicat în **România literară**). Tănase replică: "Aș putea să povestesc, de pildă, ce părere avea Alecu Paleologu despre Nicolae Manolescu, mai ales ca lider politic. Dar așa ceva nu se face. Nu este corect să redai scene care nu mai au martori în viață și să pui pe seama morților ce-ți trece ție prin cap... Toată mărturia ... suferă de mari lacune de informație, oferă judecăți false și... trebuie citită cu foarte multă circumspecție, pentru că Manolescu minte".

Un Urmuz necunoscut

■ În numărul din noiembrie al revistei **Curtea de la Argeș** ne-a atras atenția editorialul academicianului Gheorghe Păun, dedicat memoriei neobișnuitului Urmuz. "Urmuz este unul dintre cei mai importanți scriitori români, premergător al revoltei literare universale, profet al dislocării formelor sociale, ale gândirii și ale limbajului, cum spunea Eugen Ionescu ... A publicat numai câteva zeci de pagini dar paginile scrise despre el, puse împreună, pot alcătui un număr de volume tot de ordinul zecilor ... Maximum de conținut în minimum de expresie". Peste trei ani se împlinește un secol de la moartea lui Urmuz. În acest context, se cere citită cu atenție monografia "Urmuz sau despre paradox", publicată recent de profesorul argeșean Lucian Costache, cercetător literar care ne oferă un Urmuz puțin cunoscut, un Urmuz având o imensă cultură mitologică și muzicală, ezoterică și filosofică.

Prizonieri în bibliotecă

■ **Viața Românească** (nr. 10/2020) ne propune o temă de maximă actualitate în vremuri de pandemie: biblioteca de acasă. De aici sunt memorabile amintirile lui Alexandru Călinescu, intitulate "Biblioteci": "Existența mea a fost jalonată de mai multe biblioteci și îmi dau seama acum că unele dintre acestea au fost de fapt niște pierderi. Când a murit tatăl meu, în 1988, a trebuit să pun ordine în cărțile și hârtiile lui. A fost o muncă titanică, apartamentul lui cu două camere era burdușit de cărți, plus dosarele, însemnările, corespondența. Ce puteam face cu atâtea volume, dintre care multe erau străine de preocupările mele și, oricum, n-aș fi avut unde să le pun, având eu însumi o bibliotecă destul de bogată? Am făcut așadar o selecție, am reținut o serie de cărți iar pe celelalte le-am dat, în speranța că vor ajunge în mâinile unor cititori avizați... E un exemplu de bibliotecă parțial pierdută...". Dar și mărturisirile poetului Andrei Codrescu:" Am construit aproximativ 5 km de rafturi... Am trăit în Sibiu, New York, Detroit, San Francisco, Baltimore, New Orleans... Camioane pline de cărți m-au urmărit din oraș în oraș, ca niște câini enormi, compuși din litere". Refugiu sau pedeapsă? De unde fascinația aceasta a bibliotecii? Ce e ea, de fapt? Un paradis, ca la Borges, sau un labirint, ca la Eco? Bogdan Ghiu spune că și una și alta: "Locuitorul bibliotecii este, poate, gând de nemărturisit, tocmai Tezeu, care a luat locul Minotaurului".

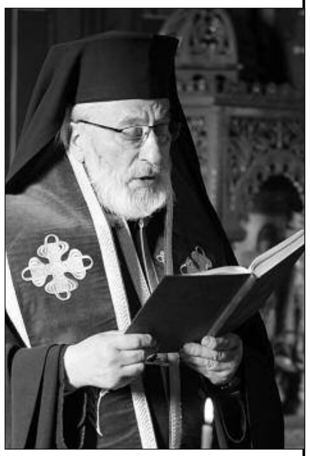
De ce Gluck și nu Codrescu?

■ În **Convorbiri literare** (nr. 11, noiembrie 2020), Carmen Firan și Mihai Ene o prezintă cititorilor pe Louise Gluck, poeta americană care a primit în acest an Premiul Nobel pentru Literatură, în detrimentul lui Haruki Murakami. "Numele ei circulă în comunitățile poetice din SUA, la catedrele de poezie din universități, este publicată constant iar poezia ei este comentată elogios în cele mai importante reviste ... Dacă ieși însă din scena literară centrală, puțini au auzit de ea, ceea ce nu e surprinzător la o țară mare și diversă ca America, unde în plus specializarea pe segmente înguste nu mai lasă loc pentru altceva", explică Firan. Dar Ene rămâne tot nelămurit: "Deși sunt perfect de acord cu încercarea de a scoate din umbră și de a introduce în circuit scriitori a căror operă merită o recunoaștere mai importantă ... de ce s-a preferat premierea lui Louise Gluck și nu a lui, să zicem, dacă tot era să fie un poet american... Andrei Codrescu, preferatul meu... ?". Nelămurire la care subscrie și al Dvs

ARGUS

Calinic Argeșeanul

Din frumusețea lumii văzute

Omului i-a fost dat un dar de mare preț: pășirea în Univers pe verticală și pe orizontală.

Liberul arbitru fără Dumnezeu este o ecuație falsă. Liberul arbitru este o fiară sălbatică ce trebuie domesticită mereu, pentru a fi pe drumul cel bun.

Am ajuns cam toți o apă și-un pământ, dar ne judecăm unii pe alții întru nepocăită nerușinare.

Prețuirea omului: bunețe dată lui Dumnezeu.

Cine iartă este un pic din Dumnezeu! Cel mai anevoios lucru este a avea disponibilitatea de a ierta oricând, pe oricine și pentru totdeauna.

Pe cât este de prețios să ne naștem și să trăim, pe atât este de important să viețuim în ordine morală și să aducem rod bogat.

Turnul din Pisa se înclină! Domul din Veneția intră la apă câțiva centimetri pe an, Ierusalimul a fost dărâmat cu templu cu tot! Atlantida nu mai este! Cu cât ne ticăloșim mai mult, cu atât vor dispărea și alte osteneli ale oamenilor. Tot ce s-a zidit din silnicie a pierit! Numai zidirile din dragoste durează.

A învăța virtutea delicateții este cel mai greu lucru de pe pământ. Și, cu toate acestea, au fost ființe ale lui Dumnezeu care au dat dovadă de absolută delicatețe.

Supunerea, ascultarea și înfrânarea, tripticul desăvârșirii!

Starea mondială de îndiavolire nu se poate tămădui decât cu o credință fermă și curată în Dumnezeu, prin rugăciune susținută de fapte bune și un post negru ca al ninivitenilor celebri, care au biruit hotărârea lui Dumnezeu de a-i pierde.

Parcă îți vine inima la loc când e vorba să faci un popas, scurt de altfel, și să stai în lumina dragostei din care răsare bunătatea și generozitatea. Ce troiță fericită! Așa da! Mai ai curaj și drag de viața aceasta semănată de Dumnezeu pe pământ!

Dinamica progresului material nu înseamnă mare lucru dacă nu are și aripa cealaltă, dinamica spirituală.

Fiecare dintre noi, în orice responsabilitate ne-am afla pe acest pământ, pe parcursul vieții și, mai ales, spre amiaza vârstei, avem dorul ascuns al inimii de a ne osteni pentru desăvârșire.

O vorbă bună, o încurajare, un ajutor, o speranță, un sfat de inimă, acestea sunt bucuriile de care trebuie să ne împărtășim cu toții!

Gheorghe Grigurcu

„Un ceas de credință pură”

■ Amintirea: o metaforă a trecutului. Una cunoscînd o subtilă mobilitate, aidoma unei imagini cinematografice.

■ Nemulțumit de un lucru din pricini atît de diverse, încît nemulțumirea însăși se estompează, devine oarecum rezonabilă.

■ Unii autori dau dovadă de precocitate, alții în schimb se formează lent, în decursul întregii vieți, printr-o avansare de melc, cutezătoare în felul său. Au satisfacția fiecărui centimetru cucerit. Bunăoară acei artiști orientali care își propun a se „perfecționa” mai cu seamă la vîrstele cele mai înaintate.

■ „Limba este asemenea formulelor matematice care, alcătuind o lume în sine, se joacă doar între ele, fără a exprima nimic altceva decît propria lor natură minunată și care tocmai de aceea sunt atît de expresive și tocmai de aceea oglindesc jocul straniu al proporțiilor dintre lucruri. Sunt verigi ale naturii doar prin libertatea de care dispun și doar în mișcările lor libere se dezvăluie sufletul lumii ce face din ele o delicată măsură și schița lucrurilor” (Novalis).

■ „Timpul probabil”: improvizațiile naturii, variațiunile ei pe tema perindării anotimpurilor. Într-un fel, poezia naturii.

■ Unii se impun în viața literară, alții doar pe piața literară. O chestiune de diviziune a muncii.

■ Există subiecte care se cer scoase periodic „la aer curat”, aidoma unor așternuturi, unor veșminte.

■ „Copilul meu de șase ani mi-a explicat: cînd eram mic, credeam că să-ți dea restul înseamnă, dacă n-ai restul, să-ți dea cît îți mai trebuie. Ce frumoasă ar fi lumea asta întoarsă pe dos! Dar așa e lumea culturii, poate. Nu știi destul – și ți se dă restul. Nimeni nu mai tăinuiește nimic, nici marele preot cu știința lui, nici pictorul cu amestecul lui de culori. Toți sunt gata să-ți dea restul și te așteaptă, cu restul acela miraculos, în biblioteci, muzee și la chioșcurile de reviste, la radio și în piețele publice. Iar cîteodată cînd îmi fac iluzii, mi se pare că și lumea socialismului ar putea așa” (Noica).

■ Senectute. Supraviețuiești în lume, desigur, dar lumea *ta* a dispărut aproape în întregime. Unde sunt ființele cele mai dragi, oamenii pe care i-ai iubit? Dar animalele? E ca și cum, dizgrațiat, te-ai afla într-o odaie din care au fost scoase toate lucrurile, așa încît nu te poți culca, nu te poți așeza. O odaie închisă cu cheia, pe dinafară.

■ Pentru unii dintre noi relația cu Răul, asemenea unui joc de noroc care pleacă de la mize mici, acceptabile, spre a ajunge la altele, devastatoare.

■ Iubirea, simțămîntul esențial al ființei, cu răsfrîngere în transcendență, dar *selectiv*. „A iubi totul și pe toți, a te jertfi totdeauna din iubire înseamnă a nu iubi pe nimeni și a nu trăi viață pămîntească” (Tolstoi).

■ „Pentru a respecta regulile de distanțare, dar și pentru a le cosmetiza, restaurantul unei grădini zoologice din Japonia a așezat la mese, strategic, între clienți, animale de pluș. Astfel, susțin patronii, oamenii nu se vor mai simți atît de singuri în timp ce mănîncă. Mai mult, cred eu, se vor lega prietenii pe viață – căci cine nu dorește un amic tăcut, discret, care doar te ascultă fără să te contrazică, și care pare că te încuviințează tot timpul?” (**Dilema veche**, 2020).

■ Micul mister al muzicii cîntate într-o limbă pe care n-o cunoști sau care nu-ți este familiară. Cuvintele străine *cîntă* ele însele necunoscutul, netrăitul, pura așteptare.

■ „Prințul consort Philip, soțul Reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii, a împlinit ieri 99 de ani. A fost serbat discret, doar cu un simplu prînz, nu s-a făcut mare petrecere. Asta deoarece amîndoi se află la izolare de dinainte de Paște. Este cea mai lungă perioadă pe care ei au petrecut-o împreună la Castelul Windsor, a spus o sursă apropiată. După ce s-a retras din viața publică, în 2017, ducele a trăit mai mult singur la Ferma Wood de pe domeniul Sandrindham. (...) El este soțul devotat al Elisabetei a II-a de 73 de ani. În ciuda faptului că la prima vedere pare o persoană aspră, soțul Reginei și-a atras simpatia britanicilor” (**Click**, 2020).

■ A.E.: „Femeia hetairică și bărbatul de tip donjuanesc, ființe natural înclinate spre un egotism capricios, ilustrînd așa-zicînd morala hedonismului lor. N-ar putea fi altminteri, astfel cum au o anumită statură, o anumită culoare a ochilor. Nu-ți face iluzii, colega, nu condamna ceea ce în acest caz ține de natură.”.

■ Ajun de Anul Nou 2019. Melancolie a ceea ce a fost și s-a pierdut. Melancolie a ceea ce n-a fost niciodată.

■ Compasiunea care s-ar cuveni arătată autorului supraevaluat. Pe cînd cel subevaluat poate avea șansa recunoașterii ulterioare, acesta nu mai are nici una. Un damnat, fericitul de azi.

■ „Nici un scriitor nu-și dă mai multe șanse de a minți decît cel care scrie un jurnal intim, pretinsă «relatare» a gîndurilor și sentimentelor sale. Mai întîi că acest autor, dacă are intenția să scrie un jurnal, gîndește și simte cu gîndul la jurnal, deci altfel decît ar face în lipsa acestui proiect. Mai ales că, gîndindu-se la sine în abstract, el se falsifică, sau mai precis se crede mai conform virtuții sale (sau viciului său) decît ar îndrăzni s-o *afirme* în fața celorlalți. Monologul jurnalului intim este un artificiu care vrea să treacă drept sinceritate, cînd de fapt e doar modul cel mai comod de a juca teatru: fără spectatori” (Denis de Rougemont).

■ În România există în prezent 7000 de capre negre.

■ Senectute. Față de inevitabilele pierderi de care are parte ființa – țeluri, satisfacții, deprinderi etc. - , aceasta se străduiește a adopta o tactică a propriei protecții, convertindu-le consolator în renunțări, în cedări „de la sine”.

■ Moartea unei ființe mult iubite te poate situa într-un soi de singurătate intimă ce durează întreaga viață. O singurătate în relație cu care lumea pare tot mai puțin semnificativă. Trebuie să te obișnuiești mereu cu lumea precum cu un loc extenuant printr-o prea îndelungată ședere și totodată precum cu un loc străin, inospitalier, pe care abia îl cunoști. N-ai altă soluție.

■ „Emoționant! Britanicii Emma Billington și partenerul ei, Lou Fields, de la ferma de animale Barton Moss, de lîngă Manchester, au salvat în ultimii zece ani peste 1.500 de maidanezi din România și Bulgaria. (...) Aici au ajuns și Orion și Laika, doi cățel maidanezi din România care au rămas fără cîte un picior în urma bătăilor repetate la care au fost supuși în țară. «Am cheltuit peste 25.000 de lire sterline pe tratamentul Laikăi și al lui Orion. Au fost necesare mai multe operații pentru a-i salva. Dar acum, datorită donațiilor generoase ale miilor de britanici, au dreptul la o nouă viață», a explicat Emma pentru Daily Mirror” (**Click**, 2020).

■ Senectute. Nu poți deveni mai inteligent, dar mai bun poți deveni pînă-n ultima zi. A. E.: „Nu e cam naivă cogitația ta, amice?” Nu e naivitatea o virtute regeneratoare a vîrstei ultime?

■ A.E.: „Nimic de zis, prozator de nivel mediu, dar megalomania îi joacă feste. Devine extatic în fața unei laude confuz ditirambice, curată beție de cuvinte, emisă de un anonim. Nesesizîndu-i ridicolul, nu devine, iartă-mi termenul, un tîmpițel?”.

■ A.E.: „Știu, nu o dată semenii te-au mîhnit. Ai cunoscut persoane versatile, ipocrite, vanitoase, adulatoare, intrigante care ți-au oferit însă materia utilă pentru latura umană negativă prezentă în jurnal. Dacă unele din ele nu se vor recunoaște în însemnările tale, e bine. Dacă se vor recunoaște, e tot atît de bine. De acord?”.

■ Metroul cel mai vechi din lume, datînd din 1869, se află în Londra.

■ Ironia e subversiune pură, nihilism absolut (v. Hegel). Din fericire, de cele mai multe ori, în viața curentă, e administrată în doze rezonabile.

■ „Vața de Sus (Hunedoara), un sat izolat în Munții Zarandului, se trezește la viață în preajma zilei de 29 septembrie, data nașterii lui Arsenie Boca,. În urmă cu 110 ani, în acest colț uitat de lume s-a născut faimosul duhovnic. Satul natal a devenit loc de pelerinaj. (...) Un portret uriaș al călugărului, înfățișat în chip de sfînt (Sfîntul Cuvios Arsenie), a fost zugrăvit pe zidul bisericii din Vața de Sus, a cărei curte se umple cu oameni la slujbe. Pe marginea șoselei din sat, mai multe cruci de piatră și troițe au fost ridicate drept omagiu adus duhovnicului” (**Click, 2020).**

■ **„Este** o corespondență între trup și suflet, între calitatea trupului și calitatea sufletului; o întrepătrundere ondulatorie. Presupuneți o noapte cu lună și un lac liniștit în care cineva aruncă două pietre în puncte diferite; se văd valurile apei întretăindu-se în cercuri și pe ele, mișcîndu-se petece de lună. Cam așa ceva ar fi atingerea sufletului cu undele trupului, deși sufletul e de altă natură, nu mai puțin deosebită de trup decît oglindirea de lună pe vălurelele apei. Și, totuși, se răsfrîng întreolaltă” (Arsenie Boca).

■ Un ceas de credință pură cum un pahar de apă proaspătă cînd ți-e sete.

■ Există cărți la care revii cu speranța că de cîte ori le vei deschide îți vor înfățișa nuanțe noi. Sunt cărțile pe care s-a întîmplat să le cunoști cel mai bine. De unde rezultă faptul că dacă avem a face cu un obiect al spiritului, cunoașterea poate avea virtualități cu atît mai bogate cu cît pare mai avansată.

■ O morală ludică: Simone de Beauvoir se referă la morală ca la o partidă ce se poate cîștiga sau pierde.

■ O înțelegere îngustă a lucrurilor nu e deja o vulgaritate?

■ „În momentele de mare melancolie, cînd simt cum se apropie sfîrșitul civilizației occidentale, meditez la destinul și lecția pe care ne-a dat-o Hector. În fond, el știa că Troia era ursită pieirii. În acea extraordinară scenă din cîntul VI (al **Iliadei**) – cînd sfătuiește pe bătrîni să aducă jertfe zeilor, și o vede pentru ultima oară pe Andromaca – se ghicește clar că Hector nu avea nici o iluzie în ceea ce privește pe Paris și, mai ales, în ceea ce privește sfîrșitul războiului. Presimțea că va muri și că Troia va fi distrusă. Suferea că astea se vor întîmpla datorită unui «ușurel» ca Paris; dar continua să-și facă datoria și să lupte fără nici o iluzie. Mi-e teamă că așa se va întîmpla și cu Europa mea. («Asia», biruită la Troia, își va lua revanșa.) Dar aș vrea să cădem precum Hector. Făcîndu-ne datoria, împăcați și totuși fără iluzii. Am uneori impresia că toate «destinele exemplare» ale europenilor au fost anticipate de greci” (Mircea Eliade).

■ Din păcate, rămînem recunoscători mai curînd femeilor pe care le-am iubit decît femeilor care ne-au iubit.

■ Modestia? Fața socială a umilinței, care, ca orice fenomen adus în planul extrovertirii, poate fi cu ușurință mimată.

■ „Invocînd «comportamentul pe care trebuie să-l avem în 2020» cînd «nu mai trebuie să folosim termeni care riscă să rănească pe cineva», strănepotul Agathei Christie a anunțat că titlul romanului **Zece negri mititei** va fi schimbat în **Erau zece**. În sensul sensibilităților care trebuie oblojite în 2020 mă gîndesc că ar trebui revizuit și titlul romanului lui Dumas **Omul cu mască de fier” (Dilema veche,**2020).

■ Unamuno vorbește despre „efortul făcut de trecutul nostru pentru a ajunge viitor”. Cunoaște oare sufletul omenesc un efort mai emoționant? Nu conține oare un trecut personal turnat în amintire germenele trecutului edenic?

■ „Să notăm că decisiv în istoria unui popor este omul mediu. De ceea ce este el depinde tonul corpului național. Prin asta nu vreau, nici gînd, să neg că indivizii iluștri, figurile eminente pot avea o intervenție puternică în destinele unei rase. Fără ei n-ar fi nimic care să merite osteneala. Dar, oricare le-ar fi excelența și desăvîrșirea, ei nu vor acționa istoric decît în măsura în care exemplul și influența lor îl impregnează pe omul mediu. N-avem ce face! Istoria este, implacabil, domnia mediocrului” (Ortega y Gasset).

■ Nu mai puțin de 6000 de tone de gunoaie menajere se revarsă zilnic cu generozitate în țara noastră.

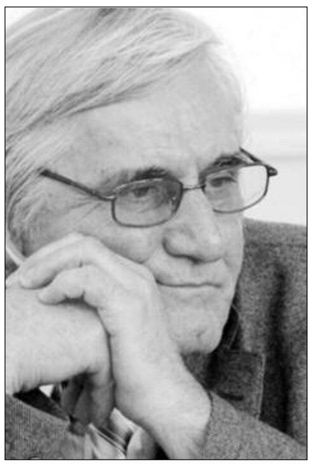
■ Senectute. Amețeli, un echilibru al trupului în mers tot mai precar, nu-ți dai seama dacă doar acompaniind echilibrul psihic la rîndu-i slăbit, sau stimulîndu-l compensator. A. E.: „Dar Dumnezeu?” Dumnezeu se află inclus în trăirile noastre, împărtășindu-le și, consecutiv, consolîndu-ne prin însuși faptul că ne acordă conștiința a ceea ce se petrece. Scria Kierkegaard: „Doctrina creștină e așa: să fii iubit de Dumnezeu și să iubești pe Dumnezeu înseamnă a suferi”.

■ Narcis nu se adîncește în sine, ci se desparte de sine, deoarece reflectarea sa e un sine iluzoriu. Contemplația apropie, autocontemplația îndepărtează. Confesiunea unui autor: o apropiere de eul său, simultan înstrăinat prin caracterul obiectiv al actului scriptic.

■ Senectute. Sunt momente în care cauți o ieșire, nădăjduind să găsești una pe care s-o poți descuia, dar ai surpriza de a-ți da seama că de fapt toate ușile sunt deschise vraiște și că un suflu de aer rece intră în casă, aidoma unei fantome.

Moartea unei ființe mult iubite te poate situa într-un soi de singurătate intimă ce durează întreaga viață. O singurătate în relație cu care lumea pare tot mai puțin semnificativă. Trebuie să te obișnuiești mereu cu lumea precum cu un loc extenuant printr-o prea îndelungată ședere și totodată precum cu un loc străin, inospitalier, pe care abia îl cunoști. N-ai altă soluție.

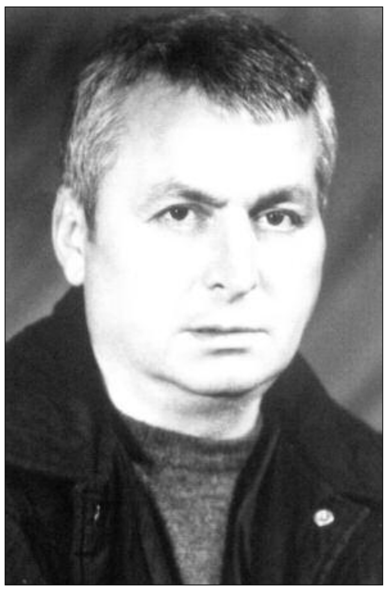
Nicolae Oprea

Între *Curtea Veche* şi *Cronică de memorii,* Miron Cordun a evoluat în limitele aceluiaşi „imperiu poetic”, îmbogăţindu-şi instrumentarul fără să renunţe la temele obsesive. Spiritul care prezidează „ordinea sacră” a universului său liric, marcat discret de paseism, întreţine, în fond, mitul formelor primordiale. Ritmuri şi formule arhaic-populare – cronici sau cadre ale gândirii populare, cum le denumeşte poetul – sunt integrate organic într-un discurs al cărui rafinament este de sorginte cărturărească.

MIRON CORDUN (1935-1997)

Schiţă bio-bibliografică

1935 – În ziua de *16 noiembrie* se naşte Gheorghe Cârstea, în familia lui Ion şi Floarea Cârstea din comuna Priseaca, judeţul Olt.

1959 – Poetul în formare debutează în revista *Luceafărul* cu un grupaj de poeme, la propunerea lui Mihu Dragomir, cu semnătura de tranziţie Gheorghe Cârstea Nicolescu.

1970 – În suplimentul Biblioteca „Argeş”, instituit de Gheorghe Tomozei, publică placheta *Edict* (Premiul revistei „Argeş”), semnată cu pseudonimul de rezonanţă eminesciană care devine de-acum numele poetului: *Miron Cordun*. În anii următori vor apare alte două grupaje în Biblioteca „Literatorul” a revistei *Argeş*, unde devine redactor în 1972: *Curtea Veche* (1972) şi *Poezii* (1973).

1974 – Format în climatul spiritual al generaţiei lui Labiş-Stănescu, Miron Cordun debutează editorial cu mare întârziere, cu volumul *Curtea Veche* (Ed. Cartea Românească), distins cu Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor din R.S.R. Încă de la debut, Cordun îşi afirmă timbrul personal prin arhaitatea de sorginte livrescă a limbajului poetic, într-un discurs încărcat cu simboluri sau reprezentări mitologice autohtone..

1974-1976 – Supravieţuieşte ca şomer clandestin într-o Românie socialistă care nu recunoştea şomajul. În primăvara lui ’74, când revista „Argeş” devine supliment trimestrial al ziarului judeţean „Secera şi ciocanul”, Miron Cordun a refuzat postul de metodist la Casa de Cultură din Topoloveni propus de comisia politică angajată să înlocuiască scriitorii cu ziarişti în redacţie. Din 1976 va fi angajat la Centrul de Librării Piteşti; iar după revoluţie, la Biblioteca Judeţeană Argeş.

1975 – Publică al doilea volum, *Serbări*, mutilat de cenzură, la Editura Cartea Românească (lector: Mugur Legrel). Florin Mugur, dealtfel, a fost redactorul tuturor cărţilor sale publicate la editura fanion a Uniunii Scriitorilor.

1978 – Apare *Duminica pe drumuri*, cea mai cenzurată carte a poetului. Titlul iniţial, interzis de cenzură, *Satul gol*, trimitea expres la realitatea crudă a dislocării ţărănimii sub comunism. Cu câteva luni înainte de editare, am reuşit să public în revista *Echinox* un grupaj sub acest titlu.

1982 – Publică *Bacovii*. Expresia personală din titlul acestei culegeri deţine funcţia de iniţiere într-o poetică a „disperării de har” cu trimiteri livreşti la existenţa paradigmatică a scepticului simbolist George Bacovia, unul dintre modelele lui Cordun.

1985 – Apare *Cartea cu dragoste*. Specificul celui de-al cincilea volum derivă din densitatea reprezentărilor zoomorfe cu statut simbolic. Inorogul care apare în imaginarul medieval sub înfăţişarea unui animal însingurat şi enigmatic, sfios şi ahtiat după puritate, indică blazonul poetic ales de poet.

1987 – La “Cartea Românească” iese ultimul volum antum al lui Miron Cordun, *Urmările* cu exact un deceniu înaintea morţii, în care *cazna, ardoare, iluminare, crez, puterea crinului* devin motive ordonatoare, de coloratură romantică, într-un discurs întemeiat pe poetica încordării şi a arderilor interioare.

10 decembrie 1997 – Miron Cordun este răpus de cancer, la numai 62 de ani, surprins în plină forţă creatoare.

1998, noiembrie – Prietenii lui Cordun publică la Editura Calende din Piteşti volumul postum *Cronică de memorii*, prefaţă Nicolae Oprea, definitivat de autor în ultimii ani de viaţă.

Între *Curtea Veche* şi volumul postum, Miron Cordun a evoluat în limitele aceluiaşi „imperiu poetic”, îmbogăţindu-şi instrumentarul fără să renunţe la temele obsesive. El îşi revendică un spaţiu poetic *integru*, cum îi plăcea să spună, a cărui austeritate presupune înaintarea trudnică spre ideal. Spiritul care prezidează „ordinea sacră” a universului său liric, marcat discret de paseism, întreţine, în fond, mitul formelor primordiale. Ritmuri şi formule arhaic-populare – *cronici* sau *cadre ale gândirii populare*, cum le denumeşte poetul – sunt integrate organic într-un discurs al cărui rafinament este de sorginte cărturărească. În absenţa decoraţiunilor stilistice fastuoase, se produce simbioza firească dintre spontan şi făurit. În cadrul acestei lirici care decurge dintr-o supremă “încordare”, mai pregnante decât metaforele devine prefacerile succesive ale conştiinţei modelatoare, decelabile da la o carte la alta.

Referinţe critice (selectiv)

În volume şi dicţionare:

Laurenţiu Ulici, *Prima verba, II,* 1978; idem, *Literatura română contemporană*, 1995;

Lucian Alexiu, *Ideografii lirice contemporane*, 1977;

Gheorghe Grigurcu, *Existenţa poeziei*, 1986;

Florin Mugur, *Schiţe despre fericire*, 1987;

Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, 2009;

Nicolae Manolescu, *Istoria literaturii române pe înţelesul celor care citesc*, 2014; idem, *Istoria critică a literaturii române*, ed. II, 2019;

Nicolae Oprea, *Timpul lecturii*, 2002; idem, *Cronicar întârziat – între generaţii -*, 2013;

Radu G. Ţeposu, *Dicţionarul scriitorilor români, A-C*, 1995;

Nicolae Mecu, *Dicţionarul general al literaturii române, C-D*, 2004;

Sergiu I. Nicolaescu, *Dicţionar subiectiv de literatură–Argeş,* 2012.

În reviste:

Nicolae Manolescu, *Umilinţa şi orgoliul*, „România literară”, nr. 9/1983; *Miron Cordun*, „Argeş”, nr.11/1986; id. „România literară”, nr. 47/1975; Gheorghe Grigurcu, *Poezia lui Miron Cordun*, „Argeş”, nr.11/1983; Constantin Hârlav, *Lirism existenţial,* „Argeş”, nr.8/1982; Sergiu I. Nicolaescu, *Serbări*, „Cronica”, nr. 44/1975; *Miron Cordun*, „Argeş”, nr. 2/1979; Al. Cistelecan, *Miron Cordun, Cartea de caznă*, „Argeş”, nr.6/1988; Mircea Bârsilă, *Miron Cordun – un poet al mirării*, *Calende*, nr. 1/1998; Al. Th. Ionescu, *Nu pot*, *Calende*, nr. 1/1998; Dumitru Augustin Doman, *O întâlnire admirabilă a vieţii mele*, *Calende*, nr. 1/1998; ; Leonid Dragomir, *A fi împreună cu un poet*, *Calende*, nr. 1/1998; Nicolae Oprea, *Serbările poetului*, „Viaţa românească”, nr. 12/1975; *Personalitatea poetului*, „Argeş”, nr.1/1979; *„Bacoviile”*, „Argeş”, nr.9/1982; *Chemarea inorogului*, „Luceafărul”, nr. 35 /1987; *Poe4tica „disperării de har”*, „Calende”, nr. 3-4/2005; *Integritatea lui Cordun*, „Argeş”, nr.11/2010 etc.

Microantologie:

Cordun

Şi nu sunt decât singur şi rupt
şi nu mă mai rabdă nici numele, nici
cartea cu care îmi mântui
această îngăduinţă de zicere.
Copacul cu care am fost zidit
odată ca niciodată, doamne, tu
e-atât de singur pe lume
atât de-amară/ e frunza lui, frunza…
La lucru de moarte! spun zei blestemând,
La lucru de lucru!
Şi sunt ca un câine turbat
Şi mă rod
Pe iarba pe care mă jelui.

Şi nu sunt decât singur
Şi rupt.

Acest poem l-am scris pe-o roabă

Acest poem l-am scris pe-o roabă
căram cuvinte la întâia carte –
era-n noiembrie mi se pare când
căram cuvinte la întâia carte.
Mama trecea pe prag un râu de foc,
spunea ceva de un copil pe care
l-ademenea aşa, arzând pe foc
bătrâne lacrimile ei amare.
Mater dulcissima! strig eu, mă dor
aceste luminări de lacrimi sparte
că sunt asemenea cuvintelor
pe care nu le-am scris la nici o carte.
Şi nu ştiu dacă mi se-ndură-atât
tărâmul de domnie, râul, ramul
ori sângele de rod slăvit, încât
să port coroana voastră, râul, ramul.
Şi nu ştiu dacă mi se dă s-aud
taurul sfânt turbând de-nsămânţare
şi prăbuşind hotarul dinspre sud
şi năpustindu-se-ntru cea care…
O, patimă de noiembrie când bem vin
la curtea veche-a clopotelor sparte
şi stă-n genunchi poetul pe destin
şi pe o roabă-şi scrie-ntâia carte…
(*Curtea veche*)

Inorogul

Eu inorog era să fiu
şi cornul mult mai viu să-mi fie
în casa ta cu timp târziu
şi-n prăpădire de trufie.
Dar traiu-n grabă,
dar bătrân de glorii repede purtate
nu mai am stare să amân
pe vieţile cu tine date.
Şi nici cădere nu mai am
De prea mult frig să-ţi sparg pereţii
şi să te-mping la mine-n neam
frumoasa mea din capul vieţii…
(*Duminica pe drumuri*)

Cartea de caznă

Cu binecuvântare te rog
cu bună cuviinţă: dă ştire
de starea lumească a sinelui meu
în nebună mirare de sine.
Fă-mă să intru în marile gări
de iubire, în marile centre
urbane. Voi cuvânta
o carte de caznă, ca fiara voi rupe
din carnea-mi o carte de caznă
sângele-mi vrea
pe marile canale urbane să curgă”. (*Urmările*)

În disperare de har

Celui ce i s-a luat umbra, şi stă
În priveala cerului mare
Şi spală icoanele,
celui ce pune
pietre-prejuru-i, de vindecare –
tatălui meu, împăratul de crin,
măria sa ziditorul de grâne,
cela ce osteneşte norii prin cer
şi-i trage-n zid
şi zidul rămâne,

această scriere în disperare
de har, acest nor
în pornirea pe sus a capului meu –

de trebuirea zidirilor. (*Bacovii*)

LVI

Satul e gol şi e trist ca o cruce e gol şi e trist şi e sfânt ca o cruce în numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh e sfânt şi e închinat ca o cruce de sus în jos şi de la stânga la dreapta de sus în jos şi de la stânga la dreapta în numele tatălui şi al fiului şi al sfântului duh satul e gol şi bolnav şi îngropat în el ca o cruce

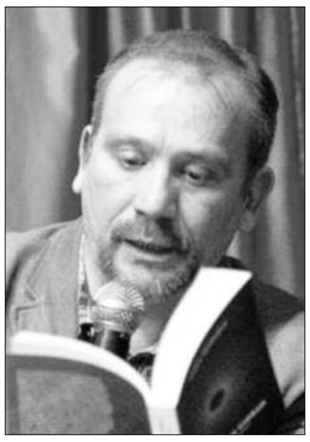
LXVII

tatăl meu odihneşte în locul veşnic cordun
osia mea se roade la ritul de roată cordun
numele meu se canoneşte-n cordun

ce nume e ăsta pe tine îmi zice domnul notar ce nume? de piatră de pom ori de pasăre-n cer ce nume e ăsta pe tine? tatăl tău scria cu nume notoriu tatăl tău scria cu scris de notar nici domnul primar nu scria cu nume notoriu nicidecum nicidecum un râu peste râu când se rupe un râu aşa era tatăl tău (tatăl meu a fost cantor notar) şi nu se cânta şi nici iscălea întristări peste lume numai că se ântâmpla că veneau norii pe noi ne îngreunau norii

tatăl meu odihneşte în locul veşnic cordun
piatra şi pomul şi pasărea cerului
dau seama de viaţă în locul veşnic cordun
numele meu e o roată
(*Cronică de memorii*)

Horia Vicențiu Pătrașcu

Samsarii vieții

Cu excepția lui Buddha – și a discipolilor lui europeni, Schopenhauer și Freud (și poate Leopardi) toți înțelepții, întemeietorii de religii, filosofii au îmbrățișat necondiționat idolul, vițelul de aur al vieții, au devenit bio/zoolatri.

Nietzsche, acest demolator al tuturor iluziilor noastre, se oprește și el în fața lui și, în loc să-i zdrobească picioarele de lut, așa cum ne obișnuise să o facă cu toți ceilalți idoli, se apleacă și i le sărută plin de pioșenie. O face, desigur, găsind motive profunde, o face mai ales din acel spirit contestatar fără de care nu ar fi scris poate nici măcar un rând. Or, după Nietzsche, nihilismul este un element primordial al religiei și metafizicii (pentru că ambele neagă viața, afirmând o iluzorie lume de dincolo). Budismul, creștinismul, platonismul sunt condamnate în repetate rânduri la conciliile convocate de acest papă al lui Dyonisos, în numele vieții, al vieții de aici, singura existentă. Ce stranie răsturnare de situație: înclinația lui spre negație îl face să afirme viața, nonconformismul îl face victima celei mai răspândite prejudecăți, a celei mai vechi idolatrii.

De altfel, „eterna reîntoarcere a aceluiași" este un concept-imagine îndreptat direct împotriva budismului, este afirmarea a ceea ce acesta neagă, opusul a ceea ce budismul propune. Inelul, cercul devenirii este „răsturnat" și, privit din perspectivă inversă, de la celălalt... capăt, revalorizat. Samsara este repusă în drepturi, ciclul nașterilor și morților, lanțul de apariții și pieiri este reabilitat.

Cel care chestionează totul nu pune la îndoială o singură „valoare": viața - pre-judecată fundamentală a întregii lui „filosofii", în sensul dogmatic și doctrinar al termenului. E și ceea ce-l apropie de Darwin, un alt adept al vieții ca necondiționat, ca scop în sine. Darwinismul lui Nietzsche constă în acceptarea vieții ca finalitate de sine stătătoare, autosuficientă, urmărită de toate formele de viață pentru ea însăși. Astfel, atât Darwin cât și Nietzsche stau încă sub întreaga putere a metafizicii pe care cred că o resping.

Schopenhauer, Leopardi și Freud - au ieșit din 'biolatrie' sau 'zoolatrie', din idolatrizarea vieții ca valoare supremă, ca lucru în sine. Cât datorează această eliberare lui Buddha - singurul om care a dus până la ultimele consecințe negarea vieții, fără să afirme existența altei lumi, sau gnosticismului, curent subteran al spiritului european, țâșnind la răstimpuri în câteva minți strălucite – nu putem ști cu precizie. Ce putem constata este că valoarea absolută, inchestionabilă a vieții (a cărei supremație este sugerată și de absența reprezentabilității ei plastice, așa cum arătam într-un alt articol) dirijează, din inconștientul principial al pre-judecăților, simfoniile ideilor, acceptă și respinge, ca un cenzor infailibil, manuscrisele trimise spre publicare, declară, obstetrician al minții, viabilitatea produselor ei. Imnul pe care-l închină Nietzsche vieții, acest pact pe care-l semnează cu cea mai adâncă prejudecată a minții umane – pune surdină asupra tuturor detunăturilor și exploziile, diatribele, vituperările, deconspirările și demitizările lui, ba chiar ateismul său, capătă, ca note ale acestui imn, melodicitate, o dulce sonoritate. Sub stindardul Vieții (de aici ori de dincolo) – orice poate fi afirmat și făcut, inclusiv cele mai abjecte crime...

Or, cele mai periculoase prejudecăți, cei mai de temut idoli sunt tocmai cei mai tăcuți, cei mai lipsiți de reprezentare (așa cum este Viața), cei mai neiconici și mai nechestionați. Utilizarea „politică" a acestei credințe profunde, a acestei origini a tuturor atașamentelor a fost sesizată și denunțată de Buddha. În numele vieții oamenii sunt dispuși să moară și să omoare, iată cel mai banal, cel mai răspândit mod în care apare Samsara, ciclul și lanțul cauzelor și efectelor, unde viața implică moartea. A te elibera de „viață" înseamnă a rupe lanțul cauzal, a te elibera deopotrivă și de moarte, înseamnă a atinge un nivel al minții unde unitatea și liniștea iau locul opoziției tuturor opozițiilor: viața și moartea. Dacă o asemenea eliberare a minții este sau nu posibilă nu putem ști. Ce știm cu siguranță este că această valoare politică a „vieții" există și că toți politicienii, din cele mai vechi timpuri și până azi, sunt niște samsari care fac ca roata nașterilor și a morților să se învârtă în mințile sclavilor de ieri și de mâine. A fi sclav nu înseamnă a fi pus sub stăpânire ci a nu avea alternativă la jug. Înseamnă a prefera să rămâi pe plantație, odată sclavia abolită, căci libertatea este, pentru tine, lipsită de conținut, fără sens. A fi sclav înseamnă *a nu putea* considera libertatea ca fiind o opțiune reală.

Dintre europeni, cum spuneam, Schopenhauer și Freud sunt printre puținii care s-au desprins de pre-judecata absoluității vieții. În ce-l privește pe Schopenhauer, lucrurile sunt clare, influența budhismului fiind evidentă, fapt care l-a menținut și-l va menține permanent într-un con de umbră. În privința lui Freud „filosofia" lui (așa numita metapsihologie privitoare la instinctele vieții și ale morții, expusă în *Dincolo de principiul plăcerii*) a fost pusă în mod premeditat în umbră, căci ea trăda, vai!, imnul vieții! Freud pune instinctele vieții și instinctele morții pe același plan, afirmând că există, laolaltă cu tendința de perpetuare și de conservare a vieții, o tendință, egală, de reîntoarcere la nivelul anorganic din care orice formă de viață provine și de eliberare de sub tensiunea produsă de excitații (principiul Nirvana). Ei bine, iată, spre deosebire de Darwin și Nietzsche care rămân tributari prejudecății „vitaliste" (viața ca scop și lucru în sine), Schopenhauer și Freud o depășesc chestionând-o și ajungând să interpreteze viața ca fiind doar unul dintre termenii unei relații. În mod paradoxal, interpretările extremiste ale lui Darwin și ale lui Nietzsche (acești doi profeți ai vieții!) sunt posibile și au fost produse și practicate, în vreme ce filosofia „budistă" a unui Schopenhauer sau Freud este de o profundă indulgență și înțelegere.

De aceea Darwin și Nietzsche au putut fi folosiți de „samsarii" vieții pentru a justifica și explica moartea, genocidul, eugenia, „lupta pentru supraviețuire" și supraviețuirea celui mai puternic, în vreme ce Schopenhauer și Freud au alimentat, atât cât au putut, contemplativitatea europeană. Schopenhauer și Freud au deschis în spiritul european o cale „regală" spre depășirea celei mai mari prejudecăți: viața!

...cele mai periculoase prejudecăți, cei mai de temut idoli sunt tocmai cei mai tăcuți, cei mai lipsiți de reprezentare (așa cum este Viața), cei mai neiconici și mai nechestionați.

Iudita Dodu Ieremia

Corect/Incorect

Destinul unui popor depinde de starea gramaticii sale. Nu există mare națiune fără proprietatea limbii.

(Fernando Pessoa)

SFARĂ/SFOARĂ

- De ce plângi, Cocuța? Cine te-a supărat? Cocuța e fata vecinei mele de la țară. Are 17 ani și după ce a absolvit clasa a VIII-a, nu s-a mai dus la școală. Are grijă de frații mai mici, când mama sa este la muncă. Cu greu o fac să vorbescă:

- Co-cu-lea-na, reuși să-mi răspundă printre sughițiuri. A dat sfoară-n sat că-l iubesc pe Gigeeel! Se jeli ea, ștergându-și lacrimile și nasul cu poalele șorțului. Deodată glasul îi răsună amenințător: Și i-am spus să nu zică la nimeni. Acum râde tot satul de mine.

Mi-am și imaginat-o pe Coculeana, prietena Cocuței, cu un ghem uriaș de sfoară, întinzându-l pe toate ulițele satului. Nu are rost să-i explic că, de fapt, Coculeana a dat sfară în sat, că de unde atâta sfoară?! Sfară, cu varianta șfară este un termen arhaic, păstrat regional în Moldova. Îl întâlnim în scrierile vechi, la Dosoftei și la Nicolae Costin. În DEX găsim următoarea explicație: „SFARĂ = miros greu (și fum) rezultat din arderea grăsimilor sau a cărnii, de la lumânări de seu etc. A DA SFARĂ ÎN ȚARĂ (sau, rar, *în sat*, *în mahala* etc.) = a da de știre, a răspândi o veste." Expresia se referă la un mijloc de comunicare practicat în vechime, când oamenii se anunțau făcând foc pe un deal. Cei din satul vecin, văzând fumul, aprindeau la rândul lor un foc, ducând vestea mai departe, de obicei veste de primejdie. Ce simplu este astăzi să răspândim veștile. Inclusiv fake-news, din păcate!

DEFILEU/DEFILARE

Mai întâi, câteva precizări. Termenul „jurat" este tot mai frecvent folosit cu sensul: „membru al unei comisii de specialiști care clasifică și promovează participanții la o competiție." Mi se pare firească această extindere, întrucât în DEX găsim următoarele explicații ale termenului „JURIU: 1. comisie de specialiști desemnată pentru clasificarea și desemnarea candidaților sau a concurenților și pentru decernarea unor premii la examene, competiții sportive etc. 2. (în unele state) totalitatea juraților care intră în componența Curților cu juri/jurați". Pe când „JURAT = (în unele state) cetățean ales să ia parte la judecarea unor procese penale și uneori a unor procese civile". Doar atât! Prin urmare, vom folosi termenul „jurat" cu înțelesul pe care l-am arătat la începutul acestui paragraf.

Membru al juriului, persoană importantă, călătorit prin multe țări, cu aureolă de mare specialist în domeniul, să-i zicem, sexului frumos, își scoase ochelarii negri, dezvăluind niște ochi obosiți și încercănați, și se adresă concurentei timorate, fluturând cu mâinile câteva cercuri și exprimându-și plictiseala, chiar un oarecare dezgust față de evoluția dezamăgitoare:

Ai făcut <u>un defileu</u>, adică un cerc <u>pe-aicea</u>. Aveam pretenții de la tine!

Uau! Am zis eu, ce metaforă! Mișcările unduitoare ale concurentei au fost asemănate cu o apă curgătoare străpungând munți stâncoși, obstacole în calea succesului, croindu-și cu tenacitate drumul spre victorie. Imediat însă am ieșit din vraja imaginii metaforice și mi-am dat seama că domnul jurat a chiulit atât la lecția de geografie, când s-au predat formele geologice de relief, cât și la lecția de gramatică despre sensul substantivului „defileu". Cred că a vrut să spună „defilare", deși nici acest termen nu ar fi fost mai fericit. Să zicem totuși că s-ar fi potrivit mai bine, deoarece ar fi avut o nuanță ironică în acest context. Nu mai bag în seamă „pe-aicea"!

Spre o mai bună lămurire, iată ce ne spun dicționarele:

DEX: „DEFILARE, *defilări* = acțiunea de a defila și rezultatul ei." „A DEFILA = (despre trupe sau despre o mulțime) a trece în pas cadențat în coloană (de marș) prin fața comandanților sau reprezentanților autorităților, pentru a da onorul, cu ocazia unei parade, a unei serbări sau a unei inspecții; (despre persoane, cortegii) a trece în șir prin fața cuiva; *fig.* a se succeda. „DEFILEU, *defileuri* = vale transversală îngustă, adâncă și lungă, cu versanți abrupți, săpată de o apă curgătoare în regiunile muntoase."

DAN: „A DEFILA = 1. (despre coloane, convoaie etc.) a trece în rânduri, în șir; (despre trupe, unități militare) a trece prin fața unui comandant pentru a da onorul cu ocazia unei parade etc. 2. (*p. ext*) a se succeda fără întrerupere (< fr. *défiler*)."

„DEFILEU, *defileuri* = vale îngustă și adâncă între doi munți, săpată de o apă curgătoare (< fr. *défilé*)."

În concluzie: nu e bine să chiulești!

Domniţa Neaga

Ştii, în poveşti, finalu-i fericit...!

Noi ne-am pierdut pe drumul către stele,

Ducând la piept un snop de flori de câmp,

Măsura unei tinereţi rebele.

POVARA IUBIRII (Poeme de dragoste)

POVARĂ

Trăiam o frumoasă poveste,
Vegheam la hotare pe rând,
Lumina urca înspre creste,
Iar timpul curgea doar în gând.

În lucruri, pulsa nemurirea,
Suav obiect de veşmânt,
Deşertul plecase aiurea,
Cu pulberi de aur în vânt.

Când cerul cu gust de mătase,
Albastru ca-n ziua dintâi,
În sufletul lui ne-aspirase,
Tu n-ai mai putut să rămâi...

De-atunci, nu mai ştiu unde duce
Cărarea pe care-am pornit...!
Povara iubirii e-o cruce
Din cel mai puternic granit...

AŞTEPTARE

Nu mai vorbim de mult aceeaşi limbă,
Nici în culori nu ne mai întâlnim;
Roiesc în noi doar spaţii fără nume,
În care s-a-ntâmplat să pribegim.

Să te mai strig pe nume... Care nume?
Chemarea mea s-ar rupe în fâşii,
Ar flutura pe crestele abrupte
Din munţii şi oceanele pustii.

La tine n-ar ajunge nici ecoul
Cu nimbul lui de dor nepământean,
Se va împrăştia în pulberi fine
Tot căutând aievea un liman...

Sub clopotele care răsuna-vor
Prin Universul celor Patru Sori,
Te-oi aştepta ca altă Penelopa,
Să germinăm sub caldele ninsori...!

FLORI DE CÂMP

Povestea noastră a-nceput atunci,
Când zorii ne udau uşor pe pleoape,
Atâţia aştri se roteau în noi,
Că ne credeam asemeni lor, aproape.

Zburau în aer păsări paradis,
Copacii înverzeau în plină toamnă,
Zăpezile cădeau doar în pustiu,
Nebănuind că timpul ne condamnă.

Pământu-ntreg se învârtea vrăjit,
Un disc imens cu muzică stelară,
Tot universul conspira tăcut
La visul de iubire planetară...

Ştii, în poveşti, finalu-i fericit...!
Noi ne-am pierdut pe drumul către stele,
Ducând la piept un snop de flori de câmp,
Măsura unei tinereţi rebele.

HANUL

Era o toamnă de-nceput de veac,
Ploua din cer cu salbe aurite,
Am rătăcit, pe câmp, spre vechiul han,
Pe caii cu potcoavele tocite.

Acolo, întuneric şi lumini...
Pe cupe de cristal, cu vinuri fine,
Ni se-ntâlniră mâinile abrupt
Şi-a fost de-ajuns să nu mai ştiu de mine.

Am ars discret, jăratec domolit,
Ne-am spus minciuni şi ne-am ghicit
în palmă,
Tăceri ocrotitoare ne-au vegheat
Din frescele de-o măreţie calmă...

Bătrânul han e tot acolo, gol,
Prelins către pădure, ca o miere,
Doar umbra noastră stăruie în el,
La focul amintirii...spre-nviere.

CONSTELAŢII

Băteau din aripi îngeri scăldaţi
în spuma zilei,
Curgea cu muguri cerul peste copacii suri,
Tot ce era-nflorire pălea sub bruma toamnei,
Şi-n inimile noastre se desfrunzeau păduri.

Ne-am depărtat, cu anii, de noi, dar fiecare
Purta o taină-n suflet, iubirea ce-a trăit;
Ea mi-a ţinut de foame, de sete şi de casă,
Mi-a încălzit obrajii când am înzăpezit.

Înveşnicit în sânge, ca stânca într-un munte,
M-ai apărat din umbră, asemeni unui scut,
Te bănuiam în preajmă, îţi căutam surâsul,
Secreta mângâiere, care m-a renăscut.

Prin aerul de zgură cu străluciri stelare,
Doi îngeri duc pe aripi zăpada unui vis,
Închisă cu credinţă în amfore de aur,
Spre două Constelaţii din Marele Abis...

CĂNI DE LUT

În seara asta putredă, ploioasă,
Mă bântuie un sentiment caduc,
Aş vrea să scap de el, dar un' să-l duc,
Când firul ierbii cade frânt sub coasă?

Îmi eşti alături şi licoarea-i fiartă,
S-o bem în şoapta cănilor de lut,
Şi visul să-l luăm de la-nceput,
Ştiut fiind că vremea nu ne iartă!

La foc aprins (va fi căldură-n casă),
Îţi voi citi în palmă, de destin;
Să mă asculţi, chiar dacă mint puţin,
La urmă, mă poţi cere de mireasă!

Ne vom aşterne, pete de lumină,
Pe lutul neîncrederii din noi,
Vom sta la masă singuri, amândoi,
Căni de pământ cu flacără divină...

Crenguța Mălăieș

Neputinţă

ea citeşte poeme
încercând să-şi facă
necuvintele să vorbească
dorul aleargă printre merele
necoapte încă
şi-mbrăţişează copiii
care se joacă „de-a Baba Oarba"
ei numără zilele până când
vor vedea curcubeul
ea priveşte cerul şi numără
silabele neputinţei
şi dorul se preface-n aghiasmă
în duminicile fără împărtăşanie

Pe partea cealaltă a străzii

dincolo de aparenţe
e un suflet
care orbecăie prin viaţă
nu ştie nimic,
doar tace şi învaţă
jumătate copil,
jumătate femeie,
respiră adânc
şi zâmbeşte a speranţă
deşi oamenii o mint,
nici n-o privesc în faţă,
de parcă sunt la circ
şi ea e o paiaţă
făcută să smulgă
aplauzele altor oameni
la fel de goi pe dinăuntru
ca paiele
din ochii ei verzi –
niciodată să îi crezi-
aşa i se spune de fiecare dată
uneori are impresia
că nici nu e ascultată,
că asistă la o scenă
prea prost regizată,
unde actorii îşi joacă
rolul cu încăpăţânare,
unde prea puţin
contează că doare...
Doamne, cum mai doare
şi cum miroase a disperare,
a priviri pe furiş şi lovituri
de coate
pe sub zâmbete de suflete goale
ea e pe partea cealaltă
a străzii,
femeia
care tace şi învaţă
cum să meargă pe sârmă
plină de speranţă

Ana

m-ai zidit între gânduri
ale tale, ale mele
cu tot cu cioburile
adunate de pe jos
amintirile sângerează
peste vremurile ce dor
sub cerul senin
inima trage cu sete
din aer
ca fumătorul
din ţigară
mă privesc
în oglindă
şi ştiu
sunt o Ană
a unui Manole
niciodată modern
care-şi ridică
biserica
pe versuri
de dor

Prefacere

când dorul
te apasă
şi sufletul
se face ghem,
respir-adânc,
trage genunchii
la piept
şi dă-te peste cap
de trei ori
să te prefaci
în stânca
vârfului
de munte,
pe care
nu o clintesc
nici ploile,
nici vântul
doar tu,
omule,
firav din
plămădire,
te laşi lovit
de gânduri
şi dulcea
amintire

Sub cireş
sub cireş am şezut
şi am plâns
într-o zi caldă
de primăvară
pe o piatră cu 6 colţuri
care îmi crescuse
în suflet
deasupră-mi, cerul senin,
în jur doar copacii în floare
şi-n mine furtună –
corabie rătăcită pe mare –
numai atunci
e durerea mai tare
când corăbierul e singur
într-o zi cu eclipsă
de soare.

Tomnatică

se prăvale iarăşi
toamna peste mine
şi-n suflet se aştern
covor de vise vechi
îngălbenite, gândurile
cad într-un somn adânc
doar ploaia se aude
cum rapaie-n pereţi
şi vântul suflă tare,
lăsând copacii goi
de tot ce-a fost vreodată
'nainte şi înapoi
la mine în odaie
focul dansează umbre
şi-n ochii mei văpăi
de nopţi şi zile verzi

de vii ca să mă vezi
cum cade toamna-n suflet,
aşază-mi peste umeri
mantii din tot ce crezi
c-a însemnat cândva
iubirea mea albastră
pe cerul tău senin
de patimi şi poveri
până nu rugineşte
de tot frunza în vii
te-aşază şi gândeşte
din vise de revii
în anotimpul acesta
cu ceaţă şi cu ploi,
în care cântă iar
romanţele în noi...

Aurel Udeanu

Sunt inși cărora nu li se mai poate lua

nimic. Regatul lor de cenușă
în veci nu va mai fi atacat de huni,
de tătari. Sau vandali.

Totul trăit, totul murit! O țigară stinsă în
scrumieră! Rujul pe buza paharuluigol din
care a băut moartea! O mână retezată uitată
pe pian! Și niște ochi obosiți
înaintând cu greu
prin aer. Oprindu-se să mângâie genunchii
puberi ai unei lumânări!

N-a fost totdeauna așa. Cândva, mergeam
în rezervația de zei, îmi alegeam unul, mă
închinam lui o vreme, apoi altul. Petreceam
cu inconștiența mea pe genunchi
toată noaptea,
luna îmi cădea dimineața în cana cu vin.
O monedă calpă!

Aproape am uitat că exist! Astăzi, o dată
la două zile, trebuie să-mi scot viitorul la
plimbare în cărucior.
Trec, de fiecare dată, pe
lângă castanul din colț și-mi schimb
trupul cu
al lui, dar nu sosesc în rai. Mă opun încă
îmbrățișării securii!

Sunt inși cărora nu li se mai poate lua
nimic. Pentru ei a fi în pământ sau în cer
totuna este. Cu buzunarele pline cu pietriș
umblă prin oraș și hrănesc porumbeii!
La propria înmormântare
ei nu vor participa.
Vor fi absenți!

Am cerut și mi s-a dat!

Am căutat și am găsit!
Am bătut și mi s-a deschis!
Mă voi lăsa înghițit de gura aia imensă,
a nimănui care mă însoțește pretutindeni,
se cască amenințător dinaintea mea.

Trebuie să fiu înțelegător și cu ea. Este
o gură care nu are un stăpân, îi lipsesc forma,
dinții și limba, nici nu știu cum poate mânca.
Mi-este milă de ea, este singură pe lume și
merge totdeauna în fața mea. Când obosesc,
m-așteaptă să vin din urmă, să mă ducă unde
știe doar ea. Și să-mi facă felul!

Îmi voi învinge frica, mi-o voi exila în
pietre. Nu voi opune nicio rezistență când va
sosi clipa. Trebuie să trăiască și ea!
Mă voi lăsa
mâncat până la ultima firimitură de gura
lipsită de carne și oase care stă la pândă,
ziuă și noapte. Caută momentul
să mă înhațe.
Și să mă fericească, pentru totdeauna!

Dacă cumva ea va ezita, îmi voi introduce eu
capul între fălcile ei invizibile,
mă voi îndesa sin-
gur în prăpastia fără fund. Până la gât,
până la brâu,
până la tălpi, până dincolo de dincolo.
O voi încuraja,
o voi implora, o voi soma să mă mânânce.
Restul
trebuie să-l facă ea, de-aia este gură.
Iar foamea nu iartă!

Mă voi lăsa înghițit, pur și simplu, de gura
aia imensă, imaterială și, totuși,
foarte concretă,
înfiptă acolo în întunericul fără fund.
La capătul
ei: Tatăl Luminos! Nespus de Luminos!
Trebuie!

Numai pe El Îl am în acest infern!

Doar El și numai El poate face
o umbră
să creadă că există!

Fără El, lumina nu mi-ar mai alăpta
în fiecare dimineață ochii lacomi, mi i-ar lăsa
să moară de foame. Mierla
nu mi-ar mai ghiftui urechea cu cântecul ei
după ploaie. Iar zarzării înfloriți
nu m-ar mai îngropa sub mireasma lor
ca să mă
dezgroape primăvara viitoare.

Mulțumită Lui, albul primei zăpezi
nu mă umilește destul ca să-mi trag
un glonte
în cap pentru capitulările mele rușinoase
în fața propriului trupu. Cu îngăduința Lui,
pot
muri în fiecare femeie pe care o am, fără
să ajung într-un sicriu de brad.
Cât despre zeii
din sticlele cu vin roșu care sfârșesc în
noaptea burții mele, El se face că nu vede.
Închide ochii!

El este casa mea fără pereți și acoperiș. Mă
adăpostesc în ea. Aici gerul abstract nu mai
mușcă din mine fără milă.
Lupii imateriali nu se
mai năpustesc asupra mea. Unii zic că vânez
umbre! Dar casa mea fără pereți
și acoperiș mă
apără de toate câte sunt pe-aici
și trag de mine
în toate părțile. Să mă sfârtece!

Numai pe El Îl am în acest infern! Dacă
nu mi-am săpat încă singur groapa
și nu m-am
întins în ea, Lui i se datorează. Ce bine că nu-L
văd, nu-L pipăi, nu-l miros, nu-L gust:
atunci,
toate câte există n-ar mai sta laolaltă, ar fugi
de la pieptul meu. Ca mărgelele de pe o ață
ruptă. Fum!

(Din volumul în pregătire
Mimarea seninătății)

Aproape am uitat că exist! Astăzi, o dată la două zile, trebuie să-mi scot viitorul la plimbare în cărucior.

Alexandru Cazacu

Să te ridici învins

Să te ridici învins
de la masa de joc și visare
să privești lacul acesta înghețat
care își înghează patinatorii
prin orașul de cuvinte încrucișate
când linia de plutire își coboară nivelul
și-n curtea cu juri miezul nopții
și-a abandonat cenușăresele

Să te ridici învins
de lângă obiectele ce se sălbăticesc
când țipătul pescărușilor
sparge geamurile într-o altă parte a lumii
iar după gardul înalt de sârmă ghimpată
cineva se spală pe mâini
precum în vechime guvernatorul
unei provincii

Te aud

Te aud cu inima prinsă în difuzorul
unui telefon
ca într-o o colivie
și garoafele albite de spaimă
lângă ciorchinele de întâmplări
la orele nedemne
pe drumul pietruit pentru aterizarea
elicopterelor
lângă coșul dărâmat al fostei fabrici
de cărămidă
și cimitirul de produse electronice
când oglinzile verifică respirația
lângă amiaza efervencentă
ascunsă-n paharele de plastic
lângă accesoriile unui "altădată"
te aud

Spune-mi cum lumea s-ar putea privi
pe o singură fereastră purtată pe brațe
ca un rănit
aproape de marea cu un singur val
campat in epoca aceasta
Spune-mi cum
din povestea vieții noastre
nu o să rămână decât ce va putea fi scris
pe un colț de ziar împăturit și abandonat
a doua zi pe o terasă

Să-ți amintești

Să-ți amintești nu de mine ci de noi
în târziul aceasta
limpezit de un rece răsărit de lună
cand ma uit la sosirea cometei
așa cum copii privesc primul brad luminat
cu nasul turtit de vitrină
iar buruienile înfașcă plăcile de beton
ca pe o pradă
și don Quijote stă rezemat de o lance albastră
neavâd de gând să plece nicăieri

Să-ți amintești nu de mine ci de noi
în târziul acesta
din tranșeele propriei aniversări
când fumul tămâios
la ceas de luări aminte se amestecă
cu gluga ceții tulburate de respirații
așa cum o viață cu alte vieți
să-ți amintești în timp ce mâinile
ce înalță statui
sunt aceleași care spală de sânge
mâinile călăului

Cea mai frumoasă seară

Cea mai frumoasă seară
a fost atunci când zăpada
se așternea înaintea noastră
ca o lumină calmă
și era de ajuns
Cu o bătaie de inimă se putea dărâma
o întreagă civilizație
Din autopsia unei lacrimi reconstituiam
singurătați fericite
peroane de provincie
care așteaptă mereu
să ne justifice alegerile importante
și acceleratul ce își fluieră sosirea
printre rostirile lui acum ori niciodată

Cea mai frumoasă seară
a fost atunci când
țintuit in patru cuie de argint
soarelui lui Decembrie
continua să strălucească

Baricade

Simțim pe pielea noastră nervurile frunzelor
întinse la maxim când soarele
cicatrizează asfințitul
și rămânem din în ce mai singuri
pe teresale verii
ce a trecut ca o femeie frumoasă
prin dreptul unui batalion de recruți
Totul este arămiu barbar și foarte aproape
Baricade de amintiri ridică tăcerea către noi
și orele toate fug din ceasornice,
își iau lumea în cap
se duc să râdă în hohote
prin piețe și bulevarde
prin azile de tineri și vârstnici
gata să plângă prin sali de lungă așteptare
sau prin recepția unui hotel
din Europa Centrală
Dacă acum s-ar găsi unul dintre noi
să-și ceară iertare
toate vorbele ar avea cruzimea pe care o au
uneori între ei copiii

Cum padre Gepetto

Radiografia unui cartier
în care ne întoarcem la zece ani odată
când știm așa cum numai padre Gepetto știe
ce înseamnă un chip
și absența - prezența unui suflet
cu anotimpul lăsat la ușă
și îngerii ieșind pe acoperișuri metalice

Citim scrisorile neexpediate
a doi îndrăgostiți
prin orele strânse în tentaculele
unei nevăzute caracatițe
și încercăm a învăța și a uita
câte ceva din toate acestea

poesis

Din poezia lumii

Ivan A. AKSIONOV (1884 – 1935)

Prezentare și traducere: LEO BUTNARU

S-a născut în Putvil într-o familie nobiliară. Instruit în corpul de cadeți din Kiev, după care, în 1905, la Școala de Geniști din Nikolaev, apoi la Moscova.

Între 1906–1908 își face serviciul militar în capitala Ucrainei, iar în urma revoltei din batalionul de geniști, pe care a susținut-o, este arestat și, după o lună de închisoare, este transferat într-o unitate militară din Siberia. După doi ani revine la Kiev.

În timpul exilului s-a format ca scriitor, publicând primele versuri și recenzii.

În aprilie 1910 este cavaler de onoare la nunta Annei Gorenko (Ahmatova) și Nikolai Gumiliov.

Scrie articole în care pledează pentru noua pictură în întreaga ei diversitate de curente, orientări, stiluri. În ajunul primului război mondial vizitează Parisul, unde face cunoștință cu Pablo Picasso, mai târziu publicând la editura „Centrifuga" volumul „Picasso și împrejurimile" (1917). Cu un an mai înainte publicase cartea de versuri „Temeiuri ireverențioase". În 1918 editează piesa „Corintienii" și volumul „Elizabetanii" ce insera dramaturgia unor autori englezi din sec. XVII.

Este unul din protagoniștii „Centrifugii", pe mijloacele sale financiare editând cartea de debut a lui Boris Pasternak „Peste bariere" (1917).

În vara anului 1917. aflat pe frontul român, căpitanul Ivan Aksionov este ales în Consiliul deputaților soldaților și ofițerilor. În toamnă este arestat de autoritățile române, petrecând patru luni în închisoare, după care este eliberat într-un schimb de prizonieri și numit președintele comisiei împuternicită cu lupta contra dezertorilor.

În anul 1920 se stabilește la Moscova, editând la „Centrifuga" volumul de versuri „Serenada". Participă la diverse dispute, în care comilitonii, dar uneori și oponenții, îi sunt V. Maiakovski, A. Krucionîh, V. Kamenski, V. Șerșenevici, S. Esenin.

Din 1922 este ales președintele Uniunii Poeților. Concomitent activează în teatru, colaborând cu V. Meyerhold, fiind rectorul Cursurilor teatrale superioare, ține prelegeri despre teatrul englez, devenind teoreticianul noilor tendințe constructiviste în teatru. Aderă la constructiviști, de care se desparte în 1929.

A întreprins noi studii despre teatrul englez, publică un volum de eseuri despre Shakespeare (1930), traduce din dramaturgia britanică.

Nu zadarnic crescu obeliscul acolo
Unde piața bău sânge distilat
Și alba spumă – concordia a remarcat –
Ca din bătaia fântânilor arteziene.
Dar mereu și oricând ar fi să dorești
Între aceste maluri gri-grijulii
Să oglindești oarece plasă vie
În baza precedentelor preziceri.

MERKABA*

În Geneva cale puţin umblată
Mai senină ca drumul spre Damasc
Luminile nu a-i putea să-i sperii
Cu vreo multiplicată verde cască.
Eu parcă aş fi la optsprezece ani
Nimeni n-ar reuşi să mă păcălească.
Văd pledul vărgat şi sus la fereastră
Vergeaua pentru perdea.
Peste cincizeci de minute
Neschimbându-ne cursul
Fără amânare vom traversa
Oraşul de podiş pre nume Kursk.
Dar nu ştiu exact cam la ce răscruce
Sau la ce popas de rambleu surpat
La deconectarea timpuriilor stele
Cu alţi camarazi am fost trimis şi eu.
...Ţin minte trenul cu aburi pufăind.
Probabil să fi fost deja dezamăgit
După care crunt obişnuit să nu mai cred
În dragoste nici chiar de-aş fi răstignit.
O piezişă rază atotluminătoare
Mă ocroti pe-acel şubred terasament
Cu neauzitul ei mers omeneşte desculţ
Decât orice foc cu mult mai transparent.

(12 august 1915, pe Bug,
noaptea, când a fost îngrozitor)

**Merkaba – „supraaspectul" influenţei spiritului, energiilor universale asupra omului.*

EIFFELEIA

O d a I

Acest văzduh fumegând în văi pe la zori
Cu răzleţele izbe pribege
Uluit de jocul turbinelor fără griji
Şi de densele trepte ale coborâşului
În lustruitele şi distratele metrouri –
Acolo nu cântă zânele,
Nu duce la deznădejde argintul
Gâdiliciului tristei Lorelei.
Şi-l va ţintui nu strigătul steagului,
Nu hohotul de plâns al rachetelor,
Nu-i vor transmite obişnuinţa-le, ticul
Şifonaţii esteţi – cu dânşii procesul
De multă vreme a şi fost încheiat;
Mai ţin minte felinarele,
Nu în zadar ei îşi zburlesc pădurile
Pentru nocturnul lor doping.
Nu zadarnic crescu obeliscul acolo
Unde piaţa bău sânge distilat
Şi alba spumă – concordia a remarcat –
Ca din bătaia fântânilor arteziene.
Dar mereu şi oricând ar fi să doreşti
Între aceste maluri gri-grijulii
Să oglindeşti oarece plasă vie
În baza precedentelor preziceri.
În vise, verticală, în veacul zborului
Antena universală, atotcuprinzătoare,
Fără a întreba de una, de alta,
Ea orice-şi doreşte ia din fiece balanţă,
În sine adunând, ca într-un stup de roi,
Mierea veseliei şi a suspinelor
În răscroite ecouri ce ar putea să-i aducă ceva
Din Toronto sau din Saigon.
Văzduh pătruns în cântec şi-n trosnetul
Tainicului Gerz-bătrânelul,
Văzduh care nicio cruce nu ai zgâriat,
Sânge al inimii planetare,
Lasă-mă să te inspir ultima oară,
Cu gândul, de pe această hârtie,
Anii de foc departe vălurind
Oţelul floretei de o secundă.

O d a a VIII-a

Nu cu acul a vrajă pe canava
Cu gest de cruciuliţă pe altă cruciuliţă,
În ierburi rourate nu orchestră
Ai putea să vezi, ca lacrimile celestei,
Nu în zborul fluturaşului,
Nu în blagoslovirea nuferilor,
Nu în timiditatea albăstrelei,
Nu în al glicinelor plâns violet,
Nu în solara culoare a vaniliei,
A cactusului îmbătător odată-n an,
A cârlionţatei flăcări a cometelor
Şi nu în salvatorul de viaţă artos.
Dacă ar fi să aleg, Naso,
Obiectul metamorfozelor mele,
Eu nu mi-aş jugăni visul
Cu rugăminţi de a-l preface în roze.
Nu. Doar în acel vânturatic apaş
Care alunecă, fără-a privi, în spirală
Peste trei feţe-ale unei oglinzi
De şase sute de metri
Peste spirala ei adumbrită,
A cărei scrieri nenumărate,
Repetând crucea lui Andrei
Ca plasa sunt aruncate peste
Oraş şi nu s-ar putea găsi alta mai deasă
Decât pe celălalt bord nenorocos
A pescuitului în miezul de noapte
în Ghenizareth...
Şi precum cândva atare gest tronează
Peste răutatea oricărui poet,
Deci şi peste a mea,
Spre a-i rupe toate pripoanele
Şi cu un pămătuf de focuri necontabilizate
Să erupă din ionii ce se împrăştie;
Departe şi pe drum drept,
Până la descoperiri de Americi,
Să cânţi cu raza şi să freamăţi cu ploaia,
Liber de orice isterică,
A duce până la pământeană revărsare
În albastrele eruperi de veşminte
Cerul; pentru totdeauna uitând
De cârlionţatele troieniri ale pasiunilor.

este inevitabil

Cu genunchiul
Strânsă, apăsată la palmetă,
Întinsă,
Arătându-şi colţii,
Răs-confirmată
Spaima eriniilor

şi aceste braţe apotropaice

tai!

Fără-graalitate pe culme,
În ce priveşte dubla provincialitate
Fărăgraalitate pe munte
Ci-devant capitalei
Fărăgraalitate pe munte
Tot acest material plastic ce crapă cu pocnet
Sfredeleşte jegul sistematicii
Goticului spleen al splinelor

de ce arămurile n-am deschide?

Unde anume se supără barele de gimnastică?
Smolite-smoală-s ridurile în acest surâs
Iar demenţii păianjeni
Mişcă timid
Copca de var a lunii
Ar fi cazul să se developeze acest negativ?

inevitabil!

Pentru că numai aerul a fost cântec
(în pofida insuportabilei maniere a unei
servitoare de a deschide, în lipsă,
fereastra în stradă)
Nu! Nu! Nu! N u e t â r z i u
Şi vestea mai vibrează încă.
Şi tu nu vei primi niciun fel de zahăr
Până nu vor deretica, nu vor înghesui, şterge
Peste pământ
Călcatele în picioare de război semănături
de toamnă
Ghimpoasofereastră
Despre amarul destin
Despre colofoniu
Despre caprofoliacee
Fărăgraalitatea pe munte.
Şi nu se vede nici tu capăt, nici tu odihnă
Ah? nu fu de-ajuns roşul vin
Cine, domnilor, văzu
pe mult stimatul arhitriciclu?
Clar de tot se desface capul
în feliuţe de portocală;
Vorbăreţul fu cel ce dădu stingerea;
Sub nori, cheia e răs-răsucită
Şi când cad banii –
zvon
Când cade băţul –
trosnet
Când cade...

Nu!

Pierită poiană
Albă galben-pai
Se plângea ca fostă
Plutitoare pilă-ustensilă
Cu alfabet chirilic se-acoperi
Cucuind văzui?

inevitabil!

Şi s-a autozvârlit ziua-noapte.
Ziua?
Aş!
Ars-au cu amurg de coral
Amintiţi-vă de mine
Amurgul chiar muri
Într-un bridge
ŞI

Ninel Ganea

Schizofrenie colectivă

Într-un text mai actual astăzi decât la vremea la care a fost scris, Lordul Bertrand Russell făcea următoarele observații: „Anaxagoras susținea că zăpada este neagră dar nimeni nu l-a crezut. Psihologii sociali ai viitorului vor exersa pe copiii din școli diverse metode pentru a le inculca nestrămutata convingere că zăpada este neagră. Se va ajunge rapid la următoarele concluzii: în primul rând, influența familiei este dăunătoare; în al doilea rând, nu se poate face mare lucru, dacă îndoctrinarea nu începe înainte de vârsta de 10 ani; în al treilea rând, versurile puse pe muzică și repetate sunt foarte eficiente; în al patrulea rând, opinia că zăpada este albă trebuie să fie văzută ca exprimând un gust morbid pentru excentricitate. Dar anticipez că viitorii oameni de știință vor pune la punct aceste recomandări și vor descoperi exact cât costă exact pe cap de copil să-i facă să creadă că zăpada este neagră și cât îi costă să-i facă să creadă că este gri închis."

Ideea și exemplul folosit de Russell nu erau neapărat noi, fiind folosite și de Ignațiu de Loyola în Exercițiile sale, când vorbește despre obținerea unei obediențe perfecte: „Dacă Biserica a definit ceva ca fiind negru, dar care în ochii noștri ne apare ca fiind alb, pe cale de consecință noi trebuie să susținem că este negru."

Toate textele distopice relevante pun accentul pe distrugerea simțului realității, pe șubrezirea completă a corespondenței dintre mintea umană și realitatea obiectivă, chestiune oarecum familiară pentru oricine a trăit o vreme sau mai mult într-un univers totalitar. Raportul dintre om și realitate nu se mai face decât intermediat de puterea statului, care îi definește exact individului ceea ce este albul, negru, îl anunță chiar și rezultatul celei mai elementare operații matematice. „Adevărul este important, dar și mai important, din punct de vedere practic, este tăcerea în privința adevărului.", afirma Huxley în „Minunata Lume Nouă". Într-un dialog din „1984" anchetatorul îi spune lui Winston Smith:

„Înveți greu, Winston"

„Ce pot face? Cum aș putea să nu văd ce se află în fața mea? Doi și cu doi fac patru?"

„Uneori, Winston. Uneori fac cinci. Uneori fac trei. Uneori toate la un loc. Trebuie să te străduiești mai mult. Nu este ușor să devii sănătos."

În ultimele aproape două luni am fost supuși (încă suntem) unui imens experiment în primul rând mental în care simțul realității ne este subminat programatic. Ni s-a spus pe toate canalele posibile să ne încredem doar în autorități și numai în oficiali, fiind considerați prea imberbi pentru a ne descurca de unii singuri. Orice altă sursă de informare, chiar și folosirea propriei logici sau exprimarea unor îndoieli mai mult sau mai puțin justificate au fost caterisite sub diverse formule sau pretexte. Contactul individului cu mediul înconjurător și cu semenii a fost amputat prin decret ceea a sporit alienarea și a clătinat și mai tare percepția asupra lumii. Nu ni s-a impus doar tăcerea în privința adevărului, ci am fost bombardați (încă suntem) cu un tir de informații contradictorii, disonante care ne-au alterat de la o zi la alta organele de percepție ale realului, pe lângă tot felul de imagini și informații catastrofale care să ne pustiască emoțional și să facă derizorie orice fel de proces rațional.

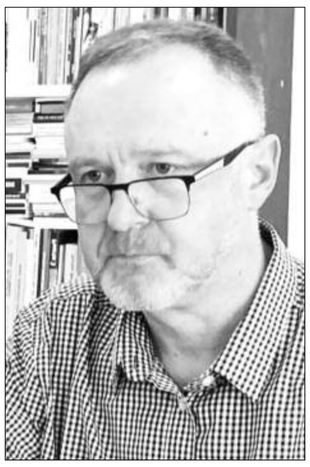
Așa am aflat de pildă că dictatura chineză este detestabilă, dar metodele dictatoriale chineze sunt lăudabile. Modelul suedez era până acum două zile de o inconștiență ucigașă, dar ieri OMS ne-a anunțat că aceasta este calea de urmat. Vladimir Putin reprezenta eminența cenușie din spatele oricărei nereușite occidentale, însă brusc procedurile sale de control orwellian al populației l-au făcut „frecventabil". Până acum două luni, trebuia să ieși din casă dacă îți pasă, iar acum trebuie să stai în casă dacă vrei să salvezi vieți. Măștile erau periculoase dar în curând vor deveni un accesoriu indispensabil al oricărei ființe umane civilizate. Orice încălcare sau agresare a unui membru al unei minorități stârnea valuri de proteste și reclamații, dar astăzi aflăm că membrii unor comunități, cum este cea romă, sunt aplecați spre scandal. Ceea ce înainte era rasism manifest, a devenit dintr-odată bun simț. Membrii societății civile căutau să extindă indefinit aria drepturilor, dar aflăm acum că toate aceste drepturi, chiar și cele mai fundamentale, nu erau deloc importante și pot fi abrogate din pix. Economia era importantă („time is money") și totul avea un cost, dar astăzi oprim la comandă economia și primim bani printați din elicopter. Socializarea, networkingul și comunitatea de la muncă trebuiau puse înaintea timpului petrecut acasă, însă acum trebuie să descoperim deliciile și minunile statului obligatoriu în familie, la domiciliu. De 1 mai toți comuniștii și socialiștii ieșeau pe străzile Occidentului și se luptau de zor cu neoliberalismul și capitalismul, dar acum stau acasă și recomandă tuturor să facă același lucru șamd.

Ce ar trebui să credem din toate acestea? Nimic. Nu pentru că unele sunt adevărate și altele false, ci pentru că reprezintă o tentativă brutală și fără mănuși de a îngenunchea libertatea oamenilor, făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, prin distrugerea capacității lor de a gândi. Adevărul nu se descoperă niciodată prin trompeta diavolului.

„Doi și cu doi fac patru?"

„Uneori, Winston. Uneori fac cinci. Uneori fac trei. Uneori toate la un loc. Trebuie să te străduiești mai mult. Nu este ușor să devii sănătos."

Sorin Lavric

Gînduri despre epidemie

Cine spune că trăim o criză provocată de covid se exprimă impropriu. În realitate, criza a fost provocat de oameni sub pretextul covidului. Virusul nu poate apărea la televizor pentru a decreta starea de urgență. El își vede de ale lui, circulînd de la un om la altul, spre a ne folosi drept gazde primitoare. Ce ne așteaptă de acum încolo va fi o simbioză ca atîtea altele în istoria omenirii. În fiecare secundă, fiecare dintre noi este populat cu milioane de germeni, fie că e vorba de viruși, bacterii, ciuperci sau paraziți, și totuși nu murim și asta fiindcă avem imunitate. Nici un om nu e aseptic, adică curățat pe de-a-ntregul de germeni, iar coabitarea cu ei nu doar că nu ne este dăunătoare, dar deseori ne ajută. De pildă, fără flora bacteriană, digestia ar fi o sarcină imposibilă.

Consecința e că nu trebuie să ne fie teamă de viroze, ele trec în șapte zile cu tratament și în șapte zile fără tratament. Numai că frica de care tremurăm e indusă mediatic și încurajată politic. Se dă impresia că singura boală de care se moare e cea provocată de covid. Subterfugiul psihologic al anunțării zilnice a numărului de teste, alături de umflarea deceselor pricinuite, chipurile, de același malefic virus, nu are decît un scop: paralizarea populației sub spectrul spaimei. Iar aberația supremă stă în internarea asimptomaticilor sub pretext că răspîndesc virusul. În șapte luni de cînd bîntuie epidemia, fiți siguri că toți am intrat în contact cu fatidicul microb, ceea ce înseamnă că imunizarea de turmă s-a produs deja. Numai că puterea politică, aflată le cheremul unor oficine precum Organizația Mondială a Sănătății, vrea musai să ne marcheze cu vaccin. De ce? Nu pentru a ne proteja sănătatea, refrenul acesta numai naivii îl mai cred. Scopul e altul: colonizarea trupului nostru cu nanocipuri. Mi-a dat seama că cei care se tem cel mai abitir de virus sunt ateii, din neputința de a-și proiecta ființa peun fundal transcendent.

Există trei scenarii în privința epidemiei. Primul spune că avem de-a face cu o armă biologică urzită în laborator. Dacă ar fi fost așa, pînă acum cădeam ca muștele pe stradă, iar populația ar fi fost literlamente decimată. Numai că mortalitatea din acest an nu e cu o iotă mai mare decît cea din anul trecut: graficul e același. Zilnic în România mor între 500 și 600 de oameni, din care 99% de boli înmiit mai grave decît această viroză a cărei virulență nu o depășește pe cea a unei gripe obișnuite. Al doilea scenariu spune că avem o epidemie foarte gravă pe care numai cei cu gărgăuni conspiraționiști nu o iau în serios. Deocamdată, cu sau fără conspirație, gravitatea acestei epidemii e doar pe hîrtie, graficul mortalității păstrîndu-se în parametri normali. În fine, cel de-al treilea scenariu e cel pe care puterea vrea să-l discrediteze prin mijlocirea mass-mediei: o conjurație de proporții occidentale va împinge în colaps financiar toate statele, pentru ca apoi cei care au provocat criza să apară în chip de salvatori. Firește, salvarea va avea un mic preț: înrobirea definitivă fără putința de a te împotrivi. Alegeți, după cum vă îndeamnă flerul, scenariul care vi se pare mai plauzibil.

Că măștile nu au nici o putere în fața virusului decurge din prăpastia de mărime dintre orificiile măștii (de ordinul micronilor, 10 la minus 6) și dimensiunea ARN virusului (nanometri, deci 10 la minus 9). O miliardime de metru trece ca prin brînză prin niște orificii cu diametrul de o milionime de metru. Mai grav e că masca oprește picăturile de salivă pe care le emitem cînd vorbim, și treptat pe fața ei internă se formează o peliculă umedă care slujește drept minunat mediu de cultură pentru o puzderie de bacterii. Dar detaliul acesta nu e prudent să fie divulgat.

În fine, orice virus își modifică structura proteinelor care alcătuiesc anvelopa lui, adică învelișul de protecție a ARN-lui, acidul ribonucleic. Această modificare echivalează cu schimbarea identității antigenice a virusului, ceea ce înseamnă că anticorpii produși în sînge de un eventual vaccin nu-și vor recunoaște ținta. Virusul își schimbă buletinul de identitate de la o săptămînă la alta, și atunci nu ai cum să-l neutralizezi (de fapt, neutralizarea s-a produs deja prin imunizarea de turmă, dar puterea nu urmărește asta, ci vaccinarea obligatorie). Rămîne o întrebare spinoasă: de ce tac medicii? Din două motive: 1) fiindcă sunt bine plătiți și 2) dacă spun ce știu, Colegiul Medicilor le poate desface contractul de muncă.

De altfel, delictul de opinie, adică cutezanța de a avea o altă părere decît cea impusă de putere, a ajuns o realitate cotidiană. În timpul comunismului, toți eram considerați dușmani, atîta doar că încă nu fusesem dovediți cu probe. Astăzi la fel: toți suntem purtători de virus, atîta doar că încă nu am fost cu toții testați pozitiv. Prezumția de vinovăție în varianta medicală bîntuie printre noi. Iar cea mai recentă aberație este încurajarea delațiunii, premierul îndemnîndu-i pe români să-i denunțe la poliție pe cei care nu poartă măști. Doamne, cum de am ajuns aici?

Ca să nu o mai lungesc, reticența mea față de acest simulacru de apocalipsă are cinci cauze: 1) interzicerea necropsiilor sub motivul de a-i proteja pe medicii anatomopatologi de contaminarea cu covid. Cum singurul mod în care poți depista fără greș cauza morții unui pacient e necropsia, ocolirea ei are un singur scop: să nu se afle că decesele purtînd ștampila covid au avut o cu totul altă cauză. 2) acuratețea testelor ce dau rezultat pozitiv este cu totul îndoielnică într-o țară în care tehnica medicală e mai mult decît precară în privința respectării normelor de asepsie. La asta se adaugă voința acerbă de a ni se scoate zilnic ochii cu creșterea galopantă a testelor pozitive. E un soi de licitație macabră, ca o spirală ascendentă menită a ne chirci de frică. 3) infectarea cu un germen nu înseamnă îmbolnăvire; în fiecare secundă suntem infectați cu milioane de germeni, dar nu pățim nimic din cauza imunității. 4) împotriva virozelor nu există tratament etiologic (care țintește cauza), ci doar simptomatic (alină efectele), deci fluturarea panaceului vaccinos e o balivernă. 5) încurajarea oficială a delațiunii, delictul de opinie și prezumția de vinovăție preschimbă vodevilul epidemic într-o poveste cusută cu ață albă.

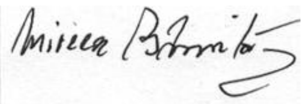
În fine, puterea politică a pierdut partida încrederii. Românii îi privesc cu mefiență pe guvernanți și pe președinte statului. Ei au impus colapsul în care ne zbatem, un colaps al cărui preț (explozia șomajului și prăbușirea leului) îl vom gusta pe îndelete anul viitor. Rămîne ca timpul să adeverească sau să contrazică gîndurile de mai sus.

Există trei scenarii în privința epidemiei. Primul spune că avem de-a face cu o armă biologică urzită în laborator. Dacă ar fi fost așa, pînă acum cădeam ca muștele pe stradă, iar populația ar fi fost literlamente decimată.

eseu

Mircea Bârsilă

Livrescu: un roman absolut remarcabil

Am citit cu un interes crescut - de la o pagină la alta - romanul domnului **Mihail Soare** intitulat (destul de neinspirat, zic eu!): **Livrescu** (porecla personajului central). Probabil că autorul i-a dat personajului său principal respectiva poreclă, având în memorie porecla (*Umilitul*) purtată de enciclopedistul Filip Lăscăreanu din romanul *Cartea Milionarului*, de Ştefan Bănulescu.

Romanul – unul scris în siajul realismului fantezist - debutează cu mutarea familiei colonelului Livrescu (în perioada interbelică) din garnizoana Brăilei într-un sat de câmpie (anost la prima vedere), nenumit, având proprietăţile unei aşezări comune, dar locuite de oameni mai puţin comuni. În acel sat – un topos realizat, pare-se, după modelul celor impuse literar de Ştefan Bănulescu (*Metopolis*, *Mavrocordat*...), Marquez (*Macondo*), Llosa (*Canudos*)...– stăpâna locului recunoscută de toată lumea era Coana Florica, soţia colonelului, ajutată la treburile bizarei gospodării, dar şi la altele, de cele două slujnice, mamă (doftoroaie şi vrăjitoare) şi fiică, ştiute de întreaga comunitate ca Roboaicele.

Romanul – unul scris în siajul realismului fantezist - debutează cu mutarea familiei colonelului Livrescu (în perioada interbelică) din garnizoana Brăilei într-un sat de câmpie (anost la prima vedere), nenumit, având proprietăţile unei aşezări comune, dar locuite de oameni mai puţin comuni.

Acţiunea romanului este plasată într-o perioadă nedefinită de timp, deşi se lasă impregnată, pe alocuri, de parfumul unei epoci apuse şi de nostalgia unor vremuri fastuoase după care aleargă, în final, ca să le recupereze, personajul principal, colonelul zis Livrescu.

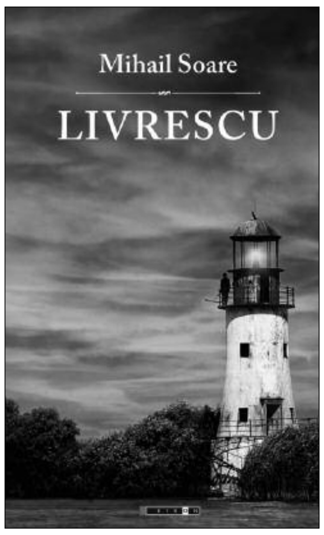
Într-una din cele şapte camere ale casei în care s-a mutat, pe peretele în care sunt puse de obicei icoanele, era agăţat „un planiglob îngălbenit, extraordinar de mare, ocupând aproape jumătate din perete, şters pe alocuri şi corectat cu peniţa de o mână nesigură, de bătrân damblagiu, cu tuş negru. Sub patul de fier, într-un geamantan cafeniu din carton, legat asemenea unui burduf cu o curea lată de o palmă, îşi ţinea vreo douăzeci de volume ferfeniţite, poezie, filozofie, romane, pe care le cărase mereu după sine, citite şi recitite de zeci de ori, încât le ştia pe de rost...” Acel geamantan se constituie, de fapt, în laitmotivul neîncetatelor căutări prin viaţă ale colonelului (considerat de concetăţeni drept un cărturar, individ „livresc”).

Om bine făcut, fără să fie prea înalt, cu sprâncene groase – un semn distinctiv al familiei din care se trăgea - se ferchezuia şi de două ori pe zi, chiar dacă nu ieşea din curte. De griji materiale nu era apăsat colonelul, administrarea moşiei de aproape 35 de ha – zestrea nevestei - fiind în grija „Coanei colonel” – o doamnă aspră şi cu maniere.

Colonelul este un visător şi un om generos care îşi plătea serviciile de care beneficia cu mult peste preţul meritat. Într-o zi este căutat de un pictor care îi cere găzduirea, oferindu-şi, în schimb, serviciile sale plastice. Pictorul a fost plasat într-o încăpere din curte - din cele rezervate slugilor - unde îşi înjghebează un atelier. „Chiriaşul” este o apariţie insolită nu numai pentru că este însoţit şi nedespărţit de o colivie cu un papagal – o stăncuţă, de fapt - dar şi prin gesturile şi crezul său artistic. Părea că practică o pictură de salon, expresionistă sau impresionistă: subiectele sale erau portretele personajelor din jur pe care le zugrăvea, supradimensionate, într-un fundal exotic, naturi statice şi, bineînţeles, nelipsitele colivii cu stăncuţe şi păsări sau animale de vânat.

Între colonel şi Anastasia, soţia vecinului de moşie (generalul Petricari), se consumă un amor pătimaş departe de ochii celor din jur, într-o colibă de vânătoare şi aproape întotdeauna în prezenţa lăutarilor aduşi să-i desfete. Înfocatul amor al Anastasiei nu poate zădărnici visele colonelului. Şi cel mai mare vis al său era construirea unui turn din care să privească împrejurimile. Cu toate că întâmpină o anumită rezistenţă din partea celor din jur, colonelul construieşte, până la urmă, cu ajutorul unor meşteri zidari, doritul turn în care urcă zilnic şi unde îşi petrece, departe de toţi, cea mai mare a timpului. Acel turn/far – o replică realizată sub semnul intertextualităţii la casa de marmură a Milionarului (din **Cartea Milionarului**) ce domina, situată pe o colină, întregul ţinut – este, simbolic, o metaforă: atât prin valenţele sale ascensionale, cât şi prin cele ce implică sugestia de spaţiu al recluziunii, într-o lume văzută de melancolicul colonel ca indezirabil context existenţial...

Iubirea acestuia pentru soţia generalului Perticari, vecinul de moşie, îi provoacă ibovnicului o strălucire aparte a privirii, lucru ce-l inspiră pe pictorul care îşi

propune ca, drept răsplată, să-l înfăţişeze pe binefăcătorul său într-un tablou de mari dimensiuni, niciodată terminat, mai degrabă un pretext pentru dialogurile tulburătoare din timpul şedinţelor de pozat în care se discută de toate: religie, iubire, filosofie, artă. Acel portret ar fi trebuit să ilustreze cât mai bine personalitatea – de om falnic – a colonelului.

Între timp, între cei doi se leagă un fel de prietenie în care ideile şi visele cele mai îndrăzneţe sunt împărtăşite mai ales de către colonelul care avea lungi perioade de melancolie şi căruia apariţia aproape neverosimilă a pictorului în acel sat îi produsese o stare echivalentă întrucâtva cu o necesară „evadare din real”. Sub acest aspect, pictorul o dublează pe Anastasia, soţia generalului Perticari, care locuiau în vecinătatea moşiei colonelului, într-un conac „aflat în aceeaşi încremenire într-un timp imposibil de măsurat de pendula asemănătoare unui sicriu de lux aflată imediat lângă uşa de la intrare”.

Satul colonelului este locuit de tot felul de oameni, iar notabilităţile sale – primarul, felcerul şi preotul - sunt personaje construite caricatural. Primarul zis „Paiaţă” (datorită felului în care se îmbrăcă, cu pantaloni mult prea scurţi deasupra gleznelor noduroase) dispare într-o zi în mod miraculos, ca mai apoi să apară într-un azil unde a fost dus forţa, datorită ideilor sale liberale. Popa Nae, jucător de cărţi pe bani cu toţi „prăpădiţii locului”, bea, alături de cine se nimerea, până cădea pe brânci şi mânca în post, fără fereală, hălci de carne şi kile întregi de tocături, cu degetele şi mustaţa îngălbenite de iarba dracului. Generalul Perticari, un ins ciudat prins în tabieturi şi îndeletniciri care îi ocupau aproape tot timpul (curăţarea armelor), are parte de un sfârşit misterios fără să se înţeleagă dacă s-a sinucis s-au a fost ucis. După moartea generalului Perticari, soţia acestuia vinde tot, împinsă şi de răcirea relaţiei dintre ea şi amant, căruia îi revine întreaga vină, şi părăseşte satul.

Un blestem care-i urmărise pe aproape toţi bărbaţii din neamul colonelului făcuse ca aceştia să moară imediat ce împliniseră şaizecişişapte de ani. În anul „cu pricina”, colonelul şi pictorul, bucurându-se de complicitatea Popii Nae şi a felcerului, înscenează o spectaculoasă „trecere în veşnicie”, după care îşi iau tălpăşiţa spre tărâmul promis, pictorul cu gândul la viaţa (himerică) din descrierile prietenului său, iar colonelul cu imaginea, de asemenea iluzorie, a unei lumi încremenite în timpul de demult şi cu cea a unei frumoase fete cunoscute, cândva, la una din casele de toleranţă din „ oraşul ideal”.

Colonelul asistă, din umbră, la înmormântarea sa – adică a unui manechin aşezat în sicriu sub masca sa meşterită de către pictor ca să-i semene în toate detaliile. Respectiva înscenare a fost pusă la cale cu scopul de a „pieri” fără urmă, împreună cu pictorul, la Brăila – oraşul cosmopolit care îi adusese, cândva, cele mai mari desfătări, mai ales prin frecventarea caselor de toleranţă. Ajunşi în Brăila, cei doi protagonişti constată că idealul topos arăta ca un oraş părăsit, fără nimic din strălucirea de altădată. Căutarea unei foste ibovnice – o fată care i se dăruise cu generozitate, în tinereţe, şi care fusese recuperată dintr-o casă de toleranţă, rămâne fără succes, ca şi regăsirea sau retrăirea anilor tineri prin bordeluri sau cârciumi. Un sentiment de dezamăgire, similar cu cel trăit de Făt-Frumos la întoarcerea de pe tărâmul celălalt, la casa părintească năpădită de praf şi ruină din basmul „Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte”, îi invadează, la Brăila, sufletul.

Atât colonelul, cât şi pictorul aparţin topologic idealiştilor înrobiţi de propriile lor ficţiuni şi, implicit, unei lumi crepusculare. Apelul lor – oarecum teatralizat – la ficţiune este un procedeu care le promite salvarea din capcana banalităţii. Imixtiunea imaginarului în realul ponosit produce deformări ale raportului cu existenţa, unele caricaturale, altele inofensive, în pofida esenţei lor comice. Fiecare dintre personajele romanului este, în felul său, o excepţie, în comunitatea acelui sat fără nume: un sat lipsit de coordonatele pe care le are în literatura tradiţională.

Superficialitatea personajelor este poleită de nevoia lor sinceră de a se bucura de viaţă, pe alte căi decât cele banale, fără a bănui că eşecul, orice ar face ele, este inevitabil.

Scriitura sigură, ironia care ozonează atmosfera romanescă şi capacitatea autorului de a lega firesc întregul de componentele sale sunt aspecte care mi-au produs, prin însumare, plăcuta impresie că **Livrescu** (Editura Eikon, 2019**)** este un roman eminent (în sensul etimologic al termenului), iar Mihail Soare – un prozator care trebuie luat în seamă, în mod justificat, de critica literară.

Erată

Dintr-o regretabilă eroare, în numărul trecut al revistei *Argeş* a apărut, în pagina 10, textul d-lui Andrei Moldovan sub semnătura d-lui Mircea Bârsilă. Redacţia cere pe această cale iertare pentru nedorita confuzie şi pentru neplăcerile create.

cronici

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Filosofia ca Artă a Vieții

Filosofia ca artă este titlul primului eseu din cartea lui Hermann Keyserling, *Despre Arta Vieții* (trad. de Octavian Soviany, Ed. Sens, Arad, 2019). Țin minte că în *Despre conștiința filosofică*, Lucian Blaga polemiza cu autorul ale cărui origini se găsesc în aristocrația baltică, estoniană acuzându-l că ar suprapune până la indistincție cele două domenii ale spiritului: arta și filosofia. Într-adevăr, filosofia este definită de Keyserling drept o conferire de formă unei materii preexistente, ceea ce face și arta, dar prin aceasta nu i se neagă specificitatea mijloacelor conceptuale, nici a materiei asupra căreia se aplică gândirea filosofică, respectiv cunoștințele acumulate într-o anumită epocă, inclusiv cele științifice și nici țelul propriu care este Adevărul. Ce-i drept, acesta este o fațetă a Frumosului, pe care arta îl creează direct și cu alte mijloace. Apropiind filosofia de artă, dar fără a le confunda, Keyserling dorește să accentueze caracterul personal al oricărei construcții filosofice. Latura obiectivă a acesteia se referă la meșteșugul gândirii, cu legile sale ce se pot învăța și la asimilarea cunoștiințelor științifice ale epocii, însă o filosofie nu se reduce la erudiție, ci înseamnă în primul rând o modalitate de punere a problemelor care reorganizează materia dată într-o formă nouă. "De aceea, scrie autorul, problema esențială a filosofiei, ca și a fiecărei arte, este aceea a formei. Problema valorii cutării viziuni asupra lumii se reduce în cele din urmă la o problemă de stil". Stilul nu înseamnă însă scriitura frumoasă, deși marii filosofi au fost în genul lor și buni scriitori, ci adâncirea întrebărilor, reformularea necunoscutului astfel încât să devină cognoscibil.

De peste 2500 de ani de când există filosofie în Occident s-a tot pus întrebarea: cărei nevoi slujește această activitate? Conform lui Keyserling, filosofia nu abodează decât o singură mare problemă: a raportului dintre Natură și Spirit sau, în termeni mai apropiați de teologie, dintre lume și Dumnezeu. Filosoful, ca și artistul, caută să imprime formele Spiritului în Natură cu scopul obținerii unui echilibru ce-l interesează personal între cele două entități aflate într-o tensiune polară. De aceea orice filosofie demnă de acest nume, ca și orice artă, poartă amprenta personalității celui care a creat-o. Pe de altă parte, valoarea ei obiectivă rezultă, paradoxal, tocmai din caracterul ei personal. Spre exemplu, o capodoperă unică prin originalitatea ei ne trimite, cum spunea Platon despre lucrurile frumoase, la Ideea obiectivă a Frumosului. La fel, adevărul abstract nu există, după cum a demonstrat Kant, decât în raport cu un subiect cunoscător. Reise că o filosofie, care este o artă în sensul indicat mai sus, de conferire a unei forme cunoștințelor acumulate printr-o problematică trăită personal, cu cât pare mai obiectivă, adică mai general valabilă, cu atât este o creație mai personală. "Cine caută adevărul, încheie consecvent cu sine filosoful, trebuie mai întâi să-și exprime desăvârșit propria personalitate".

Dar nu numai filosofia, ci și viața trebuie să fie artă (de aici titlul cărții), adică o așezare în centrul ei a Spiritului în detrimentul elementului teluric. După Keyserling, omul este un microcosmos, o ființă care recapitulează întreaga realitate, de la minerale trecând prin regnul vegetal, apoi animal, până la ordinea emoțională și morală. Toate acestea țin de Natură, însă el, omul, mai are și o a doua origine, Spiritul, înțeles nu în sens intelectualist, ci în felul numinosului pe care Rudolf Otto îl găsea prezent în toate marile religii ale umanității. El este o forță cu nimic inferioară naturii primordiale, Ganei, ba dimpotrivă, capabilă prin om să o domine pe aceasta din urmă. Prin relația antangonică dintre Natură și Spirit, Keyserling dă seama în vasta sa operă – pe care editura Sens intenționează să o traducă și să o publice integral (au apărut deja mai multe volume) – într-un mod foarte profund și original de multiplele fațete ale realității umane, luminându-i valorile, diagnosticându-i rătăcirile și propunând totodată soluții pentru atingerea unei înțelepciuni a acceptării vieții, opusă nihilismului devastator în vremea sa (a murit în 1942 ca autor interzis de regimul nazist) ca și astăzi. De altfel, el a întemeiat în anii '20 ai secolului trecut o școală de înțelepciune la Darmstadt.

Modul de gândire al filosofului estoniano-german, opunând realitatea Spiritului realității Naturii, este de tip platonician, însă unul care nu devalorizează lumea sensibilă, telurică, ci consideră necesar ca asupra ei să se exercite lucrarea dătătoare de formă a Spiritului. Însă Spiritul nu are realitate decât prin întrupare în materia naturală, altfel este doar o abstracție, apanaj al intelectualilor, nu foarte iubiți de Keyserling. Împlinirea vieții nu se realizează, cum crede majoritatea, pe planul Naturii, de exemplu prin satisfacerea dorințelor, ci pe cel spiritual al Artei Vieții. Acolo este posibilă atât fericirea, adică sentimentul împlinirii prin conferirea unui sens vieții, cât și bucuria, emoția specifică unei vieți spirituale (opusele lor sunt frica și foamea, dominante ale Ganei). Cu accentul său pe bucuria de a fi și nu pe frică (angoasă), Keyserling este exact opusul lui Heidegger. Prototipurile Artei Vieții, adică ale centralității Spiritului, sunt, pe planul individualității Sfântul, Eroul și Artistul. Primul își sacrifică dorințele naturale pe tărâmul aspirației spre un dincolo, al doilea își acceptă destinul (moartea) pentru a-și afirma identitatea spirituală, iar prin opera de artă, artistul întrupează spiritul în materie. Exemplele lor trezesc entuziasm și pot îndemna și pe alții să-i ia ca modele. La nivel colectiv echivalentul celor trei este Omul de Stat, figură rară în istorie, care reușește să facă din stat o operă de artă, subordonând spiritului elementele telurice în lumea cărora acționează politicianul. Acesta este chiar opusul Omului de Stat, a cărui operă transformă un popor (entitate telurică) într-o națiune prin creearea unui Stat ce poate să lege politica și economia de Spirit. Națiunea este iarăși un fenomen rar în istorie, căci "nu devine națiune decât un popor care atinge un stil spiritual personal". Privilegierea națiunii și nu a poporului este unul dintre motivele pentru care Keyserling nu a fost agreat de regimul lui Hitler, ultima sa lucrare, *Cartea originii* nefiind publicată decât după moartea sa, în 1947.

Perspectiva, chiar metoda holistică keiyserlingiană după care totalitatea determină părțile iar intuiția (totalității) este cheia înțelegerii interioare, diferită și chiar opusă cunoașterii doar exterioare, vine în răspăr cu spiritul analitic al gândirii contemporane, incapabil de raportare la întreg. De aceea filosofia sa orientată spre înțelegere poate fi o alternativă viabilă la filosofia academică, marcată de analiticitate și destul de neputincioasă în a ieși dintre zidurile universităților.

Keyserling a fost și un mare călător, autor al *Jurnalului de călătorie al unui filosof*, care l-a făcut cunoscut în epocă Europei cultivate și al *Analizei spectrale a Europei*. A ajuns și în România, conferențiind în 1927 la București și scriind (în ultima carte amintită) pagini care ar merita (re)citite despre latura noastră greco-bizantină mai specifică nouă, credea el, decât latintatea. Merită semnalat și articolul scris atunci de Nae Ionescu și inclus de Mircea Eliade în *Roza Vânturilor*. Sublinind stranietatea personajului, filosoful român încheie ironizându-i pe cei care ajunseseră să-l compare pe Keyserling cu Iisus Hristos. Totuși, gândirea sa, deși nu prea în litera dogmei, dar în nici un caz anticreștină, reușește să lumineze multe implicații ale Revelației vechi și nou testamentare, fundamentale pentru înțelegerea de sine a omului european.

Sorin Lavric și *Gânduri despre pandemie*

În vremuri de restriște, la Centrul Cultural Pitești, scriitorul și filosoful Sorin Lavric a susținut prelegerea **Gânduri despre pandemie**, eveniment care se înscrie în proiectul „Colocviile Municipiului Pitești", moderat și coordonat de redactorul-șef al revistei de cultură *Argeș,* Leonid Dragomir.

"Sorin Lavric, scriitor și traducător, s-a născut în 1967 la Turnu Severin. A absolvit Facultatea de Medicină în 1993 și Facultatea de Filosofie în 1996, susținând un doctorat în filosofie în anul 2005. În prezent este redactor la România Literară. Între cărțile sale publicate se remarcă: *Ontologia lui Noica, Noica și mișcarea legionară, Glasuri din Bolghie, Decoct de femeie.*

Din punctul meu de vedere, Sorin Lavric este un continuator al lui Noica (poate singurul), așadar nu doar un comentator și în nici un caz un epigon. Remarcabilă este bogăția limbajului său, mânuit cu o dexteritate ce-i conferă un stil cu adevărat original și plin de substanță." (Leonid Dragomir)

Evenimentul s-a desfășurat cu foarte puțini spectatori și înregistrarea a fost publicată pe site-ul instituției.

Academicianul GHEORGHE PAUN - 70

Sunt flacăra ce-și devorează lemnul

aniversare

A trăi în preajma Academicianului ***Gheorghe Păun*** este o uimire și o sărbătoare continuă. A face parte din cercul spiritual care s-a creat în jurul revistei cu nume simbolic, ***Curtea de la Argeș***, este de asemenea un miracol. A dori să descifrezi complexa personalitate a celui care se dăruiește neîncetat matematicii, literaturii dar și viitorului Neamului său este o grea încercare. Evocarea personalității unui scriitor la ceas aniversar este o trudă de onoare dar și vulnerabilă. A fi obiectiv atunci când scrii despre cărți care îți plac este iarăși greu de realizat.

Am încercat totuși de-a lungul anilor să demonstrez prin cronicile publicate în mai multe reviste din țară că ***Gheorghe Păun*** nu este un matematician care scrie și literatură, ci este și matematician și scriitor. Mă refer atât la volumele de poezie, cât și la proză, memorialistică, eseu, cronică literară. Am scris despre cărțile de poezie semnate Gh. Păun cu entuziasm și cu prețuire. Privind acum cronicile apărute de-a lungul timpului, aș sublinia din nou cât de originală este această poezie. Observam în volumul ***De-a Viața*** (Editura Tiparg, Pitești, 2009) îmbinarea mai multor teme, iubirea, frumusețea femeii fiind evocată discret, estompat, prietenia, marele oraș, călătoria. Cum gândul are aripi, poate zbura spre prieteni statornici, chemându-l pe Khayam, cultivând acea filosofie a uitării, amețit de aroma vinului și a dragostei, la poarta vieții și a morții, fugit de sine însuși și de lume. Există de fapt o veritabilă poezie a hanului, a lui Omar Khayam și a poveștii sale (*Fă-mă părtaș o vreme singurătății tale/ Și cântă-mi de-o fecioară și trupul ei curat/ Uitată fie lumea și foșnetele sale/ Tu murmură în barbă din noul rubaiat*).

Paradisul în destrămare blagian, căzut din mitologie, revine revigorat cu accente de virilitate pentru că orașul s-a închis în baruri: *E-un sfârșit de veac lunatic/ când lumea prinsă în beție/ cu glas împleticit, molatic/ înjură veacul ce-o să vie.* Călătorind în vis, spre lumi secunde, poetul se dăruiește lumii acesteaia efemere, și uneori apăsător de tristă*: Trăind frugal și viețuind în pripă/ sunt vinovat de prea din plin risipă/ și-mi merit azi pedeapsa de tristețe/ târziu te-am iubit, frumusețe...*

Volumul ***Teama de toamnă***, Editura *Tiparg*, Pitești, 2009, este o construcție fragilă, de o frumusețe a cărei echilibru nu trebuie atins, dar care se înscrie perfect în regulile poeziei autentice. Sunt teme și motive pe care autorul le îndrăgește, mai ales din literatura interbelică, dar pe care le recreează în spirit modern. Poemul care deschide volumul, intitulat inspirat *Spre toamnă* dovedește încrederea poetului în puterea dragostei: ”Se micșorează vara, iubito, mă doare/Lumina se duce spre sud, speriată”, dar ”Doar tu mai poți fi iulie lung/Mâna-ți balsam cu arome de soare”.

În spirit gândirist, când arhanghelii ară grădinile omului, eul liric pendulează între Sacru și Profan, între trecutul care se pierde în noapte, noaptea memoriei ancestrale, a istoriei - și harul- darul pe care omul modern îl dobândește spre a-l pierde necontenit: *În noapte sună toaca pe la Mânăstiri/ape se-ascund și ape noi se-arată*, peisaj prezicător de Apocalipsă, fiindcă lumea are fruntea cu sânge însemnată. Și un autoportret ni-l arată pe eternul însingurat*: În loden gri mă pierd pe seară/Pe străzile întortocheate/În colțul gurii c-o țigară/Stinsă de mult, curbat de spate/ De parc-aș duce o povară/Cocoașa de singurătate.*

Sunt flacăra ce-și devorează lemnul, se afirmă în *Ora est!,* poem ce dechide în antologie selecția din volumul ***De trecere și petrecere***, Editura *Tiparg*, Pitești, 2013, volum în care versul se stilizează, cu arome folclorice, exprimând în fapt în manieră ludică un tragism grav, acela al trecerii vieții spre moarte: *și tot cearcă să mă cheme/pasărea fără noroc/vine vreme după vreme/și soroc după soroc.* A doua caracteristică a acestui volum este alunecarea voită, postmodernistă spre lirica lui Ion Barbu, ca în acest *Cântec de verde: Să nu simt cum mi se fură/răsuflarea de pe gură/și cum cad în lumi de bozii/printre calzi gasteropozii.* Evidenta apropiere de lumea baladescă și orientală barbiană transpare și din intenționat intitulat poemul Isarlîk: Ciucuri suri în vârf de scufă/Narghilea amețitoare/și șalvari cu formă bufă/Isarlîk fără scăpare.

Volumul ***Cărți și autori***, apărut la Editura *Tiparg*, Pitești 2012, nu este o carte peste care se poate trece cu vederea, ci un studiu temeinic asupra literaturii contemporane, realizat cu mijloacele criticii literare, care și-a scos roba și priveste operele cu ochi luminoși.

Discutând ***Cărți și autori,*** mă voi axa în primul rând pe cuvântul autorului, cartea este un exercițiu de voință (a citi astfel obligatoriu o carte pe săptămână), dar și un exercițiu de cunoaștere (aplecarea firească a cercetătorului de a studia un fenomen, de a căuta originile, sursele, la care se adaugă plăcerea evidentă a lecturii, *bucuria lecturii* cu sintagma cunoscutului titlu al cărții cărturarului Episcop al zonei argeșene.

Se naște astfel o carte asupra fenomenului cultural românesc începând cel puțin de la 2002 la 2012, îi întâlnim pe scriitorii mai multor generații și ai mai multor spații geografice, trăitori și creatori în segmentul citat de timp. O carte interesantă, o imagine a vieții artistice românești văzută prin ochii unui scriitor matematician, din familia lui Alexandru Ciorănescu sau Ion Barbu. De parcă toată cartea îndeamnă la ”mântuirea prin cultură”, pentru care pleda Noica, singura salvare posibilă în acest secol.

Deși sunt tușe scurte (probabil o coală și jumătate format A4, cerută de spațiul rubricii din ziar, cronicile au apărut în Argeș Expres), scriitura este uneori veritabilă poezie, analiză literară trecută prin filtrul spiritului celui care prezintă.

Întâlnim în aceste cronici ale lui Gheorghe Păun o galerie de autori de diverse vârste și naționalități, începând cu o poetă debutantă din Curtea de Argeș și mergând până la prezentarea unui mini-roman de Oscar Wilde, la tragismul unui destin spectacular (fizicianul Hawclin), până la El Profesor Infinito (Solomon Marcus) sau la profesorii Alexandru Surdu și Mihail Șora; se adaugă pictorii (în copilărie însuși autorul visa să devină pictor), pe care Clubul Iubitorilor de Cultură din Curtea de Argeș i-a găzduit și i-a vizionat cu o splendidă venerare a artei culorilor și a formelor ca limbaj.

Să revenim asupra personajului princial al acestei cărți, este personajul-autor, cel care citește și interpretează. Nu este criticul malițios, completând sever la biroul său fișe de lectură, ci omul modern, chemat de datoriile profesiei, dar care realizează ”exercițiul de voință” citind: ”L-am citit (micul roman *Crima lordului Arthur Savile* de Oscar Wilde) în aeroport (am început să-mi fac un obicei din asta...) așteptând pe cineva la aterizare...)”.

Așadar fișele de lectură se scriu direct în memorie, pe când sufletul înregistrează și reține ceea ce este poetic, omenesc în fiecare carte. Cronicile nu constituie un volum arid, conținând numai informații, intervențiile autorului dau savoare textului

O altă cronică are titlul *O carte cutremurătoare*, singurul titlu de acest fel fiindcă numește un volum ce conține povestea tragediei neamului, *Stalin mi-a furat copilăria* de Boris Vasiliev: ”Am primit-o de la autor, acum câteva săptămâni, când am vizitat Liceul Teoretic din satul Sărățenii Vechi, din Basarabia. Soarta deportaților în Siberia, calvarul, ”trenul morții, taigaua nesfârșită, noaptea lungă și gerul nordului, țânțarii și ploșnițele ca niște vampiri, foamete și frig, sârmă ghimpată, bătăi, batjocură.”

Și o altă temă care revine, ***România din jurul României***, prezentarea cărții lui Vasile Șoimaru. Remarcă și autorul și remarcăm și noi cele patru puncte extreme ale României Mari: ***nord – Babinul bucovinean, est – podul peste Nistru din Bugaz, sud – localitatea Ecrene din Cadrilater și vest – Beba Veche, Timiș***, localități care, după părerea noastră ar trebui să figureze în manualele școlare.

Prin citatele alese, Personajul – Autor pe care îl identificăm în fiecare notă, transmite de fapt, învață, ne înțelepțește, exemplu în *A sufletului românesc cinstire*: ”...câteva idei de bază (le putem numi și sentimente): românismul, tradiția, înaintașii, credința, patriotismul, necesitatea de a ne întoarce la ”scripturi”, la ”cultura noastră străveche, amintindu-ne de fiecare dată că acela care uită de unde a pornit riscă să ajungă unde nu trebuie.”

Întâlnirile cu Solomon Marcus sunt fascinante, El Profesor Infinito fiind sărbătorit într-o carte specială, peste 1800 de pagini, *Întâlniri cu/ Meetings with Solomon Marcus,* Editura *Spandugino*, portretul academicianului matematician (despre al cărui discurs de recepție în Academia Română, *Singurătatea matematicianului* am scris și noi) este subliniat de Gheorghe Păun în câteva splendide rânduri, cu precizarea că ”Solomon Marcus a impus un nou ordin de mărime în știința românească.”

Aceeași plăcută prezentare pentru volumul *Scrisori din Pont* de Maria Mona Vâlceanu, Editura *Zodia Fecioarei*, Pitești, scrisori nu din Pontul Euxin, ci ”mai degrabă dinspre un liman cultural, literar în primul rând, la care autoarea a ajuns după o frumoasă carieră de om al cărții. O carte scrisă cu dragoste pentru subiect și pentru cititori, cu priceperea celui care a trăit o viață printre cărți și printre tineri.”

Ar mai putea fi amintite multe altele din cele 102 cronici curinse în carte, carte în care autorul nu ierarhizează, nu emite judecăți de valoare imuabile, cel mai adesea trimite spre a lectura textul cu un îndemn tandru. Aș spune intelectualul de calibru greu, care păstrează în toate măsura, trădat uneori de sufletul de poet.

Am subliniat câteva dintre ideile prezente în acest volum fiindcă ele reprezintă preocupările intelectualului Gh Păun, portretul său spiritual. Grija pentru spațiul românesc, pentru istoria, dar și viitorul Neamului său reprezintă inima caldă a acestui gânditor. În prefața volumului ***Ceasornicar de curcubeie***, intitulată simbolic *Geometrizarea metaforei*, academicianul poet *Nicolae Dabija*, trăitor și luptător pe înstrăinatele meleaguri basarabene, subliniază: *Dinamica cugetării matematice se întâlnește cu sufletul pur al liricii. Acesta este stilul inconfundabil al lui Gheorghe Păun...un poet adevărat, tradiționalist și modern în același timp, vine din matematică în poezie și din poezie în matematică. Cu firescul nefirescului, cu anormalul simplității, ca să ne învețe număratul, dar nu cu ajutorul cifrelor, ci cu cel al metaforelor, ca să ne sugereze că timpul poate fi măsurat nu doar cu ajutorul clipelor, ci cu cel al versurilor...*

L-am văzut pe poetul-academician Gheorghe Păun într-o toamnă târzie, ce-și desfrunzea castanii pe largile bulevarde, la Chișinău, alături de un alt poet-academician, Nicolae Dabija. Într-o seară i-am privit la o cină târzie, vorbindu-și ca frații de gând și visare: ”Noi am avut biserici pe roți, pe care le ascundeam în păduri” șoptea Nicolae, cu ochii adânciți în Istoria de demult, ”Țara mea de dincolo de Prut/Mi s-a dat poruncă să te uit”, ”Vom face pod de cărți, pod de reviste, pod de flori peste Prut, murmura George, în timp ce pe fruntea sa înaltă se abăteau ca norii grijile Neamului său. Târziu, în noapte, la Chișinău se desfrunzeau castanii și eu priveam cu ochi uimiți doi frați de cruce, doi poeți academicieni, gândind și visând la viitorul Țării.

(continuare în p. 24)

MARIA MONA VALCEANU

Romeo Lefter

Hiper-lumea nouă (2)

„La început a fost hipertextul" - va spune un apologet al lumii noi încercând să le explice copiilor măreața istorie a societății perfecte. Știți ce-i hipertextul? E acel text capabil să fie îmbogățit cu imagini, muzică sau clipuri video, dar, mai ales, având ceea ce se numește „capabilitatea link-ului", a legăturii. Făcând click pe un cuvânt evidențiat de către hipertext ajungi la un alt text și-așa mai departe. Astfel, experiența lecturii nu mai este una liniară, cu un început și un sfârșit, ci una fragmentată, un păienjeniș de trimiteri la alte texte, clipuri, melodii sau elemente absolut străine până atunci(jocuri video, farse, viruși informatici etc.). Dimensiunea suplimentară adăugată textului a creat un spațiu diferit în care noul element să se poată dezvolta. Așa a apărut hiperspațiul, cel care acum poate fi accesat de pretutindeni: din calculator, din televizor sau telefon. Info-chioșcurile din gări sau aeroporturi aparțin și ele hiperspațiului. Și nu numai ele. Biletul pe care-l achiziționezi pentru un mijloc de transport se face, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, din hiperspațiu, concediul ți-l proiectezi acolo, educația copiilor se face acolo, lecturile tale s-au mutat acolo s.a.m.d. Oare mai e vreun aspect al vieții care să nu fi fost invadat de hiperspațiu?

Treptat s-a constatat o modificare psihică a omului sub influența noului centru gravitațional. Rămașii pe margine au observat limpede cum cei atinși de „virus" s-au schimbat peste noapte, devenind mai impulsivi, sărind de la una la alta, fiind cam cu capul în nori, asemenea suferinzilor de autism și, în cele mai multe cazuri, nefiind capabili să ducă la bun sfârșit o treabă. Diagnosticul cel mai apropiat pentru „noii oameni" ar fi fost cel de superficialitate. Acesta era însă limitativ întrucât ceea ce se petrecea cu oamenii atinși de hiperspațiu avea o multitudine de alte aspecte suplimentare.

De fapt, ei erau asemenea marinarilor și exploratorilor care veniți din „Lumea Nouă" aduceau, în afara munților de aur, ucigașele boli pe care vechea lume nu le știuse până atunci. Exact la fel se petrec evenimentele în ceea ce privește „boala hiperspațiului".

Elementul inexplicabil constatat de cei neinfectați încă a căpătat și-o denumire: hiperatenția. E „o schimbare rapidă de focalizări asupra unor sarcini, surse de informații și procese diferite"(Byung-Chul Han). E o atenție disipată, cu o toleranță redusă la plictiseală. Din nou avem de-a face cu un termen care depășește dihotomia. „Atenția", împreună cu opusul său „neatenția" sau „lipsa de atenție" sunt înlocuite cu hiperatenția, într-un proces similar celui anterior descris în capitolul dedicat hiperpozitivității.

„Țin minte că pe vremea copilăriei mele ne plictiseam teribil. Spre deosebire de noi, copiii barbarilor se confruntă cu o lipsă teribilă de timp", spunea Alessandro Baricco în excelentul său eseu, „Barbarii". El însă face observația și rămâne uimit în fața acestui aparent câștig teribil „datorat" tehnologiei.

Lipsa timpului e un simptom cauzat de hiperatenție. Și aceasta pentru că individul e nevoit să sară într-un ciclu infinit, din link în link, să se focalizeze și-apoi să se de-focalizeze pentru a se focaliza sau refocaliza asupra unui alt subiect. Hiperatentul e robul contemporan al hiperspațiului sau, dacă vreți, hiperatentul e Ulise cel naufragiat pe insula Oggia, picat pentru totdeauna în mrejele nimfei Calipso. Asta pentru că hiperspațiul e o nouă Calipso, o combinație între nimfa îndrăgostită și sirenele al căror cântec îl făcuseră pe eroul grec să se lege de catarg. Spre deosebire de atunci, în demitizatul hiperspațiu nu există o Atena care să aplece urechea la suferințele bietului pământean prins în mrejele hiperspațiului, nici un Zeus care să dea ordinul și cu atât mai puțin un Hermes care s-o informeze pe „neo-Calipso" că e timpul să-i dea drumul sufletului pierdut spre Ithaca natală. Ca să nu mai vorbim că hiperatentului nu i se promite nemurirea ci, din contră, o comprimare infinită a timpului și o viață mai volatilă decât un pixel din hiperspațiu.

Hiperatenția nu doar înghite timp, dar și devorează experiența profund umană a plictisului, acel plictis spiritual care dă naștere marilor opere. Atenția profundă - atât de necesară percepției și contemplației și plictisul profund - ca formă supremă a relaxării spirituală - sunt elemente imposibile pentru un hiperatent.

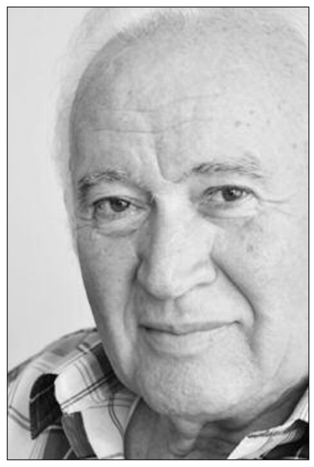
Din păcate, „virusul" e mai puternic decât omul. El acționează permanent și are multiple canale de infectare. Dacă în trecut abstinența sexuală îl putea feri de boli lumești pe exploratorul dornic doar de partea financiară a „plăcerilor Indiilor", de data aceasta procesul e mai complicat. Abstinența de la hiperspațiu e aproape imposibilă, el promițând să pătrundă chiar și-n cele mai banale elemente ale vieții de zi cu zi. De la telefonul inteligent, această nou-formă de inteligență promite să se adauge frigiderelor, aspiratoarelor, mașinilor de călcat, storcătoarelor sau roboților de bucătărie. E o invazie a lumii virtuale în lumea reală, iar invazia e facilitată de noi, cei care permeabilizăm spațiul real pentru a permite pătrunderea hiperspațiului pe-acolo. E ca și cum mateloții lui Ulise ar fi fost lăsați fără ceară în ureche în trecerea de pe lângă insula sirenelor. Probabil, cuceriți de sunet, ar fi „permeabilizat" nava pentru a permite apei mării să o penetreze și astfel să rămână pe veci victimele sirenelor.

Pe moment nu cred că există vreo soluție în fața valului de debilizare produs de hiperatenție. Așa cum cititorul care are răbdarea parcurgerii textului de față e o victimă a hiperatenției(doar calea care l-a adus aici e cea a hiperspațiului*), la fel și autorul său e atins de același virus. E într-un fel o pedeapsă deoarece atunci când am fost teleportați în acest univers straniu n-am reușit să vedem că deasupra portalului stătea scris limpede: "Lasciate ogne speranza, voi ch'intrate'".

* Materialul de față a fost inițial postat pe Facebook

Lipsa timpului e un simptom cauzat de hiperatenție. Și aceasta pentru că individul e nevoit să sară într-un ciclu infinit, din link în link, să se focalizeze și-apoi să se de-focalizeze pentru a se focaliza sau refocaliza asupra unui alt subiect.

Petru Pistol

Diortosiri

Motto-ul: „ ...că nu este nici o gramă / Din a lumii scrieri toate să nu aibe melodramă" (*Levantul*).

Cuvânt de întâmpinare (II)

În studenție, când traduceam din Platon, Profesorul nostru Florea Fugariu, nemulțumit dar și „cârcotaș", la un moment dat (rar momentul acela, dar memorabil) zice: „Nu se poate, Socrate trebuie să fi avut mai mult umor". Deci nu cu noi avea ce avea Profesorul nostru, ci cu ... divinul Platon.

Hermeneuții Noului Testament spun cuvinte minunate. Asta pentru că ei ne re-dăruiesc cuvintele lui Isus Hristos. Dar nu sunt acestea cuvintele lui Isus Hristos. Pentru că umblă vorba că o cerneală, oricât de proastă, este mai bună decât cea mai bună memorie. Evangheliștii au făcut cât au putut ei ca oameni. N-aveau cum să pună în cuvinte măreția Logosului. „Originalul" este unic, copia inombrabilă, fidelitatea este credința ei (*fides* – „credință", *fidelis* – „credincios"). Destinul ei trist este marcat de neputința de a fi original. Este unul din argumentele care fac din Biblie „opera cu cel mai mare potențial hermeneutic" (*Isus al meu*, p.50). Corect, de vreme ce puterea Logosului se cuprinde între *alfa* și *omega*. Aici, între aceste două borne este ceea ce căutăm, aici, între cele 24 de semne care țărmuresc nețărmuritul. Evangheliștii se vor fi axat pe *adevărul* spuselor lui Isus, farmecul acestora scăpându-le uneori. Știm că nu de vămuire este vorba aici, ci de *Revelație*, dar nu cerdem că engrama umană s-a șters cu totul. (E drept că nu am fost vreodată sfânt, mai întotdeauna întorcându-mă din drum de parcă aș fi uitat ceva din cele necesare *dincolo*. Hulească-mă sfinții *de facto* de pe pământ!) Evangheliștii au intrat în „comerțul" lor divin ca oameni, aici, în alveolă de tină, iar în cer au ajuns despovărați de *sarcina*, deși pe tălpi mai purtau încă stigma terenă; și nu spre defăimarea grandioasei aule, ci spre prospețimea ei. Deci nu de blasfemie e vorba, ci de evlavie.

Demersul autorului cărții este generos. Se face dreptate unui cuvânt precum *seducător*, trecându-l prin sensuri profane,*deturnându-l* apoi spre acela hristic. Încât Isus însuși devine „cel mai mare seducător din istoria omenirii" (p.70), el trecându-l pe om, „de mână" am zice (precum bunul pedagog coboară la nivelul de înțelegere al fragedului discipol), îndrumându-l spre o lume diferită de aceea a cărnii, lumea spiritului.

Autorul „lucrează" la propriul Isus. Meșteșugul e desăvârșit. Nu poate fi translat *aliis verbis*, nu îngăduie decât citirea buche cu buche: „afirmând cu toată tăria că este, fără să fie, ceea ce pretindea a fi, el a devenit ceea ce pretindea"; „Creștinismul este modul în care s-au instalat miliarde de oameni în aspirația unuia singur. Îl avem pe Fiul și, din el, îl deducem pe Tatăl"; „convingerea creează cu o asemenea forță și amploare obiectul convingerii" (p.78). Tensiunea cuvintelor, „credința" acestora o resimte autorul însuși. Altfel cum ne-am explica tirada întrebărilor, interpelarea, răspunsul dramatic? Urmă să vorbească despre divin; autorul știa prea bine că nu are de ales, mai ales că era timp de criză, impact pandemic: vorbești (trăiești) ori taci! Pentru autorul tratatului *Despre sublim*, la vechii greci, era limpede că despre sublim nu se poate vorbi decât într-un singur mod. Doar vorbim despre credință. Stilul este gradientul acesteia.

Pentru măsura cuvintelor lui Isus, pentru ponderea lor îndrumătoare, selectăm, *se-ducem* (în sensul etimologic al vocabulei, v. p.70 din carte): „E adevărat. Nimic din ce spune Isus în Predica de pe munte nu poate fi pus în practică de oameni (...) într-un orizont atât de exigent ar putea apărea speranța altei vieți. Măcar a zvonului pentru ceva mai înalt" (p.90). Dacă umbra Cuvântului, din zvon măcar, contează, atunci carnea Lui „ține" lumea. Despre *creștinii înainte de vreme*, Iustin Martirul (sec. al II-lea) spunea: „Cei care au trăit în conformitate cu Logosul sunt creștini, chiar dacă au fost numiți atei". Cităm și „depoziția" secolului nostru. „Dacă aș fi fost din vremea lui Isus, m-aș fi dus după el. dar nu pentru a-l descoperi pe Dumnezeu, ci *omenia* către care Isus făcea semn, aceea pe care el o îndumnezeise propunându-se ca model" (91-92).

Isus al meu, o carte riguros alcătuită, insuflată rațional, o carte de care ești alături pe tot traseul lecturii, atât de alături încât îi sufli în pânze, dar care nu te schimbă. Gratulând-o, dar distanțându-te, vei zice: *Che bella voce*!

C. Voinescu

DAU CUVÂNTUL ȘI STAU JOS (fragment)

Dii, căluții tatii, dii, că ne prinde soarele din urmă, hai să ajungem și noi la soroc de mititei pe grătar, colo-n Târgu din Vale, unde cântă lăutarii și zice o guristă numai d-alea de inimă albastră, să vă mai trageți și voi sufletu, să mai arunc un țol pe spinarea voastră înfierbântată de drum, Și să tragi și tu un chef ca lumea, necheză Gheorghe, arătându-și dinții lați ca tecile de fasole atârnând de gard, Să trag, bă, de ce să nu trag, că d-aia e făcută lumea asta, nu ca să se ia după Dumicat și Lenin, ci să se ia după munca și poftele lui de și le poftește, că d-aia muncește omul, să aibă el și ai lui, și din ce îi prisosește să-i ajute și pe nevoiași să se ridice tot prin muncă, și, dacă Dumnezeu tot e bun și iubitor de oameni, să-i mai îngăduie din când în când să mai treacă pe la vreo ibovnică sau să mai petreacă cu lăutari un ceas-două în drumurile lui ostenitoare încolo și încolo și ia mai terminați, bă, cu teoria, că acu mă pui cu fișca pe voi, iar la înapoiere vă repartizez pe unu lu Cetai, la ceape, și pe altu lu Dumicat, la Sfatu Popular, să vă-nhame la șarete. Caii tăcură convinși de vorbele lui Ioniță Lilea pe care-l știau iute la mânie și zoriră spre Târgul din Vale unde-i știau masul, altfel de mas decât ăla de la Cerbu. Murgu se băgă și el în vorbă, ținându-i partea lu Ioniță, Ce, parcă noi nu

auzim de afară, deși stăm cu botu în traistă și ronțăim grăunțe, că-i pui pe balaoacheși să-ți zică numai d-alea cu cai, Bălănuș, Bălan, Bălan, pupa-ți-aș coama de cal sau sanie cu zurgălăi sau calul lui Gheorghe-a scăpat, dovadă că ții la noi și nu ne-ai da tu nimănui, mai ales leprelor din sat care-și zic comuniști, da habar n-au ce înseamnă asta, ce pacoste e pe capu vostru de oameni, da și pe al nostru de vite, pentru care una e să stai la ieslea din grajdul lu Ioniță Lilea și alta e să stai la frunzarul lu Cetai din cadrul gospodăriei agricole colective Drumul luminos al lui Lenin, că aveți și voi oamenii niște drumuri pe care nici vitele n-ar apuca-o, cât sunt ele de dobitoace și de sărace cu duhul.

La cârciuma din Târgul din Vale, Ioniță Lilea avea lăutari cărora, când îl vedeau intrând, le lăsa gura apă după gestul ăla scurt al lui de a băga mâna la chimir și a le lipi de frunte niște hârtii d-astea noi, din cinzeșdoi încoa, iar după ce stătea la o masă și comanda chilul de vin cu mititeii sfârâind și-și arunca ochii pe geam la Murgu și Gheorghe, i se aprindea în suflet un dor nebun de a chiui și a ține gurista pe genunchi, să-i facă în necaz lu Dumicat, că el e liber și face ce vrea, are caii lui, căruța lui, ibovnica lui, poftele lui, bune sau rele, pentru care o să dea socoteală când s-o-mplini sorocu de la Dumnezeu, da nu e sluga leprelor și caii sunt ai lui, nu ai lu Cetai sau Dumicat sau în cel mai rău caz ai lu Babuliu, căruia i-au promis, după ce l-au dus cu vorba, ba că-l fac brigadier, ba că îl pun gestionar la cooperativa sătească, ba că-i dau funcția de șef de atelaj peste caii lui, dacă el, Ioniță Lilea, se va-nscrie în colectiv vreodată. Pe care ți-l facem, boierule, se prezentă cu arcușul într-o mână și cu vioara în ailanta, balaoacheșul șef al tarafului, Cum, bă, nici acu nu știți, începeți cu ăla cu zurgălăii și pe urmă om mai vedea noi, hotărî Ioniță Lilea și înfipse în arcușul întins spre el o hârtie de douășcinci cu stema Republicii Populare Române, ca acont, îi plăcea să-i zică lăutarii, boierule, cum ar fi sunat să-i zică, pe care ți-l facem, colectivistule, pe ăla cu tractoarele sau pe ăla cu porumbu pus în pătrat după modelul sovietic, fi-v-ar modelu al dracului, să vă fie. Pe la prânzul ăl mare, Ioniță Lilea se propti în masă și își ridică ditamai trupul de pe scaunul care abia mai rezista sub greutatea lui, făcu semn băiatului de la tejghea să vie, să-i dea dreptul pentru ce mâncase și băuse, trecu apoi pe la lăutari ca să-i bage în sân guristei restul de-l primise și zise, Bă, mânca-v-ar tata, să vă mănânce, când m-oi întoarce mâine pe la scăpătat să vă găsesc tot aci, că oi zăbovi până mai spre ziuă, când o să apuc drumul la vale, sătul și eu de voi și cârlanii de grăunțe, ca să mai rabde un conac-două, cât oi mai zăbovi la Cerbu-n deal să-mi potolesc și pofta de iubit, și ca să nu uitați de la mână pân´ la gură, iete icișa, încă o hârtie, ca arvună între niște oameni cinstiți ce suntem.

A doua zi, pe seară, după cum le fusese vorba, Ioniță Lilea, Murgu și Gheorghe, după ce dădură mocanilor zarzavaturile și luară țuică pe ele, făcură popas la cârciuma din Târgu din Vale, el să bea o cioroandă de vin, ei să ronțăie o traistă de grăunțe, da de țigani nici vorbă, Unde sunt, bă, magraonii, că mă pui cu fișca pe ei, dacă au și ăștia cuvânt tot ca Dumicat al meu din sat, Veni unu, nene, zise băiatu de-l servea, care cică ar fi fost de la partid și că au acolo o serbare și un mahăr d-ăsta d-al lor vrea să-i zică ăștia la ureche Bălănuș, Bălan, Bălan, cum îl știa el de la mă-sa de acasă înainte de a se face activist de partid, că acu, îți dai și dumneata seama că ăsta nu se mai poate duce, la funcția lui de azi, în sat, să-i cânte lăutarii, să se compromită cu colectiviștii de gât la vreo cumetrie sau nuntă, Bine, bă, bine, o înghit și p-asta, da când se întorc cioroii de la cumetria de partid, că vreau să știu și eu și să-mi spui cinstit, că eu nu plec d-aci până nu dau cu ochii de ei. Când dădu a doua zi cu ochii de ei îl luă de beregăți pe viorist, Nu vă e, bă, rușine, cioroii dracului, că de câte ori am trecut p-aci v-am băgat în cioc hârtia cu stema Republicii Populare Române și mi-ați zis de fiecare dată, sărumâna, boierule, că d-aia vă și iubesc, că să știți și voi că n-am semnat nici acu cererea de înscriere în colectiv și nu sunt un pârlit de colectivist intrat acolo doar cu brațele, eu sunt, bă, să vă intre bine în cap, negustor cinstit, nu speculant, cum zice Dumicat, pe care o să-l cunoașteți curând, fiindcă până-n seară ajungem acasă, nu mă mai opresc în cazul ăsta de forță majoră nici la Cerbu, hai, sus în căruță, fi-v-ar penele ale dracu să vă fie, cu partidu vostru cu tot, căruia, ascultați icișa la mine ce vă spui, o să-i cântați nu Bălănuș, Bălan, Bălan, ci prohodu, Taci, bre, mâncați-aș gura, se băgă gurista, taci, nu mai face gălăgie, că ne-aude cineva și ne bagă la mititica și pe matale care le scoți pe cioc și pe noi care suntem nevinovați, dă bice cailor, să mergem mai iute unde zici, că tot e luni și până sâmbătă când avem de cântat o nuntă, ai dumitale suntem, să n-am parte de voce, dacă te mint.

Ioniță Lilea își îndemnă domol caii la drum, nu avea de ce să se grăbească, lăutarii se înghesuiseră cuminți în căruță, țuică avea, că doar d-aia fusese la munte, o bucată de brânză și o ceapă se mai găseau prin traistă, ba chiar și niscaiva slănină d-aia afumată, Ia acordați-vă, bruneților, diblele și ziceți una să răsune șoseaua pân´ la mine-n sat, unde ne așteaptă tovarășul Pandelică, zis Dumicat al Cocoșatii, hoțu de găini și analfabetu satului, pus de partidu căruia-i cântarăți voi în strună pe banii mei, președinte de sfat popular, cum îi zice acu primăriei, hai, lasă-te, magraoane, pe țambal ca lumea, așa cum știi că-mi place mie.

I-auzi, bă, al dracu Ioniță Lilea, veni din drumurile lui cu căruța plină de lăutari care-i cântară tot timpul ca la nuntă, când se face plimbarea miresii prin sat, până aci la noi în comună și acu îi duse în deal la Cupen unde are două pogoane de secerat, vorbeau femeile din brigada lu Cotei, repartizată la bumbac, auzi, că el cu muierea și cu fata și cu cine se mai ajută seceră, iar lăutarii se țin după ei pe miriște ca la nunească, dârla, dârla, Așa, balaoacheșilor, strigă la ei Ioniță Lilea împletind legăturile pentru snopi, ziceți din scripcă, să audă și Nete că s-a mutat căminul lui cultural pe pogonul meu pe care n-au reușit să mi-l fure până acu și nici n-au să mi-l fure cât oi fi eu pe lume, ce zici, Murgule, ce zici, Gheorghe, pupa-ț-aș coama de cal, ascultați și voi și distrați-vă ca la nuntă, că destul trăserăți căruța la deal și pe urmă la vale, iar voi, gușterilor neserioși, care cântarăți pentru partidu lu Dumicat, țineți-o tot așa, cum vă comand eu, până sâmbătă când termin seceratu și după aia om mai vedea ce-om mai face, în cel mai rău caz vă predau cu forme în regulă la geaceu, că și ăia mai au de secerat până pe la Sântămărie, încolo, Aoleo, mânca-ț-aș limba, boierule, să ne faci ce ne-oi face, da numai la colectiv să nu ne verși, că nu suntem noi d-ăia de crezi tălică, am cântat, ce să facem, și pentru partid, și pentru guvern, și pentru dracu, și pentru lacu, din ce să trăim, că ne mor puradeii de foame altminteri, Bine, bă, bine, nu vă predau nici la colectiv, nici la Sfat, nici la Post, da de ce mă mințirăți că dumincă aveți tocmită o nuntă, că n-aveți, și ca să vedeți că eu sunt om de cuvânt, nu ca voi niște mincinoși, vă arvunii o cumetrie, la Firică în deal, ăsta de-i adusei țuica de la munte, hai, lasă-te pe țambal, magraoane, să ne-audă și Dumicat și Lenin și tov Spoitoru sau Spoim tingiri, cum l-a botezat Mameta, și Iengăls și Stalin și Dej, care-a băgat spaima-n burgheji, și Ana și cu Luca, pe unde-or mai fi acu, și Chivu ăsta, de e prieten cu Cotei și americanii, niște mincinoși tot ca voi și ăia, care zic că vin și nu mai vin neam, poate c-or veni acu la Firică, dac-or auzi că v-a tocmit pe voi să-i cântați cumetria...

Magda Grigore

În numele poemului

(o rujă vânătă de toamnă)

Auzi
țipătul frunzișului însângerat,
sub pași, sub inimă, sub minte,
dintre culori cum plânge alungat
verdele de timp fulgerat ?
e aproape seară,
coboară întunericul
ca o gheară
pe gâtul meu întins ca o vioară –
întins în văzduh
să respire,
să cânte,
de dorul bucuriilor mărunte
de dorul fericirilor de-o clipă
de diminețile-n risipă...
auzi
țipătul frunzișului însângerat
cum curge pe poteci de munte
sub pași, sub inimă, sub minte
și cu tăișul lui care ucide
e hotărât să mă înfrunte?
Auzi și știi ce simte acum,
pe margine de iarnă, ce înseamnă,
când vrea să cânte, să respire...
o rujă vânătă de toamnă?

Dumitru Augustin Doman - *Opera Omnia*, Mihai Barbu - *Cartea Anului*

Am aflat cu oarecare întârziere, dar cu multă bucurie, că Premiul *Opera Omnia* pe anul 2019 al Filialei Uniunii Scriitorilor din România Alba – Hunedoara pe anul 2019 a fost acordat lui Dumitru Augustin Doman, redactor-șef al revistei *Argeș* în perioada noiembrie 2008 – septembrie 2020. Satisfacția a fost sporită și de faptul că Mihai Barbu, colaborator permanent de mulți ani al revistei Argeș, a fost premiat de aceeași filială cu Premiul *Cartea Anului* pentru lucrarea *Nu trageți, sunt reporter* (Ed. MJM, Craiova, 2019), alcătuită din reportaje publicate în revista noastră. Îi felicităm pe amândoi, dorindu-le succes în continuare. **(L.D.)**

Lucian Sârbu

Omul din capitolul lipsă

După cum bine se știe istoria nu reprezintă ceva cu adevărat „sigur" nici măcar atunci când este scrisă pornind de la documentele oficiale. Cu atât mai mult ea nu reprezintă ceva „sigur" atunci când trebuie extrasă dintr-o serie de puncte de vedere personale, diferite, care sunt adeseori contrarii, chiar contradictorii.

Poate tocmai de aceea autoarea israeliană de origine română Miriam Yahil-Wax a ales să refacă în *Capitolul lipsă. Dragoste și dramă în România interbelică* (trad. Dragoș Zetu, Corint, București, 2020), biografia tatălui ei pe care nu l-a cunoscut niciodată (acesta murind de tuberculoză la câteva zile după nașterea fetiței sale) sub forma unui roman extrem de inteligent construit, pe baza unor scrisori de epocă și amintiri - unele rămase în scris, altele narate în prezența sau la cererea autoarei.

Cât este ficțiune și cât este adevăr în acest roman cu tentă istorică nu putem ști, dar ceea ce este sigur este că el a fost scris pornind de la întâmplări și personaje reale. Tatăl autoarei, numit în carte Moni (Solomon) Weinstein era în perioada anilor '20 ai secolului trecut un tânăr evreu care urma studii de economie la Iași. În acea perioadă politica locală era dominată de L.A.N.C.-ul lui A.C. Cuza și de agitațiile studențești antisemite ale mișcării proto-legionare din jurul lui Corneliu Codreanu. Cartea se deschide cu o scenă în care tânărul Weinstein, care avea probleme cu absolvirea facultății din cauza presiunilor făcute în epocă asupra studenților evrei, dă nas în nas cu o demonstrație legionară în timp ce visa la viitoarea lui soție, Schery (mama autoarei), vânzătoare la o tutungerie. Pe parcursul a aproape 300 de pagini, pornind de la această întâmplare, cartea urmărește să reconstruiască viața celor doi și firul destinului care i-a dus la București, apoi în URSS, până la Stalingrad, în timpul marii bătălii din 1942-1943 și înapoi în România, în primii ani de după război. Dar nu vreau să rezum conținutul cărții care, tocmai fiindcă a fost scrisă ca un roman, merită citită în primul rând ca un roman, lăsându-i cititorului plăcerea de a descoperi povestea.

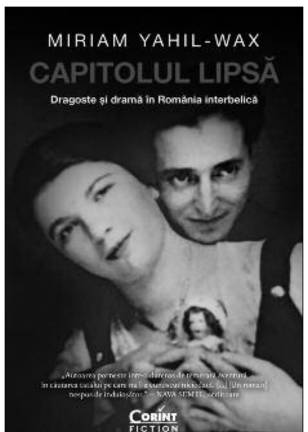
În schimb, merită să scoatem în evidență ceea ce aduce excepțional în cultura noastră de după 1989 această traducere: ea reprezintă, probabil, una dintre puținele încercări de a creiona destinul unui comunist autentic, un „ilegalist", din perioada interbelică. Pentru că studentul Moni Weinstein ajunge în cele din urmă să fie atras în PCdR, să milizeze la Grivița în 1933, să-i cunoască pe fruntașii comuniști Ana și Marcel Pauker, să fie închis la Jilava și în cele din urmă să se refugieze cu soția sa în URSS în 1940, atunci când granițele s-au deschis pentru câteva zile cu ocazia răpirii Basarabiei. Cartea lui Miriam Yahil-Wax este interesantă pentru că, pe măsură ce sunt descifrate amintirile familiei, ea ajunge să descopere lucruri complet neștiute despre părinții săi (inclusiv că a mai avut un frățior care a murit în timpul teribilei bătălii de la Stalingrad), dar și resorturile care l-au transformat pe tatăl ei dintr-un tânăr studios și cultivat, cu un viitor „sigur" în orice țară normală, într-un proscris, un neadaptat, un răzvrătit, atât dincoace, cât și dincolo de granița României.

Despre „problema evreiască" din urmă cu 100 de ani știm și nu prea știm mare lucru, deoarece cultura noastră evită cu îndârjire discuțiile serioase asupra acestui subiect. Relațiile istorice dintre români și evrei sunt privite mai ales prin prisma celebrelor scrisori dintre Ghica și Alecsandri („ovreiul" ca element de pervertire a virtuosului autohton) și prin prisma anumitor articole scrise de Eminescu, scuzate azi prin „contextul epocii". Ceva semne de întrebare se nasc din lectura faimosului roman *De 2000 de ani* al lui Mihail Sebastian care, la momentul apariției, i-a dat prilejul lui Nae Ionescu să scrie cea mai bizară prefață scrisă vreodată în literatura română. Și tot cu Sebastian, prin *Jurnalul* său, se ridică mai hotărât masca de pe ceea ce însemna să fii evreu în România în epoca interbelică, dar foarte puțin, fiindcă Sebastian, până la urmă, a fost un om de litere cunoscut în epocă, respectat și, prin aceasta, relativ protejat.

Dar *Capitolul lipsă* merge mai departe decât ceea ce ne-a lăsat jurnalul lui Sebastian și ne vorbește direct despre destinul unui evreu oarecare din România interbelică, unul anonim, provenind dintr-o familie oarecare de comercianți, ateu (așadar rămas „evreu" doar cu numele), fără prieteni influenți. Unul dintre mulții evrei acuzați ritos de apostolii dreptății de după 1990 că „ne-ar fi adus comunismul"! De fapt un tânăr evreu care în studenția sa iubește o fată oarecare, vânzătoare la tutungerie, care are vise ca orice tânăr, dar care e obligat să asiste neputincios la fel de fel de agitații antisemite, văzându-se transformat fără voia sa în țap ispășitor pentru cupiditatea și corupția vieții politice din epocă. Incapabil să-și găsească un job decent, pe măsura pregătirii sale, odată ajuns la București, fiindcă simplul fapt de a fi evreu (și apoi comunist condamnat) îi închide toate porțile, el trebuie să îndure fel de fel de umilințe care culminează în „legile de românizare" (aspect al fascismului autohton puțin studiat la noi), trăind exasperant din fel de fel de mărunțișuri și comisioane ridicole, la limita supraviețuirii. Moni Weinstein este expus ideilor comuniste (predicate în epocă în faimosul cămin Schuller, evocat și de Mihai Șora în discuțiile sale cu Leonid Dragomir) chiar prin marginalitatea existenței sale, ajungând astfel să creadă sincer că viitorul său e în patria fructului oprit: adică în URSS.

Din postura sa nefericită de țap ispășitor Moni Weinstein ajunge până la urmă să fie antieroul prin excelență deoarece își ratează rând pe rând toate țelurile vieții. Va muri relativ tânăr, bolnav, sărac, fără a-și putea ajuta soția, fără a mai apuca să-și cunoască fetița. Inclusiv idealul politic este ratat fiindcă la întoarcerea din URSS nu mai credea în comunism. Și totuși povestea sa e una exemplară tocmai fiindcă ne face să înțelegem cât de periculoasă e retorica țapului ispășitor: atunci când oamenii evită să stârpească adevăratele rădăcini ale Răului, acceptând cu facilitate niște substitute oarecare, Răul devine și mai puternic și nici măcar cei care vor să fugă de el nu îi mai pot scăpa din gheare. Dar orice om poate încerca măcar să-i reziste, rezistența însăși devenind o veritabilă salvare.

...istoria nu reprezintă ceva cu adevărat „sigur" nici măcar atunci când este scrisă pornind de la documentele oficiale. Cu atât mai mult ea nu reprezintă ceva „sigur" atunci când trebuie extrasă dintr-o serie de puncte de vedere personale, diferite, care sunt adeseori contrarii, chiar contradictorii.

litere

DANTE ALIGHERI

PURGATORIUL
Cântul XXVI

Versiune în limba română de GEO VASILE

Despărţiti pe două rânduri, desfrânaţii cu trupul păşesc prin flăcările focului veşnic, primenindu-se de păcate. Dintre aceştia vorbesc cu Dante Guido Guinizzelli şi poetul provensal Daniel Arnaut.

În timp ce-aşa-nşiraţi pe muchia alpină
păşeam şi-adesea bunul maestru
repeta: "Vezi! Bagă seama; bine-ţi prindă

ceea ce te-nvăţ!", eram ţintit de soare în umărul
cel drept, ce-acum cu raza lui întreg Apusul
îl schimba la - nfăţişare din albastru-n alb;

iar eu cu umbra mea făceam să pară flacăra-i
mai roşie; şi numai la un semn aşa de mic
văzut-am multe duhuri că iau aminte-n cale.

Dante, la intrarea în purgatoriu prind spre Florenţa; detaliu - DOMENICO DI MICHELINO

Aceasta fu pricina ce le-a stârnit dintru-nceput
de mine să vorbească; şi-au început
a spune::" Acela nu-i un trup părelnic şi nici umbră ";

apoi spre mine unii pe cât era posibil
se apropiau, ferindu-se mereu cu grijă
să nu iasă din aria în care focul nu-i ardea..

"O tu ce mergi, nu pentru că ai fi mai leneş,
pe urma celorlalalţi, ci din respect de dânşii,
răspunde-mi mie ce-n foc şi însetat mă pârjolesc.

Şi nu numai eu vreau să ştiu răspunsul;
căci mult mai mare sete de el au toţi aceştia,
decât de apă rece un Etiopian sau Indianul.

Ci spune-ne cum poţi să faci din tine zid
soarelui, întocmai ca şi cum n-ai fi intrat
tu încă în plasa nemiloasă-a morţii."

Aşa îmi spuse unul dintre ei; ci eu pe dată
i-aş fi spus ce şi cum sunt, dacă de o altă
noutate ce-atuncia surveni, nu-mi dădeam seama;

căci chiar prin mijlocul acelui drum în flăcări
cu faţa-ntoarsă-n spre aceea venit-a lume
ce m-a făcut să cad pe gânduri, contemplând-o.

Acolo duhurile le văd zorindu-se de
pretutindeni, şi sărutându-se-ntre ele, pe loc
nestând, cu mulţumire de scurta bucurie;

tot astfel prin oacheşul şirag al lor furnicile
-ntre- ele se-adulmecă cu botul, spre-a-şi
iscodi norocul şi calea ce le-aşteaptă.

De-ndată ce sfârşitu-s-a primirea prietenoasă,
mai înainte de a face acolo primul pas,
se străduiesc ambele şiruri să ţipe cât le ţine gura:

cei nou veniţi la urmă "Sodoma şi Gomora!"; *
iar ceilalţi: "Pasifae" ** se vâră-n vacă
la desfrâu-i cel tânăr taur spre-a da fuga!

Apoi ca berzele ce-o parte înspre munţii Rifei***
ar fi zburat , şi altă parte spre nisipuri,
acestea ferindu-se de ger, iar celelalte de-arşiţă;.

se duce acel pâlc de duhuri, iar primul vine către
noi; ci la cântările dintâi se-ntorc în lacrimi,
şi-apoi la ţipătul ca nici un altul pe potrivă.

Şi se apropie de mine, ca la-nceput,
aceiaşi chiar ce mă rugaseră, cu ochii
şi înfăţişarea aţintită să m-asculte.

Eu, care –n două rânduri îmi dădusem seama
de-a lor dorinţă, am început: "O duhuri sigure
că mai curând sau mai târziu veţi fi iertate,

a mele mădulare nici crude dar nici îmbătrânite,
nu le-am lăsat acolo, ci sunt aici cu mine,
cu sângele din ele, cu-ncheieturi, cu tot.

Aicea sus venit-am spre a nu rămâne orb:
deasupră-ne o doamnă hăruită înlesneşte
călătoria unui muritor ca mine în lumea voastră.

Dar o, -mplinită să vă fie dorinţa şi râvna
să fiţi cât mai curând iertaţi şi în sălaşul cel
ceresc primiţi ce de iubire-i plin şi tot mai larg

se-ntinde, pentru ca eu să pot încondeia hârtii,
spuneţi-mi cine sunteţi, şi cine-i acea gloată
ce se tot duce la voi cu spatele întoarsă?"

Nu altfel uluit se tulbură munteanul, şi
tot privind stă gură-cască atunci când
grosolan şi necioplit coboară-n târg,

de cum acele duhuri la înfăţişare mi s-au părut;
dar când se lepădară de-a uluirii apăsare,
care în inimile rafinate se potoleşte de îndată.

"O, fericitule, care aicea prin ţara noastră"
reîncepu cel ce mă-ntrebase cel dintâi;
"spre a muri mai bine, în barca ta aduni poveţe!

Mulţimea care cu noi în rând nu vine
e vinovată de păcatu-acela pentru care Caesar
cel triumfător se auzi - ovaţionat – Regina -;

de-aceea se despart de noi strigând – Sodoma -,
mustrându-se ei singuri, aşa cum auzit-ai,
şi ruşinându-se arsurii îi vin acum într-ajutor..

Păcatul nostru a fost hermafrodit;
dar fiindcă încălcat-am omeneasca lege,
ca nişte dobitoace făcându-ne de cap,

noi, spre ruşinea noastră, când e să ne
ferim de ei, pe Pasifae o strigăm,
ce-n aşchiile făcute vită şi ea tot vită s-a făcut.

Isprava noastră-o ştii acum şi care ni-i păcatul,
or dacă poate vrei să afli cum ne cheamă,
a-ţi spune nici nu-i vreme şi nici măcar n-aş şti.

În schimb dorinţa cât despre mine îţi va fi-mplinită:
sunt Guido Guinizelli; şi fiindcă în ultimele
clipe m-am pocăit, cât de curând îmi curăţ vina "

Aşa precum în jalea mare pentru fiul său
a lui Licurg, se arătară cei doi copii ai Isifilei, ****
tot astfel m-arătai şi eu, dar oleacă mai domol,

pe nume când aud că-şi spune al meu tată,
şi-a multora mai buni ca mine, odinioară,
ce versuri de iubire scris-au, dulci şi preasuave;

şi fără să aud sau eu să scot vreo vorbă
am mers pe gânduri dus, mai multă vreme,
la el cu ochii dar cu grijă să nu fiu ars de flăcări.

Iar când m-am săturat de a-l privi, să-i fiu
de vreun folos i-am spus că eu sunt gata
cu vorba căreia orişicine-i dă crezare.

Şi dânsul mie: „Tu laşi atare urmă-n mine
din câte aud, şi-atât de luminoasă, că nici
s-o şteargă şi nici s-o-ntunece nu poate Lete.

Dar dacă vorbele-ţi jurat-au drept acum,
spune-mi: care-i pricina de mi-arăţi cu vorba
şi privirea-ţi că-ţi sunt atât de îndrăgit?"

Eu lui: "Suavul vers al dumitale ce scrisu-ţi
scump l-o face încă vreme-ndelungată,
atâta cât va fi să dăinuie dulcele stil nou.

"O, frate"-'mi spuse, "acesta pe care ţi-l arăt"
(şi-i mi arătă cu degetul un duh , - naintea noastră
"în graiul părintesc mai mare meşter fost-a.

În versuri de dragoste şi proză de romane
i-a întrecut pe toţi, oricum ar spune proştii
că cellalt din Limoges***** ar fi mai bun ca el.

Decât la adevăr, mai mult de zvon ţin seama,
şi-astfel părerea şi-o-ntăresc, mai înainte
c-arta şi conceptele să le fi ascultat şi înţeles.

Tot astfel odinioară mulţi au făcut cu poezia
lui Guittone d'Arezzo, spunând din zvon în zvon
că nimeni merit n-are pân' ce învinse adevărul.

Acuma dacă tu tot ai o trecere atât de mare,
încât îngăduit îţi este să mergi la schitul Paradisului
în care Cristos e stareţ peste soborul de călugări,

→

Theodore Dalrymple - Vremuri mânioase

Traducere de NINEL GANEA

Ajuns la Paris într-unul dintre puținele trenuri care încă mai mergeau în mijlocul grevei făcute de angajații sectorului public care, ca buni socialiști ce sunt, doreau să-și păstreze pensiile speciale pentru veșnicie, indiferent de finanțele țării, am luat parte la o scurtă, dar darwiniană luptă pentru un taxi. Niciun burghez nu dorește să stea mai mult decât este cazul prin Gare du Nord.

Ziua următoare mi-am dat seama că am uitat să-mi aduc cu mine încărcătorul pentru laptop și, deși nu sunt vreun tehnofil, mă simt straniu de neliniștit și nedesăvârșit dacă nu am lângă mine laptoptul pe care lucrez. Era duminică și cel mai apropiat magazin de computere era la doi km distanță. Cum nu exista transport public, am mers pe jos.

A fost o plimbare interesantă. Am trecut, de pildă, pe lângă Centre d'Animation Ken Saro-Wiwa, un fel de club tineresc aflat într-o clădire de beton, condus de administrația locală. Ken Saro-Wiwa, pe care obișnuiam să-l văd constant într-o vreme, a fost singurul om executat prin spânzurare pe care l-am cunoscut. A fost un scriitor nigerian, acuzat de dictatura militară aflată la putere că pune la cale violențe și crime. Aparținea unui mic grup etnic, „Ogoni", ale căror pământuri strămoșești și locuri de pescuit au fost complet distruse de exploatările de petrol din regiune. Romanul lui Saro-Wiwa, „Sozaboy", vorbește despre războiul civil din Nigeria văzut prin ochii unui băiat de la țară semianalfabet și reprezintă o creație literară anti-război foarte bună. Dar împotriva sfaturilor mele aprinse, Ken Saro-Wiwa s-a dedicat politicii într-o încercare de a obține pentru poporul său câteva despăgubiri pentru distrugerea modului lor de viață tradițional. Procesul a fost o farsă și practic el a fost ucis.

Nu există niciun fel de menționare a lui Ken Saro-Wiwa pe pagina de web a centrului, poate pentru că nu doresc să-i arunce în confuzie pe tineri cu detalii prea amănunțite legate de ceva care s-a întâmplat înainte de nașterea lor sau să sugereze cumva că nu toată suferința negrilor este determinată de rasism.

Centrul este „dedicat culturilor urbane" și te invită să participi la „noile practici artistice și să descoperi cultura hip-hop în toate formele sale". Printre activitățile serioase se numără și învățatul graffitiului: „Vrei să încerci o artă subversivă complet legal? Prin atelierul artă stradală, care constă în pictură cu spray, graffiti și alte tipuri de artă urbană, ești invitat să începi sau să-ți perfecționezi muralele ca o sursă de expresie socială."

Hip-hop și subversiunea finanțată de stat sau sectorul public? Ce Doamne iartă-mă se întâmplă aici, s-ar putea întreba cineva. Cred că răspunsul este evident. Atât hip-hopul, cât și tipul de subversiune pe care profesorii de graffiti cel mai probabil îl promovează, subminează capacitatea sau dorința oamenilor de a practica tocmai virtuțile care sunt necesare pentru ca oamenii să ducă vieți independente de stat. Cât privește expresia socială, nu orice expresie trebuie încurajată, ci doar aceea care întărește sau lărgește puterea autorităților birocratice de a interfera cu viața cetățenilor. Prin expresie socială se înțelege o aplecare perpetuă spre nemulțumiri și doleanțe care necesită intervenția statului pentru a le ameliora.

Mergând un pic mai departe, am auzit sunetul unei demonstrații, din ce în ce mai mânioase pe măsură ce mă apropiam. Demonstrația nu era îndreptată împotriva încercărilor președintelui Macron de a reforma sistemul de pensii, ci era purtată de niște oameni care fluturau atât steagul algerian cât și cel berber în fața consulatului algerian, revoltându-se, așadar, împotriva pseudoalegerilor care urmează să se țină în curând în Algeria. Cei de la CRS („Compagnies républicaines de sécurité", divizia de forță auxiliară a poliției care are drept obiect principal stăvilirea protestelor, o industrie în creștere în aceste vremuri de incertitudine economică) erau prezenți cu tot arsenalul, blocând străzile.

Nu era aceasta o ironie istorică, oarecum asemănătoare cu apariția lui Aung San Suu Kyi, câștigătoarea premiului Nobel pentru pace din Burma, în fața Curții Internaționale de la Haga, deoarece guvernul ei fusese acuzat de genocid, asta după ce vreme îndelungată a fost idealizată ca o deținută politic nevinovată și principială? Statul francez proteja acum de furia cetățenilor proprietatea diplomatică fix a statului a cărui înființare a luptat atât de mult și dur pentru a o preveni.

"Și uite că sfîrleaza timpului s-a răzbunat pe nebuni!," îi spune Bufonul lui Malvolio în „A Douăsprezecea Noapte", fără să-și dea seama probabil că enunța un principiu politic fundamental care a fost ilustrat în istorie de nenumărate ori, deși nimeni nu îi acordă atenție.

După cum astăzi mă înfioară prezența unui grup de tineri englezi într-un pub, la fel mă înfioară și o demonstrație: violența poate începe în orice clipă. Oricât de justă ar fi cauza pentru care se adună, o mulțime care strigă are întotdeauna potențialul de a trece de la o stare veselă la una de mânie și furie, la distrugerea proprietăților și la cruzime față de oameni, din moment ce zvonurile trec prin ea ca vântul prin iarbă. Între o mulțime și o gloată rareori există o mare diferență.

Am trecut și de demonstrație. Un pic mai târziu, am dat peste un zid pe care era scris următorul slogan: „L-A PĂRĂSIT. A UCIS-O". Am bănuit că e vorba de un fel de protest îndreptat împotriva violenței bărbaților asupra femeilor. Și desigur că, în cariera mea de martor în procese de omor, am întâlnit cazuri în care o femeie a fost ucisă pentru că și-a părăsit iubitul sau i-a spus că urmează să o facă. Am avut multe paciente care au avut parte de iubiți nebuni de geloși și violenți, iar ele se gândeau să-i părăsească. „Sub nicio formă nu le spuneți ce vreți să faceți, când o faceți, sau unde vă veți duce. Dacă le veți spune asta, vă puneți viața în pericol." Unele dintre ele mi-au ascultat sfatul.

Potrivit lui Shakespeare, geloșii nu sunt vreodată geloși din cauza unui motiv exterior, ci sunt geloși pentru că sunt geloși. Ca de obicei, avea dreptate. Un bărbat gelos care pierde o femeie iar apoi își găsește o alta va deveni foarte rapid la fel de gelos cu a doua cum a fost și cu prima. El nu iubește atât de mult obiectul geloziei sale, cât îi este frică de umilința de a o pierde. Iar umilința este un motor puternic pentru violență.

Dar cu toate acestea nu puteam să nu mă gândesc că sloganul scris pe perete era gândit ca o afirmație ideologică mânioasă, de tipul „toți bărbații sunt ticăloși". Nu că unii bărbați nu sunt violenți, ci că toți ar fi, și din acest motiv relațiile dintre bărbați și femei trebuie să fie un război sau intrinsec conflictuale.

Trăim vremuri mânioase.

→ rostește-i pentru mine atât din Tatăl Nostru,
cât noi să ducem lipsă putem în astă lume,
în care să mai facem păcate nu-i de noi."

Pe urmă, poate loc spre-a face altuia din
urmă, ce-n preajmă se afla, în flăcări s-a topit,
ca peștele în apă când la fund dispare.

Apropiatu-m-am oleacă de-acela ce-mi fusese
arătat, spunându-i că numelui său neprețuit
dorința mea un loc plăcut și demn îi pregătește.

Drept care-acela fără prea multă vorbă începu:

*"Tan m'abellis vostre cortes deman,******
q"ieu no me puesc, n'im voill a vos cobrire

Ieu suis Arnaut, que plor e vau cantan;
consiros vei la passada folor,
e vei jaussen lo jorn qu'esper, denan.

Aras vos pree per aquella valor,
que vos guida al som de l'escalina,
sovenha vos a temps fr ma dolor !"

Apoi se risipi-n văpaia ce va să-l primenească.

*Cele două cetăți nimicite prin foc de Dumnezeu din pricina desfrâului împotriva naturii,;

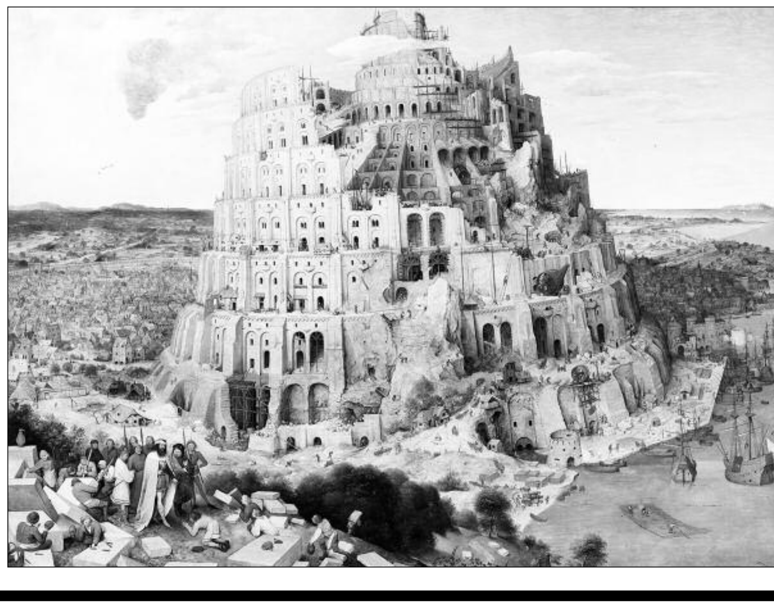
** Pasifae, soția lui Minos, intrase înr-tr-o vacă de lemn, născocită de Dedal, spre a se-mpreuna, în dorința-i smintită cu Taurul, și a da naștere apoi Minotaurului.

*** denumirea medievală a munților Urali

****Renumit poet din Bologna din sec. XIII, precursor al lui Dante însuși. A murit în exil la Verona, la 1276

*****Fiii Isifilei care săriseră în ajutorul acesteia când era pe punctul de a fi ucisă de călăii regelui Licurg; așadar, cu aceeași grabă se repezise Dante să-l îmbrățișeze pe Guinizelli.

****** Atât îmi place curtenitoarea întrebare, încât nu pot și nu vreau să m-ascund de tine. Sunt Arnaut (Daniel Arnaut, de loc din Perigord, a trăit în a doua jumătate a sec XII, cunoscut mai mult datorită acestor versuri în provensală, reproduse de poetul florentin) care plâng și merg cântând; gânditor văd trecuta-mi nebunie și văd voios ziua pe care o nădăjduiesc, în fața-mi. Acum te rog, pe-acea putere care te-aduce –n vârful scării (Purgatoriului) adu-ți aminte la vreme de durerea mea!".

Turnul Babel - PIETER BRUEGHEL CEL BATRAN

traduceri

Diana Alzner

Cât să fi fost ceasul? Raza soarelui scăpătase. Îmi imaginam cohortele de copii scurgându-se treptat pe ușile blocurilor ca niște gângănii retrăgându-se în mușuroaie și, pe măsură ce liniștea cuprindea străzile, tot mai multe ferestre se luminau pe fațada clădirilor. Poate că noaptea cu întunericul ei erau acel lucru rece ca o piele de șarpe ce se înfășura pe gleznele mele. De ce intră toți în case, noaptea, mă întrebai eu. Nu ca să facă loc altei lumi cu legi diferite, cu ființe necunoscute?

proză

Paharul de whisky în care înotau rechini

Fratele meu, Cosmin, a plecat într-o după-amiază de acasă și de atunci nu l-am mai văzut niciodată. Trebuie să înțelegi ce grozăvie a însemnat asta pentru familia mea, cum toată viața noastră a fost dată peste cap începând cu acea seară de sfârșit de mai în care Cosmin nu a mai venit. Niciun semn nu se strecurase înspre noi ca să ne avertizeze despre ceea ce avea să se întâmple. Mama și tata erau profesori și sfârșitul anului școlar îi găsea ocupați și epuizați. Noi, Cosmin, soră-mea, Gina și cu mine trăiam lucrurile fix pe dos: sfârșitul anului școlar ne umplea de energie și entuziasm. Acum, dacă stau să mă gândesc, cred că e posibil să fi existat totuși un semn: de vreo două săptămâni frate-meu aveau un aer misterios de parcă ar fi pus la cale o surpriză. Adică o surpriză, ceva ca o petrecere surpriză, nu ca o dispariție, ca o fugă de acasă... Parcă stătea mai mult în fața oglinzii cu microfonul lui imaginar scălâmbăindu-se în fel și chip în timp ce răcnea ca un apucat „I want to break freeee!”. Iartă-mă, încă mă trece un fior când îmi amintesc de Cosmin. Știi, e insuportabil gândul că fiecare ființă este destinată de la bun început morții. Și că atunci când moare se pierde pentru veșnicie, fără urmă. Nu ți se pare că lumea rămâne ciobită și neîntreagă cu fiecare om care moare? Da, da, ăsta e mersul lucrurilor, toți dispărem, toți devenim de negăsit pe suprafața pământului, dar fratele meu, Cosmin, el n-a dispărut în acest fel, asta-i problema. El pur și simplu a alunecat... Abia peste ani de zile am reușit să dau peste un fir care să explice, cât de cât, cam ce s-a petrecut atunci. E vorba de caietul lui Loți, știi, celălalt băiat implicat în poveste și pe care au reușit să-l recupereze. Îți citesc, fii atent:

„—Am nevoie de voi trei ca să intrați într-un apartament de aici, de pe scară, ne zise Mario stingându-și țigareta neagră pe fundul ceșcuței de nechezol. Ridică ochii spre noi încă învăluit de fumul albastru și ne privi cu luare-aminte pe fiecare. Eu eram căzut pe spate și cred că ceilalți doi prieteni ai mei simțeau la fel! Mario ne invitase la el și vorbea cu noi, serios. Îl auzii pe Robert înghițind în sec:

— Și... de ce să intrăm acolo?

Mario îngustă ochii și o clipă lungă am fost sigur c-o să-i cârpească o palmă obraznicului. Toată încăperea părea cumva decupată de lumea de afară de unde veniserăm chemați de fluieratul prietenului nostru mai mare. Lumina vie, caldă a soarelui-apune se înghesuia înăuntru printr-o fantă a jaluzelelor. Raza de soare părea să ne ridice, parcă levitam așteptând toți trei în fața lui Mario.

— Vreau să intrați, să căutați un obiect și să-l aduceți afară, spuse bărbatul de pe canapea depărtându-și palmele și unindu-le din nou într-un gest care sugera că era vorba de-o nimica toată. Îl priveam ca hipnotizat: avea unghiile galbene de nicotină ca ale maică-mii.

— Mă duc singur, nene Mario, sării eu lanaintare ca un fraier.

— Ba și io, se oțărî Cosmin, însă Robert, care era cu jumătate de pas mai în fața decît noi, ca cel care-l cunoștea direct pe Mario, se întoarse și se încruntă la mine și la Cosmin:

— Loți, Cosmin, gura, mă, apoi spre Mario pe alt ton, nenea Mario, v-am spus că băieții o să vrea!

— Bravo, mă! Pot conta pe voi trei?

— Ce trebuie să aducem, încercai eu să aduc discuția în limite practice, așa încât Mario să înțeleagă că nu mai eram un copil.

— Intrați și aduceți un pahar. Atât, rânji el spre noi. După o scurtă nedumerire, Cosmin și Robert își mutară greutatea de pe un picior pe celălalt. Întrebarea plutea aproape vizibil deasupra capetelor noastre: „Și dacă e vorba doar de-un pahar, de ce e nevoie de noi trei? De toți?” Fiindcă deși aveam unșpe, doișpe ani știam că pentru adulți e mai nasol cu legea dacă sunt prinși făcând ceva interzis, altfel care să fi fost motivul de nu intra Mario însuși să-și aducă paharul? Și de ce atâta tevatură pentru un pahar? Mario ne zâmbi zeflemitor și se sprijini de spătarul canapelei punând picior peste picior: știa la ce ne gândim, puteam să pariez!

— Mergeți toți trei ca să nu faceți pe voi de frică, băi țâncilor! Să fiu sigur că unul dintre voi reușește. Sunteți gata sau deja v-ați speriat?

— Păi... chiar acum, murmură Cosmin.

— În seara asta, când se întunecă. Nu mai e mult.

— Nenea Mario, îndrăzni eu cu glas subțire, trebe să-i duc cheia lu' mama că și-a pierdut-o pe-a ei. Dacă nu mă găsește în fața blocului când vine, urlă și țipă. Da' mă întorc, jur! Dup-aia pot sta cât vreau, am promis eu și mi-am scos de sub tricou șnurul cu care aveam cheia legată la gât – ca să vadă că nu mint.

Mario își smulse cu dinții o pieliță de lângă unghia inelarului. Nu eram sigur că mă auzise, dar nici nu cutezam să repet. Aveam senzația că ceva rece și lipicios mi se înfășoară pe la glezne și mi-a trăznit prin cap că cel mai important lucru era să scap de acolo. Mario tăcea, nu zicea nici da, nici nu și transpiram de emoție. Renumele său de bătăuș nu era deloc liniștitor pentru noi, băieții mici. Cât să fi fost ceasul? Raza soarelui scăpătase. Îmi imaginam cohortele de copii scurgându-se treptat pe ușile blocurilor ca niște gângănii retrăgându-se în mușuroaie și, pe măsură ce liniștea cuprindea străzile, tot mai multe ferestre se luminau pe fațada clădirilor. Poate că noaptea cu întunericul ei erau acel lucru rece ca o piele de șarpe ce se înfășura pe gleznele mele. De ce intră toți în case, noaptea, mă întrebai eu. Nu ca să facă loc altei lumi cu legi diferite, cu ființe necunoscute?

Unul dintre băieți mă pocni după ceafă:

— Hei, nu auzi? Dormi?

— Du-te cu cheia la mă-ta, Loți, da' să știi că, dacă nu te întorci în zece minute, e clar că n-ai sânge în instalație și că va trebui să mai stăm de vorbă pe viitor, șuieră Mario.

— Mă întorc imediat! Mulțumesc, nene Mario!

Am coborât scările blocului câte patru trepte deodată și am ieșit pe bulevard. Tocmai se aprindeau rarele lumini stradale. M-am strecurat printre blocuri, pe scurtături, ca o umbră. Nu voiam să merg acasă. Mințisem. Voiam doar să mă uit pe fereastra sufrageriei noastre, pe fereastra apartamentului nostru de la parter, cușca infectă în care locuiam singur cu mama de când mă știam, vizuina noastră nu foarte curată, îmbâcsită de fum de țigară, de miros de ceapă și cartofi prăjiți și, o dată pe săptămână, primenită cu duhoarea lăsată în urmă de vidanja care trăgea dejecțiile blocului chiar de sub ferestrele noastre. Hotărâsem să renunț, și de-ar fi trebuit să-l ocolesc pe Mario toată vara, și să rămân acasă, dacă mama era singură. Dar dacă era cu vreunul dintre amicii ei... atunci mai bine la Mario! Nici n-a fost nevoie să mă uit pe geam; stăteam lipit de zidul cald al blocului și-i auzeam râzând și pălăvrăgind, iar mama avea tonul acela „dus” pe care îl uram. Vocea de bărbat care-i răspundea îmi era prea cunoscută, din păcate, era Boxerul, așa-i spuneam eu că avea nasul turtit și se uita urât la mine când ne întâlneam. Nu-mi rămăsese decât să fac cale-ntoarsă.

— Bravo, băiețaș, mă întâmpină Mario. Hai, ia și tu o prăjitură și un suc. Robert și Cosmin înfulecau fără să mai fie stânjeniți. Prietenul nostru mai mare le pusese înainte o farfurie cu prăjituri Pompadur și cu Boeme care se găseau de 23 august sau de 1 mai doar la cofetăria Roșu și Negru. Era însă evident că Mario avea o sursă specială pentru aprovizionare, ca domnu' Dumitrescu la care venea o dubiță în fiecare sâmbătă și îi descărca lădițe cu provizii. După ce-am ras tot, Mario rânji subțire și împinse farfuria într-o parte.

— Copii, atenție la mine! Vom ieși pe holul blocului în liniște, nu vreau să aud nicio șoaptă, că madam Dobrescu imediat spionează prin vizor. Vă deschid ușa apartamentului care este față în față cu al meu. Intrați și căutați un pahar. Nu e nimeni acasă, sunt plecați pentru mult timp, mi-au dat mie cheia să o am în caz că-i inundă cineva.

— Ce fel de pahar, întrebă Cosmin privind paharele desperecheate de pe masă. Sunt multe pahare acolo?

— Este unul singur, e un pahar ca de whisky, dar o să-l recunoașteți când îl veți găsi, vă garantez.

— Cum așa?

— Este un pahar special, în el înoată niște peștișori ca rechinii. Trebuie să fiți foarte atenți să nu se verse. Să nu vă certați care dintre voi să-l apuce! Nu contează. Am să vă plătesc pe toți trei la fel, cu sume egale.

— Ne plătiți?

— Bineînțeles, ce-ați crezut? Doar facem o afacere. Vreau seriozitate din partea voastră, eu sunt foarte serios. Unul dintre voi ia paharul, ceilalți doi îl apără ca doi scutieri ca să vă întoarceți cu el fără probleme aici, la mine.

— De cine să-l apere dacă nu e nimeni acasă?

— Să nu se împiedice de covor, na, răbufni Mario trădându-și nervozitatea. Nu trebuie să-l apere de nimic, dar vreau să nu vă încăierați, s-a-nțeles? Fără niciun zgomot, s-a-nțeles, mă?!

— S-a-nțeles, nene Mario, recitarăm în cor. Mario dispăru câteva clipe într-o cameră alăturată. Noi ne privirăm pe sub sprâncene. Niciunul dintre băieți n-ar fi mărturisit că-i era frică și eu eu aș fi preferat să-mi înghit limba decât să le propun s-o tulim pe scări în jos. Momentul prielnic trecu, Mario se întoarse cu un port-chei. Îl însoțirăm timorați la ușa apartamentului. Înainte de a deschide ne privi iar pe fiecare, duse un deget la buze, apoi murmură încetișor:

— Un pahar de whisky în care înoată rechini. Să nu vă întoarceți fără el!

Fragment din romanul în lucru "Orfeu în infern"

Ei, cum e?

Ei, cum e? Cinci ani în Lux, volumul-spovedanie al jurnalistului **Adrian Vasiliu**, prezintă odiseea mutării sale, alături de soție și fiica lor proaspăt născută, din Europa estică a anilor de criză, în Europa vestică mai puțin afectată, ca un fel de drum spre *visul american.*

Autorul expune experiențe și prezintă acomodarea într-*o altă lume* cu ochi realist, fără inimioare sau acuze, remarcă diferențe de cultură și de mentalitate („oriunde te-ai afla, asigură-te din vreme că ai ce mânca, sau că ai unde mânca, pentru că acolo oamenii au alt program, mult mai relaxat, și ai șanse mari să te trezești flămând și să n-ai de unde lua nimic de-ale gurii."), ne povestește despre școală, transport (TGV-ul francez, RER-ul parizian, S-Bahn-ul berlinez), servicii, viață politică, europeană ("decizia de separare a bisericii catolice de stat, văzută de mulți ca o mișcare normală într-o țară din ce în ce mai laică") și mioritică ("țara în care m-am născut nu e chiar una normală, dat fiind că oamenii au votat cu voioșie să fie conduși de un condamnat penal care le-a promis marea cu sarea."), coincidențe (linia 8 din Luxemburg e cea mai des folosită, precum linia 8 din cartierul Trivale, unde locuia in Pitești).

Cu toate că revine în țară des, pentru el „România rămâne, din unele puncte de vedere, «acasă»", Adrian Vasiliu are în mod evident o vocație de hoinar – Luxemburg, Germania, Belgia, Olanda, Spania, Franța, Cehia, Cipru, Elveția ("am învățat prima lecție importantă despre mersul în Germania; să ai mereu cash la tine!", "Cât privește oamenii de pe stradă, mi s-au părut, cei mai mulți, relaxați și prietenoși, indiferent de etnie și poziție socială." – Rotterdam), iar inima lui bate rock (concerte Iron Maiden, David Gilmour, Black Sabbath, Robert Plant, Rolling Stones, Roger Waters, Def Leppard...).

Volumul în sine e armonios, are o copertă excelentă și o corectură profesionistă (ajungem să lăudăm normalitatea), scrisa autorului este caldă, sinceră, ca o radiografie frust-jurnalistică, cu fraze scurte și concise, iar la finalul cărții există 28 de pagini cu fotografii color ale unor locuri despre care vorbește în ea. **(S.F.)**

Cristian Cocea

Cronicile bătrânului sefist

Trei tipuri de pandemie - germeni, vise, mușcături

Loviți în moalele capului de pandemia COVID 19, jurnaliștii și politicienii cântă, la unison, aria vremurilor excepționale - n-am mai trăit, domnule, așa ceva, nu știm ce se va alege de viața noastră! Se vede că n-au habar de microbiologie dar nici măcar n-au citit science fiction, literatură în care tema molimei a fost întoarsă pe toate fețele. În 1969, autorul american Michael Chrichton publica romanul "Germenul Andromeda", relatarea luptei cu o epidemie mortală, de origine extraterestră, izbucnită în Arizona. Jacques Sadoul, în a sa "Istorie a science fiction-ului modern", remarca plauzibilitatea extremă a scenariului. Evident! Crichton a fost medic, familiarizat cu conceptele și procedurile domeniului (dacă nu mă credeți, o să adaug faptul că tot el a fost producătorul serialului "ER", mai cunoscut la noi ca "Spitalul de urgență"). Așa că iată ce se știa despre pandemii, încă din anii Războiului Rece:

- Virusurile sunt bombe informatice. Aflate la granița anorganicului cu organicul, nu posedă metabolism, putând să reziste mult în condiții dificile. De aceea, nu trebuie să ne mirăm dacă vor veni din spațiu sau din adâncurile înghețate ale pământului. Apoi, în contact cu un mediu propice, vor tinde să se replice. Cum ? În principiu, furnizând alt program de producție celulelor gazdei, aducând astfel boala.
- Faptul că nu au metabolism le face imune la antibiotice. Doar sistemul imunitar poate lupta cu ele, dacă este învățat să le recunoască. Asta fac vaccinurile. Din păcate, virusurile pot să se deghizeze și chiar să se schimbe, prin mutații genetice. Și lupta o ia de la început.
- Ca să luptăm cu un virus, trebuie să-l izolăm, să-l identificăm, să-i înțelegem atacul. Asta se face în laboratoare specializate, cu norme draconice de protecție, cu colective multidisciplinare de specialiști. În roman, Crichton descrie un astfel de laborator subteran, cu niveluri din ce în ce mai sterile, cu tehnici din ce în ce mai agresive de dezinfectare a corpului uman, unul dintre cele mai murdare lucruri din univers.
- Carantina este întotdeauna imperfectă. Trebuie să se identifice vectorii de răspândire. Una e ca virusul să se transmită prin sânge și alta e să se transmită prin aer. Una e ca virusul să fie transmis de păsări, alta - de șobolani. Carantina nu vindecă - doar dă timp pentru apărare. Dar, mai devreme sau mai târziu, virusul tot va trece de barajele noastre. De aici, altă socoteală. Dacă e un ucigaș sângeros, care își ucide gazda, nu va avea nici el viață lungă, întrucât piare odată cu ea. Dacă nu, e posibil să găsim un mod de conviețuire.

De remarcat că "Germenul Andromeda" fusese adus pe Pământ de un satelit american, destinat tocmai să adune microorganisme din stratosferă, pentru cercetări militare. Autorul ne ține în suspans - nu știm dacă avem de-a face cu un virus natural sau artificial, știm doar că originea sa este extraterestră. Capacitatea de a se "hrăni" cu energie face ca decizia politicienilor de a "cauteriza" zona cu o bombă termonucleară să fie cea mai proastă posibil. Noroc că Andromeda suferă o mutație, transformându-se din ucigaș de oameni în mâncător de plastic. În realitate, pentru COVID 19, parcă mă aștept mai degrabă la un vaccin!

Poate cel mai rău tip de pandemie este înfățișat de Stephen King, maestrul incontestabil al genului post-apocaliptic, în romanul "Apocalipsa" (The Stand, 1978). Aici, avem parte de un virus modificat de gripă, care scapă dintr-un laborator american și ucide, în 19 zile, peste 99% din omenire. Autorul înfățișează realist nu numai eșecul carantinării ci și al măsurilor de mână forte, luate de armată, printre care instituirea legii marțiale. Sunt antologice scenele în care puținii supraviețuitori încearcă să scape din orașele-cimitire, precum și dezlănțuirea instinctelor agresive acolo unde nu te aștepți. Până aici, nimic deosebit. Dar ce e mai interesant abia vine. Maestrul King ne-a promis o Apocalipsă, nu o biată pandemie. Așa că supraviețuitorii încep să aibă vise care-i cheamă în tabăra Binelui, condusă de o negresă centenară, Mother Abagail, respectiv a Răului, sub steagul unui cowboy demonic, Randall Flagg. Conflictul va fi capătă astfel o semnificație metafizică iar Dumnezeu va ține partea celor care sunt capabili să se sacrifice.

A treia formă de pandemie, comună în literatura science fiction, este invazia zombi. N-are rost să explic ce este un zombie, nici să fac trimitere la credințele haitiene - mă rezum la a spune că avem de-a face cu niște oameni modificați, morți-vii, care îi infectează, la rândul lor, pe alții. Avem de-a face cu o pandemie de turbare, de care nici mitul vampirului nu este străin. Dincolo de groaza viscerală pe care ne-o insuflă hoardele de morți-vii, mai suntem chinuiți și de teroarea că se transformă în monștri chiar cei pe care-i iubim. Care ar fi consecințele invaziei zombi? Dramatice! Nu numai sfâșierea țesutului social ci și, cel mai probabil, pierderea sănătății mentale a supraviețuitorilor. Nu e lucru ușor să te trezești într-o lume în care să nu-i mai recunoști pe cei din jur. Titluri? Destule. De la "I Am Legend", cartea clasică a lui Richard Matheson (1954), până la "Războiul Z" (2006), de Max Brooks. Literatura mainstream cunoaște și ea tema, chiar dacă o tratează în registru psihologic, vorbind despre o info-demie: ce altceva sunt Rinocerii lui Ionescu decât niște zombi, infectați de o ideologie fanatică?

În toată povestea, lipsește ceva - și anume perspectiva zombi-ului! N-aveți grijă, Regele s-a gândit la asta! În romanul "Mobilul" (2006), Stephen King descrie un scenariu catastrofal - În după-amiaza zilei de 1 octombrie, în Boston, toți cei care vorbeau la mobil primesc un semnal, un impuls subliminal care le distruge psihicul, transformându-i în mașini agresive. Mai târziu, ei se vor strânge în grupuri, ca păsările în stol, visând în comun, acționând în comun, dezvoltând un fel de minte colectivă. Tel-nebunii vor desemna chiar purtători de cuvânt, care vor încerca să-i amăgească și să-i convertească pe supraviețuitori.

Va urma: *Cum să te înțelegi cu păianjenii*

De remarcat că "Germenul Andromeda" fusese adus pe Pământ de un satelit american, destinat tocmai să adune micro-organisme din stratosferă, pentru cercetări militare. Autorul ne ține în suspans - nu știm dacă avem de-a face cu un virus natural sau artificial, știm doar că originea sa este extraterestră.

Sorin Durdun

Dimineaţa mă mulţumeam să umblu prin măruntaiele visului

Să aduc la lumină partea inocentă a existenţei mele

Să mă amăgesc cu chipul îngerului în oglinda din perete

Până când, gândul că a privi înapoi poate fi fatal

M-a făcut să-mi amintesc de trecutele iubiri.

poesis

Camera de veghe

Nicicând zori nu m-au prins ştergând urmele amintirii
Dimpotrivă mă lăsam dus de gânduri prin fumul gros al ţigării
Până când cuvintele prindeau contur, se transformau în iluzii
Văzute şi nevăzute, iar orice încercare de a privi dincolo de coala de hârtie
Devenea o încrâncenare mai mare decât aşteptarea din camera de veche a începutului.
De acolo din inima întunericului
îţi scriam poeme.
Lungi fire albastre, negre, roşii ce conturau existenţa acestui crepuscul aievea văzut şi nevăzut
Aşa mă prindeau primele raze de sore ce mângâiau întunericul.

Câteva clipe priveam prin fereastră cum lăptoşi zorii
Transformau sentimentele într-o pastă vâscoasă
Alături de mine amintirile,
Singurele lucruri care mă făceau să-mi umplu până la refuz existenţa.

Poem

De trei zile zăpada a acoperit urmele
Coloanele şi-au aprins târziu luminile
De la fereastră nu mai disting prin deasa ceaţă
Măreţia templului.

Am pornit strâns înfăşuraţi în mantie
Spre pădurea desverzită de mistere
Lupii îşi cântau dansul nupţial
Deasupra prăpastiei

Parcă nişte valuri izbeau în vis ţărmul
Şi peste toate, sufletele noastre
Dezgolite de trup îşi urmau mai departe cărarea.

Sonete provinciale

1.
Nimic nu trebuie să fie întâmplător în această mare de cuvinte
Unde tu, cetitorule, încerci cu disperare să zăreşti malurile visului.
Aş putea să-ţi povestesc despre iubirile mele levantine, despre caii mei albi
Înhămaţi la caleaşca onirică a timpului, despre ţinutul de verdeaţă şi răcoare
Al amicilor mei poeţii, dispăruţi aiurea prin mulţimea trecătorilor,
Atenţi la cel mai mic detaliu al jurnalului intim, de unde numai obsesiile
Se diluează în spuma zeilor.

Recitesc cu sentimentul timpului pierdut definitiv pentru totdeauna
Scrisorile trecutelor iubiri.
Rememorez pe sărite secvenţe dintr-o lume de mult apusă.
Sentimentul că viaţa ar putea fi trăită şi altfel lasă un gol
Între zidul de oase al strămoşilor mei şi chipurile pe care inevitabil
Trebuie să le agăţ în panoplia iluziilor pierdute.

Şi astfel conturând poematica existenţă
Mă regăsesc printre cuvintele oraşului de hârtie
De unde a te întoarce ar fi echivalent cu o sinucidere.

2.
Nu-mi dădeam seama dacă aceste iluzii le-am trăit cu adevărat.
Dimineaţa mă mulţumeam să umblu prin măruntaiele visului
Să aduc la lumină partea inocentă a existenţei mele
Să mă amăgesc cu chipul îngerului în oglinda din perete
Până când, gândul că a privi înapoi poate fi fatal
M-a făcut să-mi amintesc de trecutele iubiri.

De fata aceea pe care am urmărit-o cu privirea
Multă vreme de pe peronul îngheţat într-o iarnă siberiană
Nu mai ştiu dacă atunci sau ceva mai târziu mi-am dat seama
De inutilitatea timpului, de faptul că toate războaiele sunt făcute
Pentru a fi pierdute, de faptul că poţi intra în pielea oricărui personaj
Fără să-ţi pese de inutilitatea cernelii pe hârtie.

3.
Şi deodată lumina dimineţii căzută piezişi pe foaia de hârtie
Mi-a amintit de ziua aceea când alergam prin zăpada virgină
Pe un câmp de la marginea oraşului.

Te-ai oprit sub singurul copac existent.
Brusc chipul tău căpătase strălucirea argintului
Ai început să fredonezi o melodie

M-am apropiat şi am vrut să-ţi ating părul
Dar mâna îmi încremenise undeva la jumătatea drumului
Apoi ceaţa ne-a acoperit contururile

Am închis ochii şi mult mai târziu
Când liniştea devenise apăsătoare
Am început să te strig, Annabelle Lee

Dar sunetul se spărgea de pereţii încăperii
Unde aici, printre obsesii, amintiri şi rime, şezum şi plâsem.

4.
De mult pe aici nu mai ninge
Nici cafeaua nu mai are acelaşi gust
Fumez cu ochii jumătate închişi
Bântuit de gândul că în afara parfumului
Trecutelor iubiri, nimic, dar absolut nimic
Nu mă mai face să-mi irosesc existenţa.

Au fost zile când pe fereastra cafenelei
În dimineţi de toamnă ploiasă
Urmăream cum personajele cărţilor mele nescrise
Salutau trecătorii, îi întrebau de sănătate,
Urcau în caleşti de sfârşit de lume
Zâmbindu-mi platonic.

Acum toate aceste lucruri nu mai ştiu
Dacă le-am trăit în această viaţă sau alta
Sau a fost doar un lung somn, mai lung decât visul,
Din care, vai, încă nu sunt sigur dacă m-am trezit.

5.
Îţi scriu cu gândul că aceste rânduri te vor găsi pe undeva
Rătăcită printre singurătăţile tale, îngropată
În aceeaşi mocirlă în care ne bălăcim.
Îţi scriu ca să-mi umplu timpul,
Să-ţi spun că, la aceiaşi fereastră
A blocului meu cu patru etaje
Corbul nu-mi mai şiopteşte ca altă dată „nevermore"
Chiar ieri l-am îmbiat cu fructe, seminţe şi apă
M-a privit cu aceeaşi indiferenţă, cum face de ceva vreme
Vecinul mi-a spus că poate e trist, că năpârleşte
Neavând altă idee i-am răspuns că da, se poate.

Mai târziu dacă rândurile mele te vor găsi pe undeva
Rătăcită printre singurătăţile tale, îngropată
În aceeaşi mocirlă în care ne bălăcim
Şopteşte-ţi pentru tine, pentru mine, pentru toţi cei duşi,
Pentru vremurile trecute şi cele ce va să vină
„nevermore".

6.
Şi iată-mă agonizând într-un oraş
În care săptămânal moare cineva,
În care lumina zilei se pierde în cenuşiul feţelor
Şi a clopotelor asurzitoare ale vechilor biserici.

Între aceste ruine
Unde nici un om nu cunoaşte preţul fericirii
Sunt condamnat
Să-mi duc ziua de azi spre ziua de mâine

O existenţă obscură, aproape bolnăvicioasă,
Aproape perfidă
Printre personaje mai mult sau mai puţin interesante,
Mai mult sau mai puţin golite de sens.

Scriu scrisori amicilor mei pierduţi
Printre vremelnice glorii apuse,
Iar iluzia, că rândurile aşezate pe hârtie,
Mă face să respir literatură, viaţă,
Îmi dă sentimentul că exist.

7.
Nu viaţa mea cred că te interesează
Nu umbrele nopţii prelingându-se pe lângă ziduri
Alături de câinii vagabonzi şi nici călătoriile exotice
Închipuite după o noapte de beţie într-o cârciumă de cartier

Toate acestea ţi s-ar părea nişte văicăreli de prost gust
Nimicuri, ce nu au de-a face cu viaţa, cu adevărata viaţă,
Pe care cu siguranţă o trăieşti din plin
De la o zi la alta, de la un concediu la altul, de la an la an

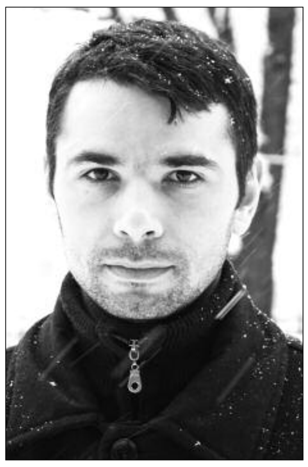
Îşi scriu aceste rânduri din plictiseală, mai mult ca o joacă,
Un fel de a ne apropia după atâţia ani de uitare
Rânduri ce-mi întăresc convingerea că am existat, că nu sunt
Doar o amintire rămasă în memoria afectivă a vreunui personaj.

8.
Nu mai ştiu dacă toate aceste lucruri le-am scris eu sau altcineva
Deunăzi toţi pe care i-am întâlnit pe scara blocului, pe stradă
Au trecut pe lângă mine fără să mă vadă

I-am salutat m-am aşezat în faţa lor, i-am strigat pe numele de botez,
Pe numele mic, mai ştiam şi câteva porecle, m-am gândit că se va întâmpla ceva
Însă, nu, nimic.

Toţi treceau pe lângă mine ignorându-mă,
Privind undeva în faţă, cercetând cu privirea fiecare rămăşiţă de viaţă.

Alexandru Mărchidan

Oglindiri

o ceață cărnoasă
ne-a cuprins cu totul
precum un chit coborât din cer.

se simte prin fiecare por
cât de dor îi este lui Dumnezeu
de noi.

Flux, reflux și apoi oceanul

când eram copil
soarele se prefăcea în piatra scumpă
din fruntea cerbului cu coarne de aur
ori în alte ființe strălucitoare
a căror țară era după cortina transparentă
a vocii mamei.
pe nebăgate de seamă
soarele a găsit o colibă în pieptul meu
și n-a mai ieșit deloc,
astfel încât răsăriturile și apusurile
sunt chiar mișcările respirației mele,
sunt tot atâtea bătăi de inimă
uneori dureroase, alteori prea puternice
pentru un trup făcut din nori și nisip.

da, știu că și acest soare va pleca,
însă memoria luminii va rămâne întreagă.

Cronică de țară

un măr devine
regatul unui vierme.

Nu oricine

așadar
să nu rămâi în cele din urmă,
să legi un pod din cele ce vin
cuvinte, amintiri, dureri și multe ceasuri
fără gust
călite în foc de șaptezeci de ori câte șapte
până ce lacrima se face aur,
până ce aurul se face soare
și tot așa până ce podul va fi gata
peste hău
(iar hăul trecut încetează să fie).
vom reînvăța și acest meșteșug
cum singuri am învățat să fim locuitori
ai nopților,
ai locurilor și timpurilor clădite din răni.
va fi greu
va fi aproape imposibil,
mai ales că nu oricine e Pavel,
nu oricine va rosti întrebarea cea bună
spre Damasc.
Îndrăzniți!

Am trimis și eu câteva acolo

nu va fi prea greu să număr toate frunzele
acestei toamne prelungite,
alungite prin cuvintele tale,
printre cărțile din bibliotecă,
printre liniile covoarelor,
ca o iederă ce cuprinde casa întreagă,
omul întreg,
și îi aduce în dar o fărâmă
din adâncul pădurii.
să nu crezi că îți scriu așa
pentru că aș fi trist
sau pentru că aș vrea să-i dau tăcerii
dreptul la cuvinte.
știu, mai vizitez uneori cimitirul viselor
(am trimis și eu câteva acolo),
mai încerc să pun câte-un picior
la podul acela
despre care spuneai că nu se poate
face vreodată
(te înșeli), însă astfel de lucruri cresc
firesc din inima mea
pe care tu o cunoști cel mai bine –
nu ți-am lăsat nicio ușă închisă.
să nu crezi că îți scriu așa pentru că
aş fi trist,
dar toamna asta strigă
să spunem pe nume, cât mai e timp,
râurilor care vor îngheța,
copacilor sihaștrilor,
sorilor ce se vor micșora,
păsărilor însingurate, florilor uitate afară,
prietenilor care s-au dus în iarnă,
amintirilor ce se vor amintite.

Turnul Babel

în fiecare zi intrarea în turnul babel
nu costă în aparență nimic.
atâtea încăperi, unghere, spirale,
atâtea fețe în prefacere.
vei vrea să mergi la împărat
și vei găsi un mercenar,
vei vrea să urci la filosof
și vei găsi doar umbre de idei;
mai grav e că etajele
se schimbă între ele,
de parcă o revoltă tainică
se pune în mișcare și în elemente.
cum ar fi să aștepți zorile
și să te izbească întuneric
din nou, din nou, din nou
fără niciun sens?
Timpul nu poate fi totuși păcălit,
nici adâncul tău la nesfârșit.
în turnul babel nu costă
în aparență nimic să te pierzi,
pentru că ușile (de intrare) sunt la perete.

Exod

măștile
trec granița minată
spre tărâmul
chipului.

Lupta din amurg

până acum
ți-am ascuns acest adevăr
te iubesc pentru că ești
ca o floare de toamnă
luptând până la sânge
să ții partea culorilor
când norii stau să prăbușească timpul,
mereu încercând să ții dreaptă balanța
cu fragilitatea ta de-o parte
și dincolo tot mai frigul
însoțit cu-nserarea
(doi cheflii ieșiți în oraș să sfarme pacea).
și aici se dau peste cap toate-nțelesurile
lumii:
fragilitatea ta e puterea ta!
zăpezile din burta norilor,
ucigași fără liniște,
ar dori s-acopere orice sclipire de viață.
florile de toamnă rămân însă drepte –
mucenici prinși în gheață,
dându-și pe sub zăpadă
lumina
ghioceilor.

Ușa

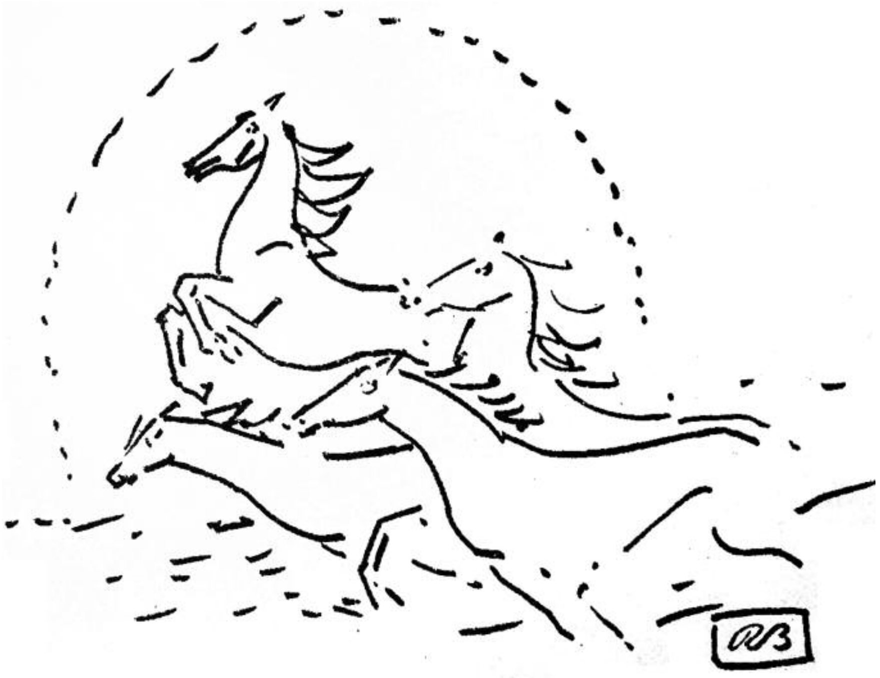
în timpul așteptărilor
un nou timp se poate deschide
ca în filmele cu odisee spațiale
și treceri prin găuri de vierme,
ceea ce se poate întâmpla
și mergând prin bătrânul parc,
prin cuvinte și prin inimă,
în locuri unde o amintire se poate afla
la ani lumină de alta,
precum o galaxie de această frunză,
precum un chip de umbra lui.
acesta este un culoar numai la îndemâna
celor ce știu să facă o cheie
din cele mai neînsemnate lucruri
pentru a deschide uși ferecate
cu atâta migală,
uși gravate în miniatură
pe cutele acestei vieți
atât de...

când eram copil
soarele se prefăcea în piatra scumpă
din fruntea cerbului cu coarne de aur
ori în alte ființe strălucitoare
a căror țară era după cortina transparentă
a vocii mamei.

Icoane

atâta soare devenit parfum de frunze
adormite,
atâta lumină transformată în foșnet
și icoane de viață,
atâta timp prefăcut în cascade ale tăcerii
și multe cioburi fragile
(nu, ele nu taie, însă îmbracă
ori sufocă inima).

trecând pe lângă ele,
ai grijă să nu mistui
și să rămâi foc.

Clipire

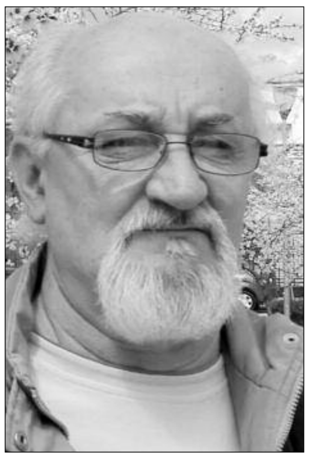
uneori
simt că sunt o pasăre ce se destramă
în toate zborurile și cuiburile sale.

Sensul opus

a înțelege înseamnă a face din toate
un prilej
(precum semințele devin pâine sau flori)
(precum norii devin pâine,
oceane și flori).
a iubi înseamnă a găsi
dumnezeiescul sens opus
al tuturor celor
ce te-ar putea
zdrobi.

poesis

Aurel Sibiceanu

Glorioșii ani ai ratării

Domnul „Dobrescu” și imprevizibilul meu trecut

„Dobrescu” și nemunca mea – IV

[Din numărul trecut*; Cu pauze, sosesc în Pitești. după ce iau dosarul de la Arhivele Securității, mă opresc la Gară și apoi la Centrul Cultural Pitești. Urc scările și dau nas în nas chiar cu informatorul „Dobrescu”. Îl salut pe numele lui conspirativ - „Dobrescu”. Intuiește că am fost la Arhive și îmi răspunde trufaș, fără pic de sentiment al vinovăției: „Bună ziua, dragă! Deci nu te-ai lăsat, ai vrut să știi ce este în hârdăul cu căcat? Ești încă foarte tânăr, dragă prietene, ar trebui să privești spre viitorul dumitale, să fii arhitectul lui. Eu așa am procedat după război, am privit bine situația, am văzut dincotro bate vântul și am făcut ce trebuia făcut, nu numai pentru mine, ci chiar și pentru foști legionari. Cândva îți voi spune mai multe. Lumea e un bâlci al oamenilor însetați de putere și al oamenilor care vor să supraviețuiască.” Văzându-mă căzut pe gânduri, a continuat să-mi vorbească așa cum niciodată nu mi-am imaginat că ar fi în stare, îl știam foarte politicos, chiar un cozeur al dialogului: „Dragă, trebuia să fii un artist al supraviețuirii, ca om biologic și ca om de cultură. Ai preferat să duci o existență vagă, de boem. Nu mă miră că ești resentimentar și cauți vinovați în arhive. Ai o vârstă, dacă ai fi muncit ca noi toți, azi ai fi avut o pensie, dar nu ți-a plăcut munca...” „Nene Mihai, i-am zis, am muncit 34 de ani în mediu toxic, sunt pensionar de 3 ani, pesemne că dumneata ai dat crezare bârfelor și articolului lui Marin Ioniță!” M-a privit descumpănit...* Scurtă paranteză despre tărășenia cu scriitorul, pe nedrept ocolit de critică, dar nu de cititori, Marin Ioniță: O vreme, începând cu 1996, împreună cu

Trei boemi, de la stânga la dreapta: Pictorul Traian Secara, actorul Cristian Tutză și Aurelian Petrescu, actor amator. (Ion Clopoțel, zis Closh)

mai mulți prieteni condeieri talentați și cu totală libertate de expresie garantată de D-l Mihai Golescu, Directorul ziarului „Argeșul”, am susținut cu pamflete și umor un supliment săptămânal al pomenitului ziar. Nenea Marin Ioniță, un om de stânga, a publicat un articol/pamflet vitriolant despre neajunsurile dreptei – era în mandatul prezidențial al lui Emil Constantinescu, spre final. M-a pus Nichipercea și am publicat un pamflet despre Nenea Marin, dar în limitele bunului simț. În pamflet porneam de la o realitate – el obținuse sponsorizări și de la oameni de afaceri și de stânga, și de dreapta. Stângismul i l-am amendat spunând că ivirea lui în lumea publică se datora unirii morganatice dintre lodenul lui Panait Istrati, șapca lui Gheorghiu-Dej, un pârț al lui I. C. Frimu, toate binecuvântate de șuierul sirenei lui Vasile Roaită! Pamfletul meu nu a rămas fără răspuns – Marin Ioniță a replicat cu un pseudo-pamflet care purta titlul: „Cuțu-cuțu, taci potaie!”, în care eram prezentat ca un tip cu oarece talent literar și gazetăresc, dar plin de sine și boem care nu a muncit vreodată în viața lui, ducând o existență vagă, decenii la rând, trăitor pe seama multor femei pe care le-a „vampirizat”sufletește, trupește și... financiar! Când am citit pamfletul, mi-am dat seama de ce directul Mihai Golescu mi-a spus: „Aurică, Marin Ioniță ți-a dat un răspuns, uite, citește-l, eu aprob publicarea lui numai dacă tu ești de acord!” Netrecându-mi prin cap că Nea Marin ar putea să scrie insanitățile pomenite mai sus, am refuzat să citesc materialul și am spus că poate să-l publice liniștit. D-l Golescu a insistat să-l citesc, totuși. Am refuzat și, după apariția pamfletului, a trebuit să trăiesc urmările lui – cei care mă cunoșteau bine, nu toți, se amuzau, cei care mă știau doar din scris mă priveau bănuitori. Cei mai „drăgălași” au fost doi vecini din bloc, aceiași care ascultau cu cana la perete să audă când bat la mașina de scris, pentru a informa corect Securitatea. Aceștia mi-au băgat bilete în cutia poștală, în care reproduceau pasaje din pamfletul lui Marin Ioniță, mă făceau golan vândut occidentalilor, parazit ordinar, certat cu munca. I-am recunoscut după scris, aveam și încă mai am o memorie uneori păgubos de bună; Sectoristul din cartier, Mihai Ionescu, mă avertizase încă înainte de a mi se confisca mașina de scris că mă toarnă doi vecini, îmi arătase și niște note informative ale lor. „Domnule Sibiceanu, mi-a zis acesta, feriți-vă, informările trebuie să le transmit mai departe, că nenorociții ăștia poate le-au trimis și la Securitate.” Culmea e că unul dintre ticăloși îmi era coleg de serviciu, lucram pe același schimb, aproape mereu plecam la serviciu și ne întorceam împreună...

Legat de „incompatibilitatea” mea (funciară!) cu munca. Trebuie să precizez că din cei aproape 34 de ani ai mei de muncă, pe 3 schimburi și în regim foarte toxic, îmi lipsesc 11 luni, luni în care am fost șomer, șomer în comunism! Celor cărora le sunt străine unele aspecte ale comunismului ar putea să li se pară ciudat șomajul în acele vremuri. Iată cum a stat povestea lunilor lipsă, de șomaj: La un moment dat, în urma unor informări făcute la Securitate de un coleg de serviciu (acesta informa organele că fac propagandă anti-regim), pentru a-mi da de înțeles că trebuie să mă potolesc, că „am sărit calul”, printr-o manoperă pusă în operă de șefii mei, la sugestia Securității am fost transferat forțat într-o secție și mai toxică, numită 2-6 dimethylaniline, cu mult mai periculoasă decât secția mea. Știind că voi refuza transferul, chiar cu dovezi medicale, Securitatea spera să mă înhațe în baza decretului 153, privitor, printre altele, și la infracțiunea de parazitism – lipsă loc de muncă. În cele 11 luni de „șomaj”nu am cerșit de la nimeni, am descărcat vagoane cu ziua-noaptea, pe platforma CFR – Marfă – Nord - Tranzit. Descărcam saci cu ciment, var, ghips, uși de locuințe de Pipera, baxuri cu vopsele, profile de lemn și plastic pentru izolarea ferestrelor etc. Norma de lucru era foarte mare, cam 20-30 de tone în 12 ore de lucru. Fauna celor care munceau acolo, unii cu ziua, alții, mai conștiincioși, cu nevoi mari și „dați pe brazdă” munceau cu săptămâna. Cum nu prea arătam a muncitor zilier, toți colegii de hămăleală mă priveau cu suspiciune. În pauza de masă mă ascundeam, mă jenam, aveam ca hrană doar un coltuc de pâine, ori unul de mămăligă – pâinea se cartelase, o lăsam familiei, pentru mămăligă aveam mălai trimis de Tata... Țin minte că la o pauză de masă din asta pe ascuns, m-am trezit lângă mine cu cel mai tatuat, voinic și ciudat dintre companionii de muncă. S-a așezat lângă mine, a deschis cu un briceag vechi o conservă de „Costiță de porc”, mi-a întin-o și m-a îndemnat să mănânc: „Ia și mănâncă, aici munca e grea, ai nevoie de alimentație serioasă, deși nu ești chiar firav! Ai fluierat în biserică, dar fă bine și roiește-te repede de aici, toți de aici, cu mici excepții, am fost la „bulău” și nu se știe care dintre noi ți-ar putea-o trage.” Ca un făcut, după această întâlnire, companionii de muncă m-au privit altfel, probabil că intuiseră că tatuatul îmi devenise protector. După 1989 l-am reîntâlnit pe „tatuat”, atunci mi-a spus cum că îl cheamă Vasile, poreclit Șișu 14 ani”, asta pentru că a totalizat 14 ani de pușcărie, dintre care 7 îi făcuse pe nedrept, doar pentru ca el recunoscuse (la promisiunile unui procuror, că pedeapsa îi va fi micșorată) niște fapte nefăcute, pentru ca organele de cercetare să aibă mai puține victime cu „Autor necunoscut”. La această întâlnire, era cu puțin înainte de înăbușirea „Pieței Universității” mi-a spus: „Domnule scriitor, nemernicii ăștia încă nu mă lasă să trăiesc spășit, să-mi fac o familie, să intru în rândul lumii, acum mi-au cerut să intru printre cei de la proteste și să aștept ordine de la ei. Dumneavoastră ce ziceți să fac?” „Domnule Vasile, plecați din țară. Acum, în confuzia asta generală, cred că este mai ușor.” Vasile nu m-a ascultat, a primit să fie vector de compromitere a demonstranților din Piața Universității, a ajuns în preajma unor revoluționari marca FSN-Iliescu, pe care „i-a servit”și, ceva mai târziu, din ziare am aflat că a căzut, împușcat, în timp ce transporta benzină și motorină pe Clisura Dunării, după ce a început Războiul din Iugoslavia. Interesant este un fapt: moștenirea lui Vasile, „copilul rău, golan și recidivist”, nepot al unor negustori onești, din perioada interbelică, e vorba de o casă veche, frumoasă și solidă, aflată în mahalaua „Podul Viilor”, a fost vândută de niște samsari imobiliari de departe, nu se știe cui și pe câți bani, lăsând-o pe drumuri pe sora lui Vasile, Eugenia, singura lui rudă, învățătoare mereu suplinitoare. În 2013, Eugenia încă mai trăia, bătea străzile Piteștilor, cu o bocceluță în spatele împovărat și de o cocoașă „dobândită” în urma unei boli, poate TBC netratat, ori cine știe ce boală, cu părul despletit, dar curat de la strălucirea soarelui, ca o gorgonă, ori ca o sfântă... O priveam pe furiș, cu imaginația încercam să-mi închipui ce viață va fi dus ea, ce bucurii va fi avut, că tristețile, sau împăcările?, i se citeau pe chip...Dumnezeu știe când și unde s-a săvârșit din viață, că avea destule semne prevestitoare ale sfârșitului... Ori mai trăiește, sub chipul atâtor femei trimise de soartă în pustiul străzii...

La finele săptămânii primeam banii, în medie cam 350 – 400 lei pe săptămână. După vreo 3 luni de calvar, în ajutor mi-a venit profesorul de filozofie Constantin Stroe – acesta mi-a dat de lucru cu mintea: am făcut 3 lucrări de grad I profesoral, în baza unor bibliografii parcurse de mine temeinic, din care am învățat multe și despre sistemul de învățământ de atunci, și despre pedagogie, ambele nefiind rele – mai târziu aveam să aflu că în comunism, în materie de legea educației, se reconsiderase, într-o oarecare măsură, reforma lui Spiru Haret. Prin d-l Stroe am mai avut de lucru: M-a pus în legătură cu două doamne evreice, care primiseră vize de plecare în Israel; trebuia să le selectez bibliotecile, impresionante, și să le fac un opis cu titlurile cărților pe care voiau să le ia cu ele, funcție de anul apariției, valorii de patrimoniu și greutatea lor în bagajul de plecare. A fost o muncă asiduă, am mai povestit într-un episod mai vechi, era greu de ales între ce carte să lași și ce carte să iei, ținând cont și de greutatea acesteia! Lucram cu mintea, cu sufletul doamnelor, amândouă atașate de cultura și literatura română, și cântarul vameșilor – ci care plecau în Israel aveau voie să scoată din țară o cantitate fixă de cărți și nu orice fel de cărți În ajutor mi-a mai sărit și pictorul Traian Secara, care mi-a cumpărat multe din dublurile cărților mele din bibliotecă - pictorul, admirabil om și valoros ca artist, trăia cu te mici ce, făcea economii cu care cumpăra cărți pentru a face o vastă bibliotecă în comuna lui natală din Tileagdul Bihorului; a cumpărat și trimis acasă câteva mii de volume, erau titluri necesare tinerilor pentru a deveni „oameni întregi”, după cum spunea înțeleptul Constantin Noica. Tot în acea vreme am mai fost ajutat de Tită, Titus Maxus, actorul Cristian Tutză și un fost deținut politic, Teja Juvara, văr al lui Neagu Djuvara, boier care locuia pe Str. Vlad Țepeș, într-o casă cu o cămăruță de 4x5, cu o mică prispă, de pe care vedea soarele dimineața, vreme de câteva minute. De câteva ori pe an, la Boier Teja în cămăruță tăineam, citeam literatură din clasici, din cea scrisă de noi, ne dădea lecții de logică și retorică, absolvise dreptul și facultatea de litere-filozofie și avea o minte limpede, idem memoria. La un moment dat, tatăl poetei Allora Șerp, profesorul de limba și literatura română Mihai Șerp, a vrut să mă ajute și a făcut diligențe pe lângă niște persoane cu poziție politică. Concluzia profesorului a fost: „Dragă, toți mi-au cerut un timp de documentare și mi-au recomandat să nu mă mai amestec, când îți rostesc numele, parcă mă izbesc de un zid!” Povestea recăpătării locului de muncă este mai lungă, dureroasă din mai multe puncte de vedere, am mai povestit-o și reamintirea ei îmi produce mult rău, unul aproape organic – solicitasem Direcției Naționale pentru Pașapoarte să mă expatriez și să plec în Franța. Un maior de la Pașapoarte, un om inteligent, mi-a cerut răgaz o lună de zile pentru a-mi da un răspuns. Fix după scurgerea lunii, m-a chemat și mi-a spus: „Tinere, pot să-ți aprob, dar ai idee unde te duci, cum îți vei câștiga pâinea, ce se va alege de fiul tău, rămas aici? Intelectualitatea franceză nu a ieșit din paradigma stângii maoiste, va trebui să faci compromisuri... Apoi, nu prea te văd expatriindu-te din limba română...” Nu-mi venea să cred că un om al regimului îmi putea vorbi așa de deschis...

Viorel Nica

Pe calea desceţoşării edificante

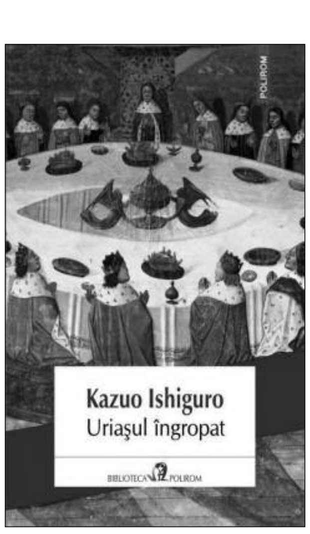
Dacă evanescenţa poate fi întruchipată, nu găsim o mai bună întruchipare a sa decât aceea oferită de recentul roman *Uriaşul îngropat* (apărut în 2015, tradus de Vali Florescu, publicat, cu promptitudine, de Polirom tot în 2015), al scriitorului japonez de limbă engleză Kazuo Ishiguro (născut în 1954 la Nagasaki şi imigrat în Marea Britanie în 1960). În ce măsură se dovedeşte evanescentă menţionata carte? În măsura în care se raportează unei anumite istorii medievale, bogate în semnificaţii incitante, acoperite de ceaţa unei uitări adânci, pe care autorul îşi propune s-o risipească recurgând la preţiosul sprijin al naraţiei mlădii şi lejere. În măsura în care lasă să plutească, în permanenţă, asupra sa un soi de stranietate neliniştitoare, de natură să ne încordeze simţurile, să ne facă atenţi la tot ce se întâmplă în cuprinsul său, pus în formă treptat, cu o răbdare şi cu o meticulozitate demne de admirat. În măsura în care concede să ia naştere sub incidenţa unei presiuni simbolice de o intensitate aparte, cu concursul căreia evantaiul de teme şi subteme ingenios conjugate e liber să se desfăşoare în cel mai degajat mod cu putinţă.

În Britania de altădată, postarthuriană, „la marginea unei bălţi uriaşe, la umbra unor dealuri abrupte, trăia o pereche în vârstă, Axl şi Beatrice". Cei doi britoni modeşti, de condiţie medie, locuiau într-un spaţiu labirintic şi trăiau într-o comunitate quasiamnezică, în care „trecutul era arareori discutat", ce le interzicea s-aprindă lumânarea noaptea, duceau dorul fiului lor aflat undeva departe. Dornici să-şi revadă odrasla mult iubită, părinţii nemaipomenit de simţitori au pornit către cel drag. Pe parcursul călătoriei cu miză iniţiatică (după cum se va vedea mai departe), ei au traversat „un peisaj nedefinit", s-au concentrat spre a nu rătăci drumul, s-au temut să nu se întâlnească, pe neaşteptate, cu răufăcătorii, cu demonii, cu uriaşul de o ferocitate fără seamăn, au făcut „schimb ritualic de cuvinte" fie între ei fie cu drumeţii întâlniţi din când în când, s-au adăpostit între ruinele unei construcţii romane, făcuseră cunoştinţă cu barcagiul – personaj emblematic – chinuit (verbal) de către o bătrână arţăgoasă, cu o purtare deloc creştinească, „datorată faptului că-l suspecta pe celălalt de cruzime", aflaseră, cu mirare, de la pomenitul barcagiu că nu-i putea trece pe insulă decât pe aceia ce-şi purtau unul altuia „dragoste trainică" şi care puteau dovedi că au amintiri comune dintr-un trecut petrecut împreună. Sperindu-se că n-ar fi putut trece testul amintirilor dintr-un trecut comun, vârstnicii călători şi-au continuat drumul mâhniţi, îngânduraţi, reticenţi. Imediat ce au descins într-un sat saxon, totul li s-a părut grozav de ciudat, au fost impresionaţi de o lugubră ceremonie păgână, au vizitat-o pe femeia-vraci de la care au aflat că prin partea locului bântuiau doi căpcăuni fioroşi, ceea ce-i făcea pe localnicii intimidaţi să se simtă în nesiguranţă, „într-o noapte a grozăviilor" devastatoare, şi-au petrecut noaptea în casa ospitalierului Ivor cel îngrijorat din cauza faptului că în minţile consătenilor săi se aşezase ceaţa uitării celor mai elementare rosturi, datini şi cutume, că terifianta dragoană Querig – cauza înceţoşării din ce în ce mai greu de îndurat – le pricinuia tuturor o teroare insuportabilă, că Dumnezeu însuşi uitase multe lucruri din trecutul umanităţii, „s-au trezit într-o procesiune ce se grăbea într-o singură direcţie", l-au admirat şi elogiat pe eroul războinic Wistan ce îl readusese în sat pe copilul Edwin răpit de căpcăuni, s-au încredinţat că „păgânii nu vor să vadă dincolo de propriile lor superstiţii", s-au bucurat creştineşte că, în pofida ceţii persistente, acaparatoare, începuseră să-şi aducă aminte ba de una, ba de alta. După ce porniseră din nou la drum însoţiţi de Wistan şi Edwin, se întâlniseră cu nişte soldaţi răzleţi, au trecut, cu mari emoţii, peste un pod şubred, făcuseră cunoştinţă cu un generos, bătrân cavaler briton – Sir Gawain – „nepot al merelui rege Arthur", asistaseră la intempestiva ucidere a unui soldat (aflat în slujba maleficului lord Brennus) de către viteazul saxon Wistan. Ajunşi la o mănăstire din munţi, Axl şi Beatrice i-au cerut părintelui Jonus sfat despre ceaţă şi despre felul în care ar fi putut scăpa de ea. Cererii lor întemeiate venerabilul călugăr sfătuitor le-a răspuns că „răsuflarea lui Quering este cea care se revarsă asupra acestui pământ", jefuindu-i pe oameni de amintiri, înceţoşându-le mintea, că nu era cazul să se teama de „cotiturile şi întorsăturile de dinainte", câtă vreme se aflau în voia lui Dumnezeu în care credeau din toată inima. La puţină vreme după ce s-au despărţit de înţeleptul monarh, au fost anunţaţi de către un al călugăr (Brian) că erau urmăriţi de nişte soldaţi furioşi. Graţie ajutorului oferit de acest mai de pe urmă călugăr putuseră scăpa de urmăritorii aprigi, ascunzându-se în tunel. În timp ce străbăteau tunelul, s-au întâlnit cu Sir Gawain care le făcuse cunoscut faptul că Brian îi înşelase trimiţându-i într-un loc periculos, unde îi aştepta o fiară înspăimântătoare. Urmându-l pe bătrânul cavaler, au păşit cu teamă înainte, intimidaţi de un uriaş liliac mort, de înteţita negură subterană, s-au oprit în dreptul unui „mausoleu, înconjurat de ziduri ce purtau urme de picturi murale şi caractere romane", au descoperit o mulţime de oase umane împrăştiate, din cauza cărora au devenit nostalgici şi elegiaci, au constatat că băiatul ce-i însoţea (Edwin) începea „să se smintească de tot" (ca urmare a faptului că fusese muşcat de căpcăun înainte de a fi fost salvat de Wistan), văzuseră fiara himerică, oripilantă, ce bloca „drumul spre libertate", îl ajutaseră pe destoinicul cavaler să omoare fiara respingătoare. La ieşirea din neliniştitorul spaţiu subteran, se bucuraseră că încă mai erau în viaţă, că, mulţumită Domnului, puteau vedea „zorile astea atât de trandafirii" şi de diafane, fireasca răsplată pentru grelele încercări prin care trecuseră teferi şi nevătămaţi. După toate cele întâmplate, Axl şi-a amintit bucuros că odată luase parte la îndeplinirea unei misiuni măreţe, „ce-şi propunea să-i aducă pe oameni mai aproape de Dumnezeu". La rândul său, Sir Gawain şi-a adus aminte că participase la aceeaşi luptă-misiune, apărând cu preţul vieţii sale arthuriana „lege a inocenţei", comportându-se precum „un bun cavaler", făcându-şi datoria până la capăt, fără nici un fel de îndoială ori ezitare.

Nemaiputând merge pe jos, pe uscat din cauza oboselii ce o istovise pe Beatrice, protagoniştii vrednici de admiraţie, au hotărât să călătorească mai departe pe apă, în coş. Pe parcursul călătoriei acvatice, Beatrice s-a visat părăsită de Axl, s-a luptat cu febra şi frigul, au ocolit stuful primejdios, gata să-i reţină în împletitura-i încâlcită, „să-i lege şi mai tare de locul acela stătut" şi mlăştinos, au plutit „letargic" pe suprafaţa apei leneşe, se temuseră ca nu cumva, din cauza ceţii stânjenitoare, să uite unul de altul. Cum a văzut o străină „amărâtă" pe o barcă în derivă, Axl a sărit în ajutorul ei. Spre uluirea sa a zărit-o pe bătrâna aflată în pragul naufragiului înconjurată de nişte iele ce se îndrepta spre coşul lui Beatrice. Apucând o sapă, bătrânul briton s-a străduit să crape creaturile funeste, al căror număr creşterea întruna (prin voia romancierului iubitor de fantastic terorizant). Când străina diabolică i-o ceruse pe Beatrice, Axl se opusese cu îndârjire, apărându-şi soţia iubită, asaltată de furibundele iele aflate sub comanda vrăjitoarei străine. Ajungând pe uscat, supravieţuitorii norocoşi au mers mai departe pe jos, bucuroşi că scăpaseră cu viaţă din teribila încleştare cu ielele monstruoase. Cum şi-au dat seama că nu se aflau la „o plimbare lejeră", ci într-o aventură temerară, s-au posomorât întrucâtva, fără a-şi pierde nădejdea ieşirii la liman. La cererea fetei cu care se întâlniseră ulterior, îi promiseseră acesteia să ducă o capră otrăvită „la bârlogul uriaşului" Querig. Bănuind ca mai aveau să se confrunte cu câteva greutăţi, s-au autosugestionat spunându-şi că viaţa lor nu poate fi decât „ca o poveste cu final fericit, indiferent ce întorsături ia pe drum". Pe măsură ce se apropiau de bârlogul uriaşei dragoane, li s-au realăturat Sir Gawain, Wistan şi Edwin cu acelaşi gând înaripat de a-i veni de hac bestiei ticăloase, au discutat, ca să le treacă mai repede vremea, despre obiceiurile diferite ale saxonilor belicoşi şi ale britonilor ceva mai paşnici. Spre uluirea celor de faţă, Sir Gawain a recunoscut, în binevenitul moment al adevărului (de care ficţiunea istorico-fantastică se prevalează spre a-şi spori gradul de credibilitate), că nu era duşmanul, ci protectorul dragoanei (ce, cândva, îi netezise calea spre o victorie nesperată). Deşi au sesizat că, din cauza vârstei înaintate, nu puteau lua parte, într-un mod direct, la lupta de nimicire a dragoanei, Axl şi Beatrice n-au pregetat să ridice moralul lui Wistan cel înzestrat cu preţiosul dar „de a nu cădea pradă feluritelor vrăji", alegând să se situeze de partea neînduplecatului ucigător de dragoni. Neînţelegându-se în privinţa uriaşei dragoane Querig, Sir Gawain şi Wistan au căzut de acord să se lupte cavalereşte. După scurt timp, mai tânărul Wistan a ieşit învingător. Fără a mai întârzia câtuşi de puţin, dârzul războinic saxon coborâse în groapă şi-o ucisese pe Querig cea sleită de puteri. La ieşirea din groapă, el le-a spus celor doi bătrâni că „acest dragon a murit pentru a pregăti calea viitoarelor cuceriri" (a britonilor de către saxoni), pe care o punea la cale regele său. Auzind din gura războinicului demn de încredere că perioada de pace se va sfârşi cât de curând, Axl şi Beatrice s-au posomorât, au căzut pradă neliniştii strivitoare. Faţă în faţă cu barcagiul, i-au cerut să le spună unde se aflau, să-i orienteze cât de cât. Spre surprinderea lor, nu se apropiau de satul unde s-ar fi cuvenit să-şi găsească fiul, ci de o insulă enigmatică. Văzându-i legaţi unul de altul „printr-un devotament extraordinar", barcagiul le-a făgăduit să-i ducă pe insula pe care ar fi putut umbla nedespărţiţi, fericiţi, braţ la braţ, şi de ar fi fost cu putinţă să-şi întrezărească mult iubitul fiu. Mai înainte de a-i îmbarca el le-a pretins să îndeplinească „ritualul acesta prostesc", de separare momentană, de chestionare separată, prin care, testându-le memoria, a căutat să se încredinţeze că se desceţoşaseră, că-şi puteau aminti de orice eveniment mai mărunt ori mai însemnat, petrecut te-ai mira când. Aflând că fiul lor plecase, cu mult timp în urmă, de-acasă după o ceartă aprinsă, barcagiul căzuse pe gânduri, înţelegându-le neliniştitoarea stare de culpabilitate, înţelegându-l şi pe fiul care plecase de-acasă după ce constatase că mama îi fusese necredincioasă tatălui, compătimindu-i pentru faptul – nu tocmai uşor de suportat – că unica lor progenitură fusese luată de „ciuma care a măturat ţara", pricepând că „umbrele negre fac parte din întregul" dragostei dintre un bărbat şi o femeie în vârstă. Deoarece nu-i putea transporta pe insulă decât pe rând, le-a cerut să se despartă pentru puţin timp. Neconvenindu-i, Axl s-a opus, solicitând să fie transportat cu soţia sa. Numai după ce a fost convins de Beatrice că puteau să aibă încredere în barcagiu, el a acceptat să se urce în barca pregătită să-l ducă pe insula lipsită de ceaţă, promiţătoare de fericire elizeică, veşnică.

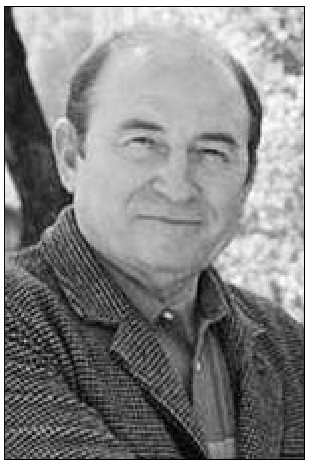
Minunată parabolă a condiţiei umane înceţoşate, dar pasibilă de desceţoşare, recentul roman istorico-fantastic *The Buried Giant* îl recomandă pe autorul său, proteicul, alegrul, incitantul Kazuo Ishiguro, în calitate de maestru al naraţiei evanescente, gata să ne seducă prin capacitatea de a explicita implicitul fără nici un fel de grabă, de a evoca un anumit episod din trecutul îndepărtat într-o manieră de o lejeritate admirabilă, de a-i conferi fiecărei secvenţe narative un accent misterios, de a-şi ridica scriitura deosebit de dinamică, de consistentă, de degajată, de coerentă, de complexă pe cea mai înaltă cotă artistică.

În ce măsură se dovedeşte evanescentă menţionata carte? În măsura în care se raportează unei anumite istorii medievale, bogate în semnificaţii incitante, acoperite de ceaţa unei uitări adânci, pe care autorul îşi propune s-o risipească recurgând la preţiosul sprijin al naraţiei mlădii şi lejere...

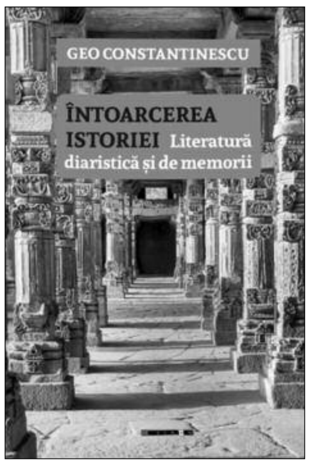

lecturi

Ion Hirghiduș

Întoarcerea istoriei dincolo de istorie

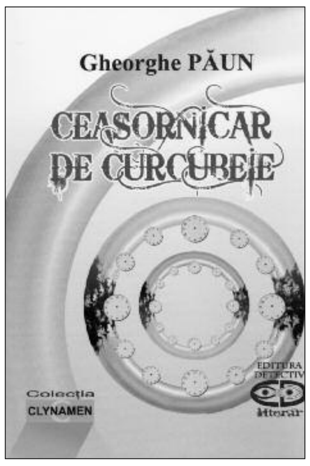

Cartea lui Geo Constantinescu, intitulată *Întoarcerea istoriei. Literatură diaristică și de memorii*, Editura „Eikon", București, 2020, impune chiar prin titlu o problemă existențială raportată la un anumit tip de literatură, dar și o problemă a conștiinței care se raportează la istoria faptică.

Cartea în discuție nu este neapărat o carte de critică, ci de recuperare a memoriei literare pierdute, mai ales în cazul anumitor scriitori. Un tablou problematic, care impune un *nostos* al literaturii de un anumit gen: literatura diaristică și de memorii. Avem ca provocare fascinația pentru călătoria inversă a privirii istorice pentru un gen literar mult timp marginalizat. Jurnalele, pentru că sunt locul intim al trăirilor personale, dincolo de apartenența la arta literară, sunt prinse în jocul istoriei societale care se fundamentează pe trăiri personale într-o încercare de emancipare permanentă a subiectivului. Tocmai acesta cred că este meritul principal al autorului, de a prinde într-un tablou complex felul în care Subiectivitatea poate oferi o perspectivă mai clară asupra unei istorii, fie ea și literară, care este posibil să fi fost fondată pe o falsă Obiectivitate (cea care este un construct oficial). Într-un anumit context, este aplicabilă o anumită hermeneutică a Subiectului, în sensul generos dat de Michel Foucault. Jurnalele literare sau mai puțin literare sunt scrise în general ca un Raport către Sine, raportul în care intimitatea se dovedește a fi mai puternică decât lumea evenimențială care devine un fapt istoric. Dacă am duce această judecată la proxima ei exprimare, ea ar genera povestea dreptății înfăptuite a Individualului dintr-o logică non-aristotelică. Orice jurnal poate avea pretenția unui *Ta eis heauton*. Este un drum lung al răzvrătirii Subiectivității de la Marc Aurelius până la noi. Este un fel de a spune, în cazul de față, că un gen literar marginal poate deveni, în anumite condiții valorice, literatură de primă mână.

În cartea de față sunt expuse un număr de 42 de piese, joc al lecturilor și intereselor autorului manifeste de-a lungul anilor. Este o paletă extrem de diversă, cu coloraturi multiple, cu contexte diferite, cu specificități care creează posibilități de interpretare care transcend genul literar marginal sau nu. Sigur, o interpretare avizată poate fi asigurată printr-o cunoaștere a lucrărilor care intră în jocul acestei cărți. Acesta este și motivul care mă determină să cred că doar autorul cărții ar putea avea cea mai avizată părere despre propria sa lucrare, în condițiile în care judecățile valorizante ar putea fi ținute mereu sub control.

Dincolo de diversitatea pieselor expuse, cartea de față este unitară prin cele două problematici pe care le ridică: a. raportul unui gen considerat marginal cu literatura; b. raportul intimului cu istoria, în contextul în care opera literară poate modifica imaginarul istoric. O primă încercare de analiză a cărții de față poate fi realizată prin abordarea acestor două probleme.

Felul în care un jurnal sau memoriile cuiva pot deveni literatură urmărește aproape același traseu al unor fapte sociale, conforme teoriei lui Émile Durkheim, care devin fapte istorice. Specificitatea este însă alta deoarece ar trebui să răspundem la întrebarea aparent simplă: cum este posibilă transformarea unei scrieri care nu are pretenții literare în literatură? Aici trebuie să discernem situații diferite ale acestor scrieri deoarece autorii sunt foarte diferiți, fapt evident și în cartea lui Geo Constantinescu. Unii autori din peisajul cărții nu erau scriitori de profesie atunci când au scris, ci oameni politici care au avut de suferit de pe urma dictaturilor. Este clar că un scriitor care produce un jurnal sau memoriile pe care vrea să le lase posterității va scrie cu sângele scriitorului depistabil în toată opera sa. În cazul unui astfel de scriitor ne punem cel mai mult problema diferenței dintre faptele personale petrecute într-un anumit context social și ficțiunea de care este dominat prin profesia de scriitor. În cazul scriitorului, pericolul de a părăsi literatura în favoarea unui proces-verbal al realității este destul de mic. Provocarea vine însă din partea celor care nu sunt scriitori, nu au această pretenție, deoarece scrierile lor, mai ales în posteritate, capătă o dimensiune care se apropie de ficțiunea literară. Cazul lui Grigore Caraza este ilustrativ, în cartea intitulată *Aiud însângerat*, carte calificată de Geo Constantinescu *„O terifiantă carte de mărturisiri despre propria istorie trăită"*. În cazul acesta, dar și în altele, dincolo de fenomenologia istoriei individuale și comune, asistăm la desfășurarea unei povești care transformă realitatea în ficțiune, amintind de o realitate/ irealitate orwelliană. Textul în sine al cărții lui Grigore Caraza este un fel de *grad zero al scriiturii*, după o expresie consacrată de Roland Barthes, dar cu un alt sens în care asistăm cum suferința umană, personalizată, devine artă a cuvântului pentru că are capacitatea să spună povestea. Torționarii comuniști sunt zmeii din această poveste.

A doua problemă pe care o propune cartea lui Geo Constantinescu este cea a *raportului intimului cu istoria* pe care-l au scrierile de genul jurnalelor și memoriilor. Faptic, autorii unor astfel de scrieri au avut mai mult sau mai puțin de suferit în regimul comunist, unii pierzându-și viața sau executând mulți ani de pușcărie și de reeducare. Unele situații sunt fascinante: cazul jurnalului lui Nichifor Crainic care poate fi comparat cu o dramă istorică sau cu un imaginar de tip borgesian. În măsura în care literatura poate fi un izvor istoric veridic, ceea ce s-a dovedit a fi real încă de la apariția primelor scrieri, ne punem întrebarea relaționării scrierilor de tipul jurnalelor, memoriilor, însemnărilor de tor felul cu istoria veridică. Este evident că imaginariile istoriei sunt într-o dinamică permanentă. Acestea transgresează istoria faptică și se adresează unei memorii colective formată mult timp, intențional, după un anumit calapod. În cazul acesta, cele mai autorizate voci vin din partea unor oameni de stat care au deținut funcții importante, fără pretenția de a fi literați, și care au ajuns sau nu în dizgrație. Categoric, jurnalele unor personalități ca Alexandru Vaida Voievod, Mihail Manoilescu, Constantin Sănătescu sunt puternic emoționale pentru că se suprapun cu momente de importanță crucială din istoria noastră. Putem rejudeca prin prisma acestor scrieri mari personalități cum este cea a lui Ion Antonescu, dar raportul acestor scrieri cu istoria momentului de atunci este chiar de unu la unu? Nu vom fi niciodată lămuriți în această privință.

Preocupat de o realitate complexă pe care o presupun așa-zisele scrieri marginale, Geo Constantinescu reușește cu profesionalism să expună într-o singură carte destine care fac obiectul unor îndelungate analize. Cartea în cauză poate fi privită ca o sinteză a opiniilor avizate care intentează un proces tăcut istoriei oficiale. Am putea așeza această carte în concordanță cu *Mizeria istoricismului* a lui Karl Popper, după felul în care sun privite ideile despre libertate care trec dincolo de regimurile totalitare.

Scrisă cu simplitate aparentă, lucrarea lui Geo Constantinescu trezește cel mai viu interes pentru lectura „literaturii de sertar", pentru autori mai mult sau mai puțin cunoscuți. O carte care decurge din pasiunea autorului pentru cunoașterea fenomenului literar sub toate formele, până în cele mai ascunse margini.

Sunt flacăra...

(urmare din p. 12)

Am împărțit cu grupul de intelectuali din cercul spiritual de la Argeș emoția savantului care și-a rostit Discursul de recepție la Academia Română, răspunsul fiind dat de profesorul și mentorul său, matematicianul Solomon Marcus. Ce moment frumos, ce moment înălțător, de mândrie pentru noi, cei care-i stătem alături!

Am căutat câteva gânduri despre matematică, limbaje formale și P sisteme în recenta carte, ***35 de interviuri***, Editura Ars Docendi, București, 2020. La împlinirea vârstei de 60 de ani a editat o carte de Memorii premature, la 70 de ani își face dar acestă carte strângând 35 de interviuri apărute în diverse publicații și cum mărturisește în cuvântul-înainte: *35 este jumătatea vârstei la care îmi fac acest cadou, tot 35 este numărul anilor trecuți de la primul interviu din carte... .oricum îmi dau acum seama ce multe lucruri am aflat despre mine însumi în timp ce încercam să răspund...*

Și iată ce aflăm: *am scris mult: articole de matematică (o parte dintre ele în colaborare cu colegi din toată lumea), cărți, articole de popularizare, despre jocuri, literatură. M-am ocupat mult de calculabilitatea pe bază de ADN și de cea celulară, domeniul al doilea (membrane computing) fiind inițiat de mine, în 1998 (eram în Finlanda pe atunci), drept care modelele cu pricina sunt numite "sisteme P" (am ajuns o inițială). După 1990 am petrcut mai mult de jumătate din timp prin lume, din Japonia în SUA si Canada, din Finlanda în Noua Zeelandă, din China în Spania.*

Primul interviu, *Omul este o ființă multidimensională* este acordat profesorului **Alexandru Boiu** și a apărut în Argeș, Biblioteca Anticipația, septembrie 1985. M-am oprit asupra acestui interviu, fiind relevant prin mărturisiri asupra dublei vocații, de matematician și scriitor: *Nu știu alții cum sunt-vorba celebrului povestitor- , dar eu mă simt cu adevărat fericit în momentul în care pun creionul jos, încheind demonstrația unei teoreme sau o povestire.*

Alte răspunsuri aduc mărturisiri despre formația sa profesională (*De vorbă cu Gheorghe Păun*, Irina Athanasiu, PC Report, martie 1998): *Am avut dubla șansă să fiu aproape tot timpul cercetător (deci liber) și să lucrez cu nume importante ale domeniului Marcus, Salomaa, Rozenberg, Ehrenfeucht, Dassow și pot, pentru ca să zic, că am avut "succes la export" cu ceea ce m-a interesat, cu tot ceea ce am lucrat: gramatici cu restricții în derivare (carte la Springer, capitol în Handbook), sisteme de gramatici (carte la Gordon and Breach, capitol în Handbook), gramatici contextuale Marcus (carte la Kluwer, capitol în Handbook), DNA computing (carte la Springer, capitol în Handbook); în toate cazurile, mulți cercetători străini continuându-mă, inclusiv doctoranzi alegându-și subiecte de teze din lucrările mele.*

Aș vrea să închei cu această mărturisire – proiect de viitor- (*Peregrin la curțile matematice ale lumii*, Magdalena Popa Buluc, Curierul cultural, 5 aprilie 1999): *Concluzia fiind că din punct de vedere teoretic, se pot concepe calculatoare cu ADN universale, deci programabile. Calculatoare umede, se spune uneori. Un domeniu cu totul fascinant, cam artă pentru artă deocamdată, operând mai mult in info decât in vitro, pentru că teoria e cu mult înaintea practicii, dar cu speranțe multe: paralelism imens, posibilitatea de a stoca volume enorme de date în spații minuscule, la nivelul unui bit pe o moleculă, consum energetic minim, reversibilitate. Sunt în ultima vreme teribil de încântat de un nou model de calcul molecular, pe care l-am propus de câteva luni, calculul cu membrane. Modelele respective au început deja să fie numite P sisteme. Am planuri multe cu P sistemele, sper să am puterea să le duc până la capăt.*

Îi dorim și noi cu drag această putere domnului academician, la ceas aniversar.

cronici

Ioan St. Lazăr

„O frunte luminată a Cetăţii - Ion Soare”

„O frunte luminată a cetăţii” - astfel l-a definit şi astfel şi-a intitulat reputatul om de cultură vâlcean Gheorghe Deaconu cartea pe care i-a dedicat-o, în anul 2011, de-acum mult regretatului scriitor şi animator cultural Ion Soare, membru al Filialei Argeş a Uniunii Scriitorilor, personalitate emblematică pentru Vâlcea culturală a ultimilor 30 de ani. Plecarea dintre noi, intempestivă şi consternantă, întâmplată joi, 5 noiembrie 2020, după ce, în 26 octombrie, trăise jubileul împlinirii a 79 de ani, are în Cetatea Vâlcii efectul unui trăznet, care a aruncat în braţele morţii pe unul dintre cei mai zeloşi promotori ai valorilor cultural-spirituale, ştiinţifice şi artistice din tradiţia şi actualitatea acestui ţinut binecuvântat.

Personalitate complexă, poliglot, doctor în ştiinţe filologice, încununat, în 2004, cu „Magna cum laudae” de către o comisie condusă de regretatul academician lingvis G. Mihăilă, a funcţionat ca profesor (în Tara Loviştei), ca pedagog (în cadrul MAI) şi, în cele din urmă, ca arhivist, timp de peste 25 de ani, la Serviciul Judeţean Al Arhivelor Naţionale, ilustrându-se la nivelul Olteniei şi al ţării, ca membru al Asociaţiei Slaviştilor din România, precum şi ca lector asociat la Filiala Vâlcea a Universităţii de Stat din Piteşti - Facultatea de Litere. De remarcat că, din poziţia sa de specialist în scrierea chirilică şi slavist, a contribuit la descifrarea multor pisanii ale bisericilor vâlcene-monumante istorice şi a avut o activitate semnificativă în cadrul Centrului de Studii Medievale şi Premoderne „Antim Ivireanul” din Rm.Vâlcea.

De o mirabilă polivalenţă, a participat activ, competent şi performant, în cadrul mai multor ONG-uri locale, preocupate de stimularea vieţii culturale vâlcene de azi - între acestea, Forumul Cultural al Râmnicului, căruia timp de peste un deceniu i-a fost vicepreşedinte, iar din anul 2019, preşedinte executiv. În cadrul acestui Forum, şi-a asumat împlinirea unui vechi deziderat cultural: realizarea „Enciclopediei Judeţului Vâlcea”, lucrare monumentală, pentru care,în calitate de coordonator şi redactor principal, a reuşit să publice (la editura vâlceană „Fortuna”) volumul I (Perspectivă generală), în 2019, şi volumul al II-lea (Localităţile urbane), în 2012, ambele cu peste 1000 de pagini fiecare; sfârşitul său prematur nu i-a îngăduit să răsufle uşurat prin finalizarea celui de al III-lea volum (Localităţile rurale), la care mai avea puţin de lucru, la aceeaşi proporţii şi se poate spune că imensul travaliu căruia i s-a dăruit mai bine de un deceniu a însemnat şi sacrificiul sănătăţii şi al creaţiei personale, ştiinţifice şi artistice - jertfelnicie pentru care vom avea întotdeauna îndurerată recunoştinţă...

Un alt „vârf” al manifestărilor sale polivalente l-a constituit prodigioasa activitate de editor şi redactor de publicaţii culturale (între care, „Povestea vorbei”,seria întâi şi „Forum V”, cu o frumoasă rezonanţă în ţară)şi de cărţi, acestea din urmă pe trei paliere. Mai întâi, seria de volume colective cu profil arhivistic, în care şi-a valorificat potenţialui ştiinţific pentru reliefare „tezaurului medieval vâlcean” de documente. În al doilea rând, iniţiativa şi redactarea efectivă a ediţiilor bibliofile „de buzunar”-„liliput”, în cadrul colecţiei „Tezaur literar românesc” a aceleeaşi edituri vâlcene, în cadrul căreia au apărut, cu „Scrieri esenţiale” (selectate de Ion Soare), zece clasici români: Mihai Eminescu, I.L.Caragiale, Ion Creangă, Ioan Slavici, Vasile Alecsandri, George Coşbuc, Al. Macedonski, Anton Pann, Panait Istrati, Gib I. Mihăescu. În al treilea rând, se adaugă îngrijirea unor volume de studii (inclusiv ale sale) despre personalităţi vâlcene precum sociologul şi omul politic Dumitru Drăghicescu, psihopedagogul şi lingvistul Al. Popescu-Mihăeşti, istoricul haretismului în Vâlcea, prof. dr. Gheorghe Dumitraşcu, poetul şi indo-eminescologul George Anca, clasicistul prof. univ. Petru Pistol, etnologul şi managerul cultural Gheorghe Deaconu, sau, împreună cu acelaşi Gheorghe Deaconu, volume dedicate polivalentului scriitor Doru Moţoc şi subsemnatului (fie-mi iertată evidenţierea!) - pentru fiecare dintre aceştia Ion Soare desfăşurând pasionale, totuşi obiective pledoarii de valorizare, care impresionează prin puterea de percepţie autentică a unei diversităţi de creatori în cultură şi de teme de cercetare. În acest sens, mai este neapărat de menţionat şi dăruirea cu care a iniţiat şi organizat, în şase ediţii consecutive, „Zilele Dumitru Drăghicescu” (o eminenţă uitată).

Toate faptele reliefate mai sus - pentru care a fost răsplătit, încă din anul 2011, la 70 de ani, cu titlul de „Cetăţean de onoare al municipiului Râmnicu-Vâlcea” - îşi au obârşia într-o înaltă conştiinţă civică a datoriei faţă de semeni şi ţară, după cum însuşi mărturisea în Profesiunea de credinţă publicată de Gheorghe Deaconu în volumul amintit :

„La vârsta când, asemenea multor oameni, am început să-mi pun problema rostului nostru pe Pământ, am privit atent în jurul meu şi mi-am spus, ca un bun creştin: „Doamne, câte sunt de făcut pe lumea aceasta!” (...) Din momentul în care, scrutându-mi conştiinţa şi sufletul, am conştientizat că viaţa înseamnă datorie şi responsabilitate, destinul şi activitatea mea s-au împletit permanent cu năzuinţele celor din jur, iar alergarea de unul singur am considerat-o întotdeauna un nonsens, dacă nu priveşti alături - eventual, peste umăr sau înainte! - pentru a-ţi vedea şi semenii de pe celelalte culoare ale vieţii... (...) Am scris de când mă ştiu, dar nu cu scopul publicării, ci pentru a-mi pune în ordine gândurile şi sentimentele; uneori - pentru a plăsmui lumi imaginare şi a evada în ele (...)... tot ce-am aşternut pe hârtie a avut un sens...” .

În planul ştiinţific (reliefat în textul nostru de aici - I.St.L): „...să contribui, după puterile mele, la a releva cine suntem şi de unde venim, ce au creat strămoşii locuitorilor acestor meleaguri în plan material şi, mai ales, spiritual, cu referiri speciale la domeniile limbii, învăţământului şi culturii, în ce rezidă tăria noastră; cu o sintagmă insistent preluată de unul dintre străluciţii mentori ai mei, acad. G.Mihăilă, m-am străduit să onorez „localismul creator...”. Deloc întâmplător, teza sa de doctorat s-a raportat la tradiţiile spaţiului oltenesc: „Documente slavo-române păstrate în arhivele Olteniei. Ediţie de texte, studiu lingvistic şi paleografic”, publicată în anul 2005, în două ediţii succesive, la două edituri diferite.

Acelaşi sens etic generos l-au avut realizările lui Ion Soare şi în planul beletristicii: „În condiţiile în care, din motive de adulare a zeului numit Ban, o bună parte din produsele artistice ale prezentului - cărţi, filme, lucrări de artă (plastică) etc. - nu fac altceva decât să creeze o a doua lume, paralelă cu cea reală şi cu nimic mai bună decât aceasta (de multe ori,dimpotrivă!), consider că operele literare şi artistice trebuie să promoveze - fără a cădea în puritanism, didacticism şi simbolistică - tot ceea ce e bun şi frumos în viaţă, slujind celui mai înălţător ţel: înnobilarea omului, în frumuseţarea vieţii sale şi prosperitatea cetăţii în care locuim, spre folosul marii vetre a strămoşilor şi a celor pe care îi va zămisli viitorul pământului nostru.”

În această „cheie”, s-a manifestat ca poet, prozator, autor dramatic, critic şi istoric literar, memorialist, epigramist, publicist şi mentor pentru tinerii creatori, dar a publicat puţin în volume proprii de creaţie originală, dovedind conştiinţa şi exigenţa estetică a artistului autentic. A dat la tipar două romane de proporţii reduse: „Evadatul din umbră” (1993) şi „Rezervaţia de oameni” (1996), lucrări în care împletea factura romanului poliţist cu aceea a romanului psihologic şi aceea a romanului de dragoste şi viza, prin devenirea eroilor, speranţa şi încrederea omului că pot fi depăşite crizele din viaţă prin transformarea condiţiei mentale şi lupta pentru îmbunătăţirea rostului destinal; aş menţiona că, atunci când i s-a observat că, pe firul narativ, altfel original şi bine susţinut, se recunosc multe motive literare şi cumva unele scheme din reţete romaneşti de succes,amintind astfel de sugestia lui Flaubert din Dicţionarul lui de locuri comune, prozatorul nostru a replicat că astfel este toată literatura dar că „arta ca procedeu” (V. Şklovski) rămâne doar o substructură faţă cu originalitatea subiectului şi vibraţia particulară auctorială - ceea ce, de fapt, şi el realizase! - şi că s-ar bucura dacă s-ar înscrie între promotorii unui posibil curent artistic ce s-ar putea denumi esenţialism. N-a apucat, din nefericire, să-şi impună, teoretic, acest gând, iar practic, i-a rămas neterminat un roman semnificativ intitulat „Infernalul paradis”.

Pe linie de creaţie, a mai publicat puţină poezie (nu i s-a putut dedica acestei muze), teatru (piese scurte), mai mult rămase în manuscris, precum şi epigrame, inclus pentru acestea în câteva antologii importante. A publicat multă critică şi istorie literară, în volume proprii, în volume colective şi, mai ales, în presa literară, predilect vâlceană. Ca volume proprii, a publicat doar două: „Un scriitor al paradoxurilor - Florentin Smarandache (1994) şi „Paradoxism şi postmodernism”, în două ediţii: română (2000) şi engleză (2001), în care, descifrând „mecanismul” logic intern al paradoxurilor smarandachiste, i s-a apreciat buna percepţie a noutăţii estetice. De asemenea, alte două volume l-au avut drept coautor: „Lumina cărţii la Râmnic” (2001) şi „Luminile lui Doru Moţoc” (2009) - a se observa predilecţia pentru lumină...

Valoarea creaţiei originale, inclusiv a criticii şi istoriei literare, publicate până în 2011, a fost recunoscută în „Panorama criticii literare româneşti. Dicţionar ilustrat (1950 - 2000) de Irina Petraş, în volumul „Profiluri şi structuri literare” de Florea Firan şi în „Dicţionarul scriitorilor români de azi” (Iaşi, 2011), precum şi în alte lucrări ulterioare din Vâlcea şi din ţară. În anul 2003 a fost primit în Uniunea Scriitorilor din România, activând apoi în cadrul Filialei Argeş.

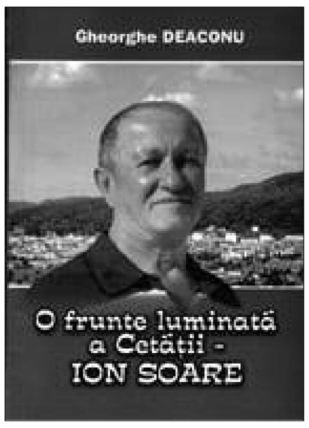
Impresionantă este, nu numai până la anul 2011 (cf. bibliografiei din cartea lui Gheorghe Deaconu), dar cu atât mai mult în deceniul pe care-l încheiem (şi pentru care se impune o bibliografie în completare), recolta de studii, articole, recenzii, cronici şi comunicări de arhivistică, istorie şi istorie culturală, filologie şi lingvistică, critică şi istorie literară, eseistică, publicistică şi varia, tipărite în volume colective (la Bucureşti, Craiova, Piteşti, Ploieşti, Slatina, Rm.Vâlcea ş.a.), dar, mai ales, în presa vâlceană, a cărei calitate a stimulat-o şi prin contribuţiile sale exemplare deontologic şi elegante în expresie. Cu toate aceste lucrări, s-ar putea alcătui postum cel puţin 5 volume (între care unul, special cu promovarea tinerilor creatori locali), ele în ansamblu întregind profilul unui cercetător pertinent al culturii şi literaturii vechi, moderne şi contemporane, care a „sfinţit locul” în care a trăit. Ar fi de adăugat un alt volum cu o lucrare care îi era mult dragă, dar de care n-a apucat să se preocupe stăruitor (din cauza Enciclopediei judeţene) şi i-a rămas neterminată: „Dicţionarul toponimic major al judeţului Vâlcea”.

Scriam cândva, în 2001, că „A venit soarele şi pe uliţa noastră!”, relevând faptele sale de dăruire pentru Cetate, iar acum nu pot să spun, cu gravitatea dură a cuvântului, că „a apus” – fiindcă Ion Soare ne rămâne pe firmamentul memoriei ca un model de dragoste şi jertfelnicie pentru semeni, şi îi vom purta o perpetuă recunoştinţă, îndurerată pentru că ar fi fost mai bine să fie între noi, să-şi împlinească şi propriile, frumoase, proiecte ştiinţifice şi artistice şi să-şi crească nepoţii („cea mai frumoasă meserie” fiindu-i aceea de ... „bunic”).

Am lucrat alături de Ion Soare aproape 40 de ani în diferite ONG-uri, redacţii de reviste, la multiple manifestări cultural-ştiinţifice, spirituale şi artistice, secondându-ne sau suplinindu-ne când unul, când altul şi niciodată, deşi erau, fireşti, şi discuţii în contradictoriu, nu ne-am supărat sau certat - mai rar, doi „scorpioni” să se acomodeze şi să convieţuiască în complementaritate! Subliniez, în final, calitatea lui umană adâncă, mărturisită în aceeaşi profesiune de credinţă: „I-am iubit pe oameni ca pe nişte fraţi, chiar şi atunci când, vorba poetului, «ghimpii» lor «îmi înţepau picioarele»; i-am considerat tot timpul, ca şi azi, nişte cărţi deschise, fiecare - unică în felul ei, care te aşteaptă să-ţi ofere spre descoperire, tot atâtea universuri originale, adăpostind comori de sensibilitate, dragoste şi spiritualitate, accesibile doar celor ce se apropie de ele cu inima deschisă şi cugetul curat. Modelul meu moral a fost întotdeauna Omul Iisus, geniul bunătăţii universale, cel mai iubit dintre toţi pământenii.”

Primeşte-l, Doamne Iisuse, să se odihnească în sfârşit în grădina Ta ideală!

...s-a manifestat ca poet, prozator, autor dramatic, critic şi istoric literar, memorialist, epigramist, publicist şi mentor pentru tinerii creatori, dar a publicat puţin în volume proprii de creaţie originală, dovedind conştiinţa şi exigenţa estetică a artistului autentic. A dat la tipar două romane de proporţii reduse: „Evadatul din umbră” (1993) şi „Rezervaţia de oameni” (1996), lucrări în care împletea factura romanului poliţist cu aceea a romanului psihologic şi aceea a romanului de dragoste şi viza, prin devenirea eroilor, speranţa şi încrederea omului că pot fi depăşite crizele din viaţă prin transformarea condiţiei mentale şi lupta pentru îmbunătăţirea rostului destinal...

Mihaela Meravei

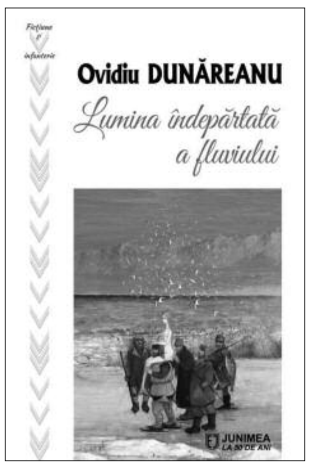

Lumina îndepărtată a fluviului – o bijuterie literară contemporană

Scriitorul Ovidiu Dunăreanu izbuteşte, de fiecare dată, în mod magic, să ne atragă într-un univers mirean care, deşi recognoscibil geografic şi temporal, trece dincolo de hotarele realului şi ale unei raţionalităţi ale întâmplărilor posibile.

Un roman de excepţie ne propune prozatorul emblematic al Dobrogei contemporane, naratorul omniscient al lumii de basm a fluviului dunărean şi-al meleagurilor dintre acesta şi Pontul Euxin, scriitorul Ovidiu Dunăreanu. Un roman apreciat încă de la prima lui apariţie (2015) la Editura *Ex Ponto* al cărui director este scriitorul, nominalizat la Premiile Uniunii Scriitorilor din România pe anul 2015 şi reeditat în 2019, într-o ediţie revăzută şi adăugită, la Editura *Junimea* din Iaşi, cu un titlu simbolico-metaforic ***Lumina îndepărtată a fluviului – Istorisiri din condica marilor şi micilor praznice***. Textele critice de la finalul volumului semnate de unsprezece exegeţi ai literaturii contemporane: Angelo Mitchievici, Ioan Holban, Constantin Dram, Theodor Codreanu, Vasile Spiridon, Lucia Cuciureanu, Radu Voinescu, Nicolae Oprea, Marius Manta, Lăcrămioara Berechet, Ion Roşioru, împreună cu lista multor alţi scriitori care şi-au exprimat părerea literară despre acest roman, sunt dovezi nu doar ale înaltei calităţi scriitoriceşti, dar şi ale harului desăvârşit al autorului şi al atracţiei literaţilor şi prin ei al cititorilor pentru literatura fantastică şi basmul cult.

Scriitorul Ovidiu Dunăreanu izbuteşte, de fiecare dată, în mod magic, să ne atragă într-un univers mirean care, deşi recognoscibil geografic şi temporal, trece dincolo de hotarele realului şi ale unei raţionalităţi ale întâmplărilor posibile. Proza domniei sale din actualul roman ne relevă o lume fantastică şi fascinantă a satului Ostrov de la Dunăre, loc în care graniţa dintre real şi fabulos este menţinută de tradiţii şi obiceiuri. Locuitorii acestor ţinuturi deveniţi actanţi cred cu tărie în poveştile inefabile primite ca moştenire ancestrală de la înaintaşi. Aici unele superstiţii transcend lumi arhetipale devenind mituri, pe care autorul le-a auzit, le-a vizualizat, nu doar cu ochiul minţii – Ostrovul fiind satul copilăriei şi adolescenţei domniei sale – şi care fac posibilă oricare dintre cele cincisprezece povestiri fantastice câte conţine romanul, cu titluri simbolice ori cât se poate de lirice. De altfel întregul roman este străbătut de un curent liric învăluitor, mai ales prin tonul naraţiunii, dar şi prin imaginile proiectate în descrieri metaforice ale peisajului dunărean sau ale unor personaje. Simbolurile şi motivele literare terestre, acvatice, astrale cum sunt: „casa cea veche", „drumul care urcă la cer", „cişmeaua de piatră cu apa limpede", dar şi a personificările inedite, îmbracă boreal discursul liric corpolent şi extrem de atent construit.

Romancierul extinde arealul geografic aparent identitar al Ostrovului la unul universal al Dobrogei istorice, al *Sciţiei Minor*: „Vântul alb se iţea de la miazăzi, de pe coclaurii de piatră ai Greciei şi ai munţilor Bulgariei. Vânt sec şi încăpăţânat, vărga cerul cu tibişirul unor trâmbe înecăcioase şi orbitoare de praf, şuiera fierbinte a pagubă şi usca totul în cale..."; estompează, astfel, miraculosul şi fantasticul, dându-le o mai mare verosimilitate şi în acelaşi timp reduce caracterul convenţional al unor secvenţe narative, adăugându-le semnificaţii şi efecte specifice literaturii şi basmului cult. De exemplu, trecerea dintre tărâmul vieţii şi cel de dincolo şi invers este pe deplin posibilă prin existenţa unor fenomene supranaturale: „vântul turbat", „vântul alb", „ceaţa misterioasă", „fluviu cristalizat"; ori a unor fiinţe himerice ca: „Zmeul cu solzi de aur", „pasărea măiastră" care face diamante în loc de ouă, „caii de foc", „copilul năzdrăvan albastru", „nimfe ale adâncului" capabile să salveze sufletele din ghearele apelor amăgitoare ale fluviului, „femeile iele", „femeia peşte" sau femeia care se poate metamorfoza într-o vulpe şi care poate seduce în mod mistuitor orice muritor sau a unor mijloace de locomoţie insolite cum este „căruţa nepieritoare cu cai pe potrivă". Substituirea realului cu imaginarul se face în mod cursiv, povestitorul descriind faptele, întâmplările, cum vin de la sine, atemporal şi nepremeditat. Interesantă este alternarea vocilor instanţei epice în timpul povestirii, când la persoana a treia, când la persoana întâi şi a doua, dând uneori o nuanţă subiectivă expunerii faptelor, creând o comunicare mai directă cu cititorul, captându-i atenţia până la ultimul cuvânt al romanului. Urzeala naraţiunii are la bază ca şi constituent trecerea unei povestiri în altă povestire, asemenea unui telescop, lumea cu aură legendară devenind din ce în ce mai mare şi fenomenală.

Bogăţia lingvistică şi culturală a scriitorului dobrogean, lexicul autohton al graiului dunărean, îmbracă în mod meşteşugit imaginile de un epic copleşitor şi asigură scrierilor sale şi prin excelenţă romanului ***Lumina îndepărtată a fluviului*** o identitatea proprie, de neconfundat, o originalitate etimologică aparte. Stilul savuros, hipnotic, talentul de povestitor înnăscut răsfrânt în fiecare frază a romanului, fac dintr-acesta o bijuterie literară naţională unică.

Aurelia Corbeanu

Note de lectură

Despre proza scriitorului Teodor Erhan

Scriitorul Teodor Erhan, originar din Basarabia, de profesie preot, a desfăşurat o bogată activitate culturală în Curtea de Argeş, ca membru şi secretar de redacţie al cenaclului „George Topârceanu", care a funcţionat pe lângă Casa de Cultură a oraşului.

A publicat versuri în volumul colectiv „Ramuri în alb", editat în anul 1974, iar în 1981 i-a aparut volumul personal de versuri „Anotimpuri". A scris şi proză, nuvele ramase nepublicate, care aparent sunt diferite atât ca dimensiune a textului, acţiune, personaje, cât şi ca teme abordate în cadrul acestora: lupta pentru ideal, ura, iubirea, viaţa şi moartea. Originalitatea lor însă constă în felul cum sunt tratate, în construcţii epice bine tensionate care atrag, incitându-l, ademenindu-l, uimindu-l pe cititor.

Realizarea personajelor dovedeşte realul talent al autorului. Trăiesc aievea, acţionează, luptă, mor, tipuri reprezentative pentru lumea din mijlocul cărora se ridică. Remarcabilă este şi capacitatea autorului de a surprinde monologul intern al personajelor, framântarea sufletească permanentă şi chinuitoare între certitudine şi incertitudine, meditaţii cu accente deseori profund tragice, proiectate pe un fundal dominat de o atmosferă apăsătoare, încărcată de conflicte imprevizibile.

O astfel de nuvelă este „Vremuri de război", structurată în două secvenţe distincte, antitetice: lumină-întuneric, viaţă-moarte. Începutul ne introduce într-o atmosferă liniştită, însorită, sărbătoarea Floriilor la mănăstirea Suricea. Deşi era război, curtea mănăstirii strălucea de îmbrăcămintea multicoloră a fetelor de măritat. Călugări tineri trăgeau cu ochiul „la fetele şi nevestele care se aşezaseră pe iarbă, ca nişte vetre de flori."

Spre seară, odată cu plecarea credincioşilor, se petrece un eveniment care marchează începutul secvenţei a doua. La mănăstire apare o „stranie arătare, un batrân... adus de spate cu barba lungă, fumurie, cu faţa prelungă şi osoasă, iar ochii istoviţi căutau speriaţi în toate părţile." În opoziţie cu figura dezorientată, înspăimântată a evreului, apare chipul plutonierului Frasin, "una din acele figuri pe care războiul le golise de orice viaţa lăuntrică. Faţă pătrată... ochi mici cenuşii care jucau necontenit în luciri de oţel". Frasin soseşte şi el la mănăstire, în urma evreului, îi spune rece "Haide", îl duce în pădure, îl aranjeză meticulos cu faţa spre marginea unei râpe, trece în spatele lui, pregăteşte cu încetineală arma şi-l împuşcă.

În acest timp, monologul interior al bătrânului exprimă groaza de moarte care creşte pâna la propria ei anulare, care cedează încetul cu încetul şi în suflet i se strecoară, ca o lumină caldă, un dor de linişte şi de odihnă totală. Moartea batrânului evreu este absurdă şi inutilă.

„Ordenul" pe care l-a îndeplinit nu-l poate salva pe plutonier de „cocleala" pe care o simte în gât şi nici de senzaţia că pe palme are „ceva cald şi vâscos." Din celelalte nuvele: „Spre înălţimi", Profesorul", „Cerşetorul" răsar aceleaşi chipuri care par zugrăvite cu vopsele groase, în ulei.

Reţinem câteva citate care relevă talentul autorului în mânuirea cuvântului: „Vremea trece grea de înţelepciune, schimbând lucrurile vechi cu cele noi, tainic şi cu grijă, spre a nu întrerupe o clipă nemurirea". (Ultimul prieten) „Ceasornicul tăia timpul în felii subţiri, ca să-l restituie veşniciei". (Cerşetorul) „Atunci (zoreaua) începu să se înfăşoare pe propriul ei lujer şi să se urce cu atâta aviditate, de parcă găsise în ea însăşi izvorul unei noi puteri".

Finalul povestirilor este totdeauna neaşteptat, lăsând posibilitatea unor interpretări multiple. De citit Colorado".

Consider că apariţia lor într-un volum ar fi un gest pios de cinstire a memoriei scriitorului Teodor Erhan şi un dar preţios pentru literatura română.

Îl aşteptam la Vultureşti

Vestea trecerii la cele veşnice a cărturarului Mihail Diaconescu a fost ca un trăsnet pentru mine. M-a cutremurat pierderea celui de care eram puternic legat sufleteşte, pe care îl admiram şi îl preţuiam din toată inima.

De cum se desprimăvărase, comunicam mai des şi în convorbirile noastre telefonice se interesa de starea vremii, fiindcă era hotărât să vină la Vultureşti, dar...

Îl ştiam din anii tinereţii, de la debutul său editorial cu romanul *Visele au contururi precise* (1963) şi de când şi-a început cariera universitară la Piteşti (1965) şi a fondat revista *Argeş* (1966). Frecventa Biblioteca Judeţeană Argeş, unde lucram şi unde ne-am cunoscut. După ce am devenit şi eu vultureştean prin căsătorie, legăturile dintre noi nu mai erau doar sporadice.

L-am cunoscut şi mai bine pe profesorul universitar Mihail Diaconescu în perioada când am fost asistent universitar la Institutul de Învăţământ Superior Piteşti, unde era şef de catedră. Profesor renumit, de o strălucită vocaţie, reprezenta pentru noi un model de personalitate didactică şi culturală, un erudit.

S-a înfiripat între noi o prietenie şi pe fondul colaborării din anii când m-am ocupat de redactarea publicaţiei ştiinţifice a Facultăţii (*Buletinul ştiinţific al Facultăţii de Învăţământ Pedagogic*), în care am inclus patru studii dedicate romanelor pe care le publicase până atunci. Unul dintre studii – *Contribuţii bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu*, pe care l-am semnat, reprezenta un prim demers în receptarea operei sale şi venea într-un context literar care îi era favorabil lui Mihail Diaconescu.

Pasiunea mea pentru operele sale s-a intensificat odată cu apariţia fiecăruia dintre cele 10 romane. Lansările lor echivalau pentru mine cu tot atâtea momente de bucurie şi de adeziune sufletească. Eram animat de un devotament total şi simţeam ca o datorie morală să reiau şi să aduc la zi bibliografia operei sale.

Proiectul continuării bibliografiei printr-un nou demers de etapă, sub forma unui cuprinzător volum monografic, devenise o prioritate. Şi bibliografia e considerată „operă”, dar se realizează în timp...

De-abia în 2009 am finalizat masivul volum intitulat *Noi contribuţii bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu* – volum care capta şi noile ecouri generate de opera prolificului autor, a cărui personalitate era încă în plină efervescenţă. Volumul apărea în „restriştea” anului 2009, pe când Mihail Diaconescu traversa o perioadă sufletească rea şi plină de dificultăţi şi necazuri care, după lansarea de la Universitate, s-au mai risipit... Evocând momentul, afirma apodictic că „prietenia înmulţeşte bucuriile şi scade necazurile” şi considera că „e o mare şansă ca tocmai în zilele rele ale vieţii să ai alături pe cineva... [şi] că] amicul îşi dezvăluie nobleţea sufletească în situaţii nesigure”. (Mihail Diaconescu, *Icoane din trecut şi de azi. Portrete, evocări mărturii*, Editura Magic Print, Oneşti, 2017, p. 510).

Nu voi epuiza, desigur, tot stocul de amintiri. Făceam uneori schimburi de cărţi, pe care le comentam în vizitele reciproce vara, în vacanţă, la Vultureşti. Întâlnirile familiilor noastre, pline de farmec, prilejuiau şi dezbateri pe teme literare, istorice şi culturale. Adept al peripatetismului, discutam şi probleme de filosofie sau de ştiinţă în timpul plimbărilor noastre.

De neuitat rămân serile de vară, când, pe pălimar, la Vultureşti, depăna amintiri din călătoriile în străinătate şi când, cu talentul său de admirabil cozeur, ne oferea momente reconfortante. Şi tot de neuitat – şi altă mărturisire memorabilă:

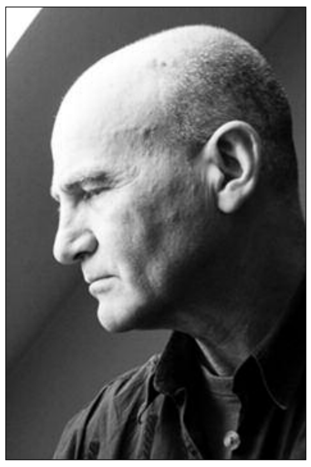
„Eu cred că în prietenia [noastră]... se află ceva mai presus de noi şi de slabele noastre puteri. Acest ceva ţine de ceea ce este frumos, demn şi trainic... în existenţa noastră... [şi] are un înalt înţeles metafizic... şi puterea de a ne zidi sufleteşte pentru a fi tari şi neîncovoiaţi...” (M.D., *Icoane...*, p. 511).

Îl aşteptam la Vultureşti... Şi a venit în satul său iubit pentru totdeauna.

ILIE BARANGA

Alexandru Jurcan

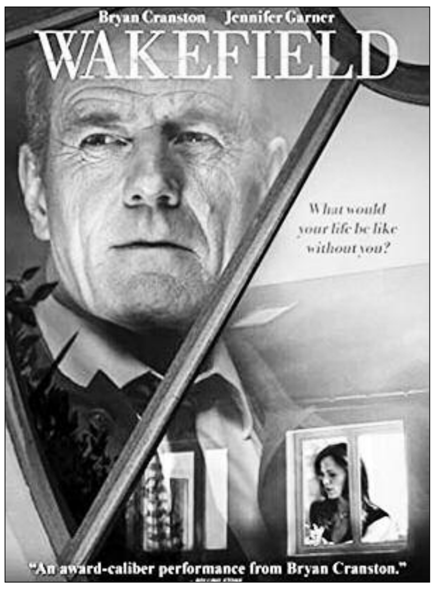
Robinson în propria mansardă

Când eram mic și făceam vreo boacănă, ai mei mă certau strașnic. Ca să-i pedepsesc (gândeam) mă ascundeam în podul unui coteț, de unde vedeam ce se petrece în curte. Ai mei știau, desigur, și îi auzeam zicând tare (ca să aud...) „bietul nostru copil...pe unde o fi? ”. La asta m-am gândit deodată, vizionând filmul *Wakefield* din 2016, regizat de Robin Swicord, cu Bryan Cranston și Jennifer Garner.

Howard e căsătorit, are două fete, poziție socială de invidiat, casă mare, soție frumoasă. Atunci? Ce nu merge? Rutina casnică e de vină sau gelozia lui penibilă, maladivă? Ce credeți că va face? Se va ascunde în propria-i mansardă, ca un Robinson sui-generis, însă nu cum făceam eu în joacă. Pe bune! Și nu o zi, nu două, ci câteva anotimpuri. De acolo din mansardă privește jos, își vede familia, după geamuri, de parcă ar admira un acvariu insolit. Își ia pauză de la viața cotidiană. Reevaluarea propriei vieți, din...culise!

Înainte nu observa pubelele, acum scotocește noaptea să caute hrană, concurat și de alți nefericiți, plus șobolanii și pisicile. Timpul trece, el stă după geamul rotund, murdar. Acum are barbă, seamănă cu un moș, rabdă frig, vede serile în familia sa și realizează că soția se descurcă, e copleșită, are mai multe de făcut, dar nu cedează presiunilor vieții. Howard monologhează, ne traduce cuvintele citite pe buzele soției, rememorează scene (multe *flashback*-uri) din trecut.

Filmul e convențional și acceptăm propunerea, ideea, demonstrația. Că doar mansarda face parte din casă, el ar putea fi descoperit, însă filmul nu vizează acel gen de suspans,ci contorsiunile sufletești ale personajului. Spre final, el vede totul limpede: „eu am construit gelozia și pasiunea egoistă”. Frigul. Ninsoarea. Frisoane și febră. Se aduc brazii de Crăciun. Să cedeze? Are bani în portofel. Fuga la frizer. Costum nou, cravată. Să intre în casă după atâta timp? Să dea explicații? Se vor îngrozi văzându-l sau se vor bucura? Cum a acționat timpul ? Nu vă spun nimic, vă las într-un mic/mare suspans. Filmul a fost realizat după romanul lui El Doctorow. Trebuie subliniat jocul intuitiv al lui Bryan Cranston în rolul titular: echilibru, luciditate, simțul măsurii, între dramatic și abisal.

Dar eu, copil fiind, ce am învățat în ascunzișul meu? Că eram dependent de familie, că îi voiam alături, că mofturile mele erau absolut inutile și – aș zice acum – rizibile și penibile. M-am ales cu ceva din acele revolte? Voiam să-mi demonstrez că sunt de neînlocuit, că le provoc suferință. Stop! În seara asta nu am chef de Freud!!

Muzică

Violoncellissimo și lumea minunată a muzicii

Ploaia măruntă și frigul nu au oprit publicul iubitor de muzică clasică și de frumos să poposească toamna aceasta, o dată cu maestrul Marin Cazacu și Ansamblul „Violoncellissimo”, la Filarmonica Pitești.

Oameni nu foarte mulți, distanțați fizic, dar nu și spiritual, cu măști și iubire în suflet, au ascultat timp de o oră și jumătate cele mai frumoase prelucrări pentru violoncel. Prin repertoriul divers și spectaculos, de la clasic la contemporan, artiștii au propus o incursiune sonoră în lumea unui instrument atât de cald.

Marin Cazacu, violoncelist de marcă și profesor șlefuitor de talente, a format, din actuali și foști studenți, un ansamblu de tineri căruia i s-a alăturat. Înaintea fiecărei piese, maestrul a făcut o scurtă prezentare a acesteia și a compozitorului sau a poveștilor de viață care au dus la compoziția respectivă.

Melodiile din filme („Game of Thrones”, „Fantoma de la operă”, „Misiunea”: „Oboiul lui Gabriel”, un omagiu adus celui mai mare compozitor de muzică de film, Ennio Morricone, decedat anul acesta), o piesă a trupei Europe „The Final Countdown”, dar și piesele clasice semnate de Johann Schrammel, Tomaso Albinoni, Georg Friedrich Haendel, Nikolai Rimski Korsakov, Astor Piazzolla, Wilhelm Kaiser Lindemann, Ravel, Camille Saint-Saens, Gabriel Faure, Mozart, David Popper ne-au purtat în lumea minunată a toamnei și a notelor muzicale.

Publicul nu mai voia să plece din sala filarmonicii. Aplauda și cerea bis. Iar ca un mare semn de mulțumire, artiștii au încheiat cu o piesă a renumitei trupe AC/DC.

De tinerii care alcătuiesc ansamblul vom mai auzi. Radu Sinaci, Octavian Lup și Ștefan Cazacu au colaborat cu Filarmonica Pitești, ca soliști, sau în

orchestra simfonică. Tineri frumoși, talentați, plini de viață. Printre ei, și două fete, una la violoncel (Gabriela Bokor), cealaltă la percuție (Iulia Bitta). Alături de Mircea Marin, Adrian Precup, Constantin Borodin, Horațiu Ludușan. Plecați din Cluj, Arad, Târgoviște, Chișinău, deveniți acum bucureșteni. Întâlnirea cu Marin Cazacu a fost șansa lor, să le fie mentor și să cânte împreună. O șansă pe care mulți nu o au. Pe drumul frumos și, totodată, greu al muzicii nu-ți trebuie decât talent. Și foarte multă muncă.

MIHAELA FULGEANU MATEI

Mariana Şenilă-Vasiliu

Jurnal 2009. Pagini răzlețe (III)

Cumplit lucru să nu-ţi măsori propria-ţi dimensiune, să te umfli, să te tot umfli, să-ţi înfoi sinele până nu mai ai loc nici măcar de tine, în loc să le laşi altora calitatea de a-ţi recunoaşte meritele. Cum le spuneam elevilor mei, să nu vă avântaţi mai înainte decât vă e locul, dar nici înapoi să nu vă lăsaţi împinşi de cât vă sunt meritele.

■ Când nu sunt contrafăcute, când calofilia şi egotismul nu le parazitează, jurnalele sunt mărturii ale unei anumite perioade de timp. Sunt cu atât mai preţioase cu cât reflectă, la nivel individual, vremurile. Cel mai adesea n-au nici în clin şi nici în mânecă cu istoria oficială, ba în multe cazuri scot la iveală ceea ce aceasta ascunde, fiind contrariul ei. Este şi cazul jurnalului lui I.D. Sîrbu în care îmi citesc propriile-mi gânduri.

Zice scriitorul: „(...) numai pentru pământ, tradiţie şi limbă a meritat să mori, dar pământul l-am pierdut, tradiţia e pe moarte, iar limba a început să ne părăsească". Asta nota în jurnalul său I.D. Sîrbu prin anii 1983-1984. Atunci probabilitatea morţii celor trei lucruri esenţiale pentru neam mai punea încă şansa supravieţuirii, chiar dacă condiţiile erau vitrege. Astăzi... Le-am pierdut pe toate cu veselie cretină! Avem bucuria idiotului când mătrăşim limba, isteria cretinoidă când lovim în valori şi tradiţie şi rânjetul cămătăresc pe mutră când vindem pentru mai nimic tot ce e mai de preţ, pământul românesc. În rest, cum scrie I.D. Sîrbu, „suntem castraţi de dumnezeire şi ni se transplantează cutia neagră a „F"-ului. A Fricii, a Foamei, a Forţei". Ce uită scriitorul este „Fericirea obligatorie", „Marea Minciună", cea mai mare dintre toate, care ne forţa să rânjim cu o satisfacţie tembelă pe mutră tocmai când eram profund nefericiţi. Situaţia seamănă oarecum cu ceva văzut de mine pe viu la cursul de Istorie a artei moderne la Institutul „Ion/Ioan Andreescu" de la Cluj în anul IV. Profesoară ne era Edith şi nu mai ţin bine minte cum, o evreică. Vorbea ce vorbea, cînd brusc, îi apărea pe faţă, în mod inexplicabil un zâmbet „fericit". reacţia aceea mă intriga peste poate mai cu seamă că nu-i găseam rostul. Mai târziu am aflat că femeia fusese deţinută în lagărul de la Auschwitz unde tinerele evreice - să fi avut pe atunci cel mult 15 ani - erau obligate să danseze şi să le zâmbească „fericite" călăilor. Oare noi n-am fost forţaţi să ne manifestăm tot aşa în faţa „organelor" de partid, în mod special a Ceauşescului când ne arătam „fericirea" rânjindu-i şi aplaudându-l? Chestia asta cu fericirea obligatorie i-a scăpat lui I.D. Sîrbu sau, prin banalitate/banalizare a găsit că nu merită să o mai pomenească, era ceva de la sine înţeles. Reflexul ne-a rămas, rânjim de fiecare dată când suntem spoliaţi de pământ, când ne este batjocorită tradiţia şi schilodită limba. O facem de bunăvoie, dintr-un sentiment de slugărnicie faţă de străini pe care, nu ştiu de ce, îi considerăm superiori neamului nostru.

■ Am primit „Acolada" în care mi-a apărut partea a doua a eseului „Cazul Vera Muhina". Recitindu-l, am fost mulţumită de text. Avantajul distanţării în timp de ceea ce ai făcut, scris ori pictat este că abia atunci începi să judeci limpede. Nu chiar de tot, persistă o doză de subiectivism orice ai face, fie în mulţumire, fie, cel mai adesea, de nemulţumire de sine.

Eseul meu a apărut pe contrapagină cu cel al lui Radu Mareş. Cred că aşezarea lui la tehnoredactare nu a fost întâmplătoare. Reapariţia „Acoladei", pe care mai-mai s-o cred pierdută, mă obligă la continuare deşi sunt mizerabil plătită. Cred că un cerşetor câştigă pe zi mai mult decât încasez eu pentru munca pe o lună la „Argeş" şi „Acolada" la un loc. Creierul continuă să coste cel mai puţin dintre toate. Pentru curăţarea mormântului soţului meu, cele două îngrijitoare de la cimitir, care au muncit hai să zic o jumătate de dimineaţă, au încasat 1.500.000 lei, cu vreo 200.000 lei (vechi) mai mult decât iau eu pe lună de la cele două reviste. Astea sunt cele mai de jos situaţii materiale dintr-o societate haotică, rău alcătuită, prost gândită, cu o logică mizerabilă în care cel care a buchist o viaţă întreagă şi-şi consumă creierii ca să dea ce are el mai bun este şi cel mai dispreţuit. Ducându-mă la piaţă pe la începutul anilor '90, am dat la o tejghea peste un fost elev de la primară, un ţigan care vindea cartofi. M-a întrebat cât câştig pe lună. Când i-am spus cât era salariul meu a început să râdă: „Păi eu câştig atâta doar într-o singură zi". Ca să nu amintesc cazul şi mai şi al expoziţiei mele pentru care am scos din buzunar o sumă usturătoare pentru ca în final să nu văd barem cea mai mică subdiviziune de la o mie de lei (o centimă de ron). Ba încă trebuie să fii mulţumit dacă eşti publicat.

Pe când notam cele de mai sus, tocmai mi-a adus poştaşul decizia de impunere anuală emisă de Agenţia Naţională de Administraţie Fiscală pentru exorbitantele sume de „40.000 lei" (4 roni). Adică vulgar spus, şi... şi cu bani luaţi. Întrebată cât câştigă pentru scoaterea unui disc, o guristă i-a cerut prezentatorului să ghicească el suma. „20.000 euro?", a încercat acesta. Gurista s-a uitat la el cu dispreţuitoare milă: „Prea puţin", a replicat ea. Am înţeles că vreo 50.000 de euro ar fi suma acceptabilă. Cât am câştigat eu într-un an? 13 milioane lei vechi, din care ar trebui să scad cât mă costă culesul articolelor pentru „Acolada". Cât face câştigul meu în roni? 131! Ce înseamnă asta în euro? Cam 300... Bătaia de joc e încă o figură de stil slabă pentru ce se întâmplă în cultură şi artă. Atunci, hai să muncim gratis pentru eternitate, asta dacă eternitatea va binevoi să ne bage în seamă şi să nu ne arunce la gunoi şi ea.

■ Într-un loc din jurnal, I.D. Sîrbu pomeneşte de zisele unui pastor protestant, P. Lieven Bergman. Acesta vorbeşte de tribul african Wananzi, care se adună zilnic într-o „maison des palabres" unde: „vorbesc cu toţii tare şi deodată fără să se asculte unii pe alţii". La observaţia pastorului că nu e bine aşa, că ar trebui să vorbească pe rând, au refuzat categoric, fiind păţiţi: „dacă unul apucă să vorbească şi ceilalţi să tacă şi să asculte, atunci acela sigur va avea pretenţia să devină şef, să le închidă casa, interzicându-le întâlnirile".

La noi, toţi vorbesc tare, foarte tare, din ce în ce mai tare şi chiar zbiară pentru că nu se ştie care-i cel mai tare din parcare, cel mai frumos şi mai deştept. Debitul verbal e incontinent, insul n-are virgulă, două puncte sau punct de respiraţie, pur şi simplu n-are chef să cedeze de teamă că interlocutorul i-ar putea intra în discurs. Vorbeşte de parcă ar citi de pe un prompter, iar ce spune e „linia" partidului pe care îl reprezintă. Adversarul său procedează identic, vorbind la rândul său tare, cât mai tare, peste poate de tare şi din haloimăsul verbal nimeni nu mai înţelege nimic. Care vasăzică cei doi şi-au atins scopul: sunt politicieni! Când sunt mai mulţi, hărmălaia atinge cote maxime. E ca în gluma aceea cu ghidul care le spune turiştilor: „Dacă doamnele vor binevoi să tacă o clipă, veţi auzi mugetul înfiorător al cascadei Niagara"...

■ Am ieşit în oraş fără niciun fel de treburi, pur şi simplu pentru că am stat prea mult închisă în casă. Cum mergeam eu aşa, în dorul lelii, am văzut perspectiva străzii închisă de o siluetă rablesiană a unui personaj cunoscut. Era scriitorul Mihail Diaconescu, care tocmai cumpăra nişte flori. N-am ştiut cum să mă strecor mai iute ca să nu fiu văzută şi acostată. N-am nimic să-i reproşez, în ce mă priveşte am întotdeauna parte de o primire afabilă. Mă deranjează doar felul său de a mă aborda cu un exces de amabilităţi care seamănă al dracului cu nişte linguşiri, la care evident aşteaptă reciprocitatea. Asta în timp ce eu mă uit jenată în jur când cineva începe să mă laude de parcă ar fi un lucru de mare ruşine. Şi adeseori chiar e ruşinos să accepţi laudele, mai cu seamă cele circumstanţiale sau care vin din gura unuia paralel cu arta şi cultura. Cel mai mult mi-a plăcut gestul cuiva, nici azi nu ştiu cine a fost, care în loc de tămâieri mi-a lăsat în expoziţie un bucheţel de flori. D'apoi laudele nemăsurate între patru ochi? Aş intra în gaură de şarpe numai să nu le aud. Mă uit la interlocutor cu senzaţia şi mai cumplită decât atunci când sunt insultată. Dar momentele de jenă şi ruşinea altuia care se laudă pe sine şi exultă de plăcere când e lăudat în public? Din păcate pentru Mihail Diaconescu, viciul nemăsuratelor laude şi a laudei de sine impietează asupra scrierilor sale, o face fără a realiza prejudiciul pe care şi-l aduce singur. Modestia în exces este păguboasă, dar încă şi mai păgubitoare e lauda de sine. În tratatul despre **adab** („buna învăţătură"), înţeleptul arab Ibn al-Muqaffa scria: „Să ştii că acela care se lasă lăudat e asemeni lăudătorului de sine". Când are în spate o operă de proporţii, la ce naiba i-or mai fi trebuind laudele lui Mihail Diaconescu?

Am trecut pe la Augustin Doman să văd ce mai face, să aflu ce se mai zice. În timp ce mă uitam îngrozită la turnul de cărţi primit la redacţie pe care musai să le parcurgă sau barem să le frunzărească pentru rubrica pe care o ţine, pe când în sinea mea îl căinam, odată ce văd că scoate un cărţoi cât toate zilele pe care mi-l arată disperat: „Cu ăsta ce fac?" „Ăsta" era un volum bibliografic cu păreri, semnalări în presă sau aiurea, opinii şi mai cu seamă articole laudative despre cărţile lui Mihail Diaconescu. Deşi volumul e semnat de Ilie Baranga, adevăratul autor al opului e chiar Diaconescu care se nemureşte anticipat şi-i vâră pe gât istoriei literare persoana sa. Niciunul din marii noştri scriitori şi poeţi n-are o bibliografie mai mare decât a Diaconescului. A adunat, cu multă râvnă şi cele mai mărunte şi laconice semnalări din orice fiţuică, până şi din ziarul local „Secera şi ciocanul"... Chestia aia cu vanitosul care se apleacă să culeagă cele mai mărunte laude şi căcăţişuri despre care vorbeşte moralistul francez. Să-ţi publici bibliografia propriei opere chiar în timpul vieţii... Cât orgoliu trebuie să ai ca să crezi că te poţi opune eroziunii timpului? Sunt din ăştia convinşi că pot supune timpul arhivând te miri ce banalităţi presărate prin presă până şi la etc. în care le apare numele. Tocmai publicasem în suplimentul „Săgetătorul" un articol in memoriam pentru prof. Ion Zamfirescu, când m-am trezit somată de actorul Ion Focşa: „De ce n-ai scris că eram şi eu acolo?", acolo fiind o întâlnire cu Profesorul la mine acasă. Îl mai invitasem şi pe George Genoiu, dar pe Focşa nu-l invitasem. S-a invitat singur cu o sticlă de vin în mână după miezul nopţii. Arhivar de amintiri, nu putea să lipsească de la acea reuniune strict între prieteni. Când m-a somat atât de categoric, nici măcar nu era conştient de impoliteţea şi imensitatea gafei comise, curiozitatea era mai puternică decât toate.

Cumplit lucru să nu-ţi măsori propria-ţi dimensiune, să te umfli, să te tot umfli, să-ţi înfoi sinele până nu mai ai loc nici măcar de tine, în loc să le laşi altora calitatea de a-ţi recunoaşte meritele. Cum le spuneam elevilor mei, să nu vă avântaţi mai înainte decât vă e locul, dar nici înapoi să nu vă lăsaţi împinşi de cât vă sunt meritele. Şi acum exasperarea lui Augustin: „Şi cu asta, eu ce fac? Că deşi e frumos editat şi legat, la mine în bibliotecă nu-l pot ţine, ocupă locul a ceva mai de preţ. Iar aici, la birou, ce să fac cu el şi unde naiba să-l pun că nu mai e loc?" Am ridicat din umeri. N-am putut decât să-i mulţumesc Celui-de-Sus că am întârziat să trec pe la

Augustin și că, în felul acesta, am evitat întâlnirea cu Mihail Diaconescu.

■ Descopăr la I.D. Sîrbu propria-mi opinie despre Emil Cioran. „Este", scrie acesta, „judecându-l în comparație cu Blaga - un excelent cioplitor de pietre. Dar nu va ridica niciodată o Catedrală (sistem filosofic, n.n.). Nu știu de ce seamănă cu acei bătrâni pensionari care își consumă ultimii 30 de ani de liberă și lucidă viață pregătindu-și, cu minuție și fantezie, cripta și testamentul. Deși nu au urmași (...) Cioran e un mare poet al limbii (și al gândirii prin limbă) și-a făcut o specialitate și o manieră de a trăi supraviețuind tuturor ispitelor și chemărilor sale spre dispariție și sinucidere".

Le-a supraviețuit, pentru că nu le-a luat niciodată în serios, n-a fost niciodată cu adevărat disperat, el s-a jucat doar frumos și mai ales abil cu cuvintele „disperare" și „sinucidere". Jocul l-a prins, reușita lui l-a stimulat și dacă n-a putut da un sistem filosofic a sistematizat jocul. Atât și nimic mai mult. După prima lectură a lui Cioran eram cucerită până la frenezie; a doua oară l-am citit cu încântare; a treia oară nu m-am mai lăsat păcălită de ritornelele lui stilistice, iar a patra oară, perfect lucidă, m-am rugat lui Dumnezeu să nu recidiveze. Fie că Cel-de-Sus mi-a ascultat ruga, fie nu, l-a obligat să lase stiloul din mână, creionul și orice alt instrument de scris va fi avut.

În continuare, I.D. Sîrbu zice: „Cine-l mai crede? Toată lumea îl gustă... Pe cine mai convinge? Lumea îl știe un mare jongleur, funambul, bufon al morții. Un iconoclast al filosofiei care, din cioburile a ceea ce a spart cu bună știință, își construiește, în inconștient, icoana propriului destin, utopia propriei mântuiri". Aferim!

Și mai departe: „Orice convingere definitivă e consecința unui viol existențial: și orice aderare fără întoarcere la o singură idee înseamnă castrarea exact a organului prin care diferențiem și trăim ideile". Am oroare de inșii „convingerilor definitive", de persoanele cărora când le spui ceva fie dau aprobator din cap, fie neagă violent, pe a căror față nu există pauză de îndoială, care nu-și schimbă niciodată opiniile. Seamănă cu o coloană veritabilă osificată ce nu îngăduie nicio altă mișcare decât în cea pe care a împietrit-o timpul. Ideea fixă, aderarea necondiționată la o idee înseamnă fanatism. Cadavrele golite de viață sunt rigide; poți pune mortul culcat sau îl poți așeza oblic, el rămâne la fel de țeapăn. Tot ce e însă viu e în perpetuă mișcare. Ideile, care ar trebui să fie expresia supremă a vieții spirituale, ar trebui să fie maleabile, nu însă și manevrabile. Îndoiala - care nu știu de ce este percepută doar în sens negativ - este motorul schimbărilor, ea face spiritul să se miște și să arate în mod egal calitățile și cusururile, multiplele fețe pe care le pot avea. Tonul folosit de actor poate modifica sensul textului. Un „Ce?" poate fi candid, plin de mirare, politicos întrebător sau agresiv rățoit, actorul trebuie să intuiască intonația pe care a gândit-o dramaturgul, dar nu are voie să impună propria formă ca fiind singura posibilă. Rostul repetițiilor în teatru este cel de a afla tonul potrivit, cât mai apropiat de intenția dramaturgului, de adevărul pe care piesa lui de teatru îl supune publicului. Asta dacă regizorul nu forțează nota printr-o interpretare personală pe dos, încălcând astfel intenția și voia dramaturgului.

■ Întrebat de un reporter ce anume îi determină pe oameni să stea într-un sat atât de izolat în creierii munților, un țăran a dat cel mai splendid răspuns: „Suntem liberi". Și cum întrebarea n-a fost pusă acum 25-30 de ani, ci în anul 2009, într-o Românie zisă liberă, sensul răspunsului mi se pare cu atât mai profund în înțelesul său: noi suntem liberi, restul țării e ocupat..., prizonier al unei societăți în care oamenii, chiar dacă nu sunt legați de nimeni și nimic sunt... ocupați. Ocupați să alerge bezmetici după bani, după relații, după funcții, ocupați politic și economic, cu mintea veșnic ocupată de câte ceva. Răspunsul țăranului e similar celui al lui Brâncuși dat unui bogătan care se plângea că nu poate să danseze: „Aruncă banii și atunci vei putea dansa". Sau cel al lui Budha, care vedea în lipsa dorințelor marea eliberare. Or, actuala societate românească este ocupată la propriu și la figurat, preocupată de câte ceva care o împinge într-o continuă mișcare browniană din care individul nu mai poate scăpa. Și uite așa s-a ajuns la românul ocupat, preocupat și atomizat la care nici măcar anatomia nu se bucură de libertate, necum sufletul. Liberi nu mai sunt decât cei uitați de lume pe undeva prin creierii munților.

■ „Nu sunt de acord cu ceea ce zici - dar mă voi bate până în pânzele albe ca tu să-ți poți spune părerea", scria Voltaire. Fără a specifica autorul zisei, citatul a fost însușit de Rațiu. Și ce succes a avut cu această invocare „democratică". De câte ori e vorba despre Rațiu și presa și mass-media în general îl citează fără să aibă habar că spusa îi aparține de fapt lui Voltaire.

■ Veronica s-a mirat că m-am dus la plimbare de una singură. Eu numesc asta mărșăluit - lucru pe care îl fac constant în ultima vreme. I-am explicat simplu: când merg singură pot să observ, să întârzii în fața unui peisaj, a unui copac, să mă las în voia visării gustând totul din plin. Când mă însoțește cineva, acea persoană mă bate la cap cu tot felul de lucruri neplăcute, domestice și de la birou, de parcă s-ar plimba cu punga de gunoi după ea. În general, oamenii nu știu să se plimbe, să se bucure de ce văd, să trăiască hic et nunc, fără să amestece lucrurile. Ba încă unii îți dau și indicații la ce să te uiți de-ți fac capul giruetă. În mijlocul celui mai frumos peisaj bat din gură despre cele mai stupide lucruri. Când păsările cântă, ei turuie despre mizerii fie de la birou, fie de acasă, din familie, că ăla e constipat, iar celălalt are diaree, că cutare a zis și X a dres. Sărmanii, își târâie după ei problemele și hărmălaia exact cum am zis, ca pe o pungă de gunoi.

■ Azi am fost în Ștrand. Peisaj năucitor de frumos. În apa lacului curățat de gunoaie se reflectau trunchiurile sălciilor și arinilor de care se agățaseră corzile de viță sălbatică atinse deja de moarte care le colorează în cele mai variate galbenuri, rozuri, până la roșu aprins. Înfășurate în roșul fantast al toamnei, unul cu totul special, copacii arătau ca niște sofisticate doamne purtând prețioase șaluri și pelerine. Ghirlande incandescente, amestecate în verdele saturat al ierbii, corzile de viță care se târau pe pământ creau o grădină paradisiacă. Papura din dunga lacului de acumulare începuse să chelească, iar puful său și al tresiei zburau prin aer la orice pală de vânt. Pe lacul de acumulare, armii de rațe sălbatice, sute. Ba se scufundau arătându-și târtița dolofană ca o baliză, ba înotau amonte făcând siaje pe apă, ba brusc, la cine știe ce chemare, începeau să zboare. Printre ghemele de pene pământii ale rațelor albe și ațintându-și gâtul ca un catarg, a trecut prima lebădă din anul acesta. Zadele mijeau și ele a rugină tomnatică, iar rădăcinile lor bizare, ca niște uriași negi, ciupercăreau la baza lor. Sub umbra sălciilor, lacul Ștrand părea o întindere uleioasă ce se mișca alene, rupând în reflexe întunecate - ca în unul din tablourile lui Manet din seria „Nuferilor" - imaginile oglindite în apă. Iedera, altă pacoste după coțofene, zorea să se cațere pe orice trunchi de copac, dar, ciudat lucru, niciodată pe unul pe care apucase deja să se suie vița sălbatică.

Voind eu să descriu un peisaj de toamnă precum acela văzut azi - păcat că n-aveam la mine o coală de hârtie de desen și acuarele, atunci n-aș mai avut nevoie de cuvinte -, bag seamă că nu-i alt modru decât să tot faci comparații și mai deloc o simplă afirmație. Poate că asta se întâmplă din cauză că toamna acumulează cele mai multe și mai spectaculoase imagini ale naturii. Primăvara e firavă și limfatică, vara e cotropită de un verde saturat, dar toamna, Doamne ce spectacol! Dacă l-ai picta întocmai ar ieși un kitsch, dar, de-l privești doar, imaginea e dumnezeiască. Și apoi, liniștea desăvârșită ce planează peste toate. Țipenie de om, doar șușoteala abia auzită a frunzelor uscate căzând.

■ Pe când era tânăr, Yamamoto Tsunetomo, autorul „Cărții samurailor", a ținut un „Jurnal al regretelor", în care își nota zilnic greșelile comise. Când a înaintat în vârstă, și-a dat seama că a nu greși e imposibil și atunci a renunțat la jurnal. Și apropo de Hakagure/Cartea samurailor, autorul înșiră cele trei niveluri de studiu în viața omului - la japonezi, bineînțeles: 1. Omul studiază, dar nu învață nimic - e nivelul cel mai de jos; 2. Omul de la nivelul de mijloc - studiul este inutil, dar ajunge să-și conștientizeze propriile lipsuri precum și pe ale celor din jur; 3. Nivelul superior - omul se mândrește cu capacitățile sale, se bucură de laudele celor din jur, dar deplânge lipsa de îndemânare a semenilor. La nivelul suprem, omul pare că nu mai știe nimic... La noi, mai încet cu studiatul, câțiva zăluzi acolo, dar restul știu totul și, vorba lui Frunzeti, încă ceva pe deasupra.

■ Mă înspăimântă memoria inșilor complexați și, în consecință, suspicioși: țin minte tot ce ai zis, cum ai zis și ce gesturi ai făcut, ba mai adaugă și de la ei ceea ce prin cap nu-ți trecuse. Memoria e cârja pentru suspiciunile lor, ea alimentează din plin complexele pe care le au. Să te ferească Dumnezeu de astfel de exemplare umane, n-au generozitatea uitării, au doar râcă și venin amestecat din greu cu resentimente. Sunt oamenii cei mai obositori și, oricât te-ai strădui să explici faptul că n-ai gândit așa, n-ai avut nicio intenție agresivă la adresa lor, nu cedează și continuă să creadă în ceea ce își închipuiseră. Iar un complexat, ce-ai vrea să-și imagineze dacă nu o intenție subversivă? Pe de altă parte, mi-e o milă înciudată când îi văd cum își provoacă singuri starea de rău, cum își adâncesc astfel și mai mult complexele. Un om puternic și generos n-are memoria faptelor sau ziselor împotriva lui, ridică nepăsător din umeri și-și vede de ale sale. Lumea e prea plină de miracole ca să scurme în mizerie, există prea multe lucruri interesante ca să se cramponeze de nimicuri penibile. Ce-i mai rău încă e felul în care complexații se încrâncenează pe memoria asta resentimentară care împiedică orice altceva să pătrundă în mintea lor. Se autootrăvesc precum șarpele care-și mușcă coada și își transformă viața într-un infern din care pândește răul, automutilându-se în acest fel sufletește.

„Nu sunt de acord cu ceea ce zici - dar mă voi bate până în pânzele albe ca tu să-ți poți spune părerea", scria Voltaire. Fără a specifica autorul zisei, citatul a fost însușit de Rațiu. Și ce succes a avut cu această invocare „democratică". De câte ori e vorba despre Rațiu și presa și mass-media în general îl citează fără să aibă habar că spusa îi aparține de fapt lui Voltaire.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

Marius Andreescu

Marin Rădulescu

Lucian Costache

Octavian Dărmănescu

Centrul Cultural Pitești a organizat noi evenimente cultural-educative și de dezvoltare personală, publicate pe pagina oficială de Facebook a instituției și pe site-ul oficial (www.centrul-cultural-pitesti.ro). Dintre ele, amintim:

■ Prelegerea cu tema **Personalităţi ale Culturii Juridice din România – Istrate Micescu**, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Cultură şi Credinţă în Societatea Contemporană”, susţinut de conf. univ. dr. Marius Andreescu, de la facultatea de Drept a Universităţii Piteşti.

“Sistemul juridic al societății este înțeles mai mult sub aspectul actelor normative care îl alcătuiesc şi mai puţin ca parte componentă a culturii unui popor. Dreptul are o sferă mult mai largă decât sistemul normativ în vigoare la un moment dat, deoarece cuprinde valori şi principii morale, elaborări doctrinare complexe, opera de interpretare şi aplicare a legilor şi nu în ultimul rând reflectarea adevărurilor de credinţă ortodoxe. Dreptul este şi rezultatul creaţiei unor personalităţi care au existat în toate timpurile în spaţiul european şi nu numai. Prin urmare, noi considerăm că dreptul este o parte componentă a culturii şi civilizaţiei unui popor. În România întâlnim personalităţi care au contribuit prin creaţia lor la opera de realizare şi împlinire a unei veritabile culturi juridice. Ne referim în mod deosebit la perioada interbelică în care au existat personalităţi remarcabile ale dreptului şi culturii juridice, care au creat şcoli de drept şi, prin efortul lor creator, au contribuit decisiv la formarea unei adevărate culturi juridice în România. Istrate Micescu este una dintre marile personalităţi ale culturii juridice din România, dar şi universale, a cărui existenţă este legată de spaţiul argeşean.

Istrate Micescu este incontestabil o personalitate a culturii juridice, fapt demonstrat poate, mai bine, decât orice analiză teoretică în apelativul cu care era caracterizat şi recunoscut de contemporani, adică „om de drept”. De altfel, însuşi maestrul barei, care interioriza pe deplin universul ideatic în care se manifesta, obişnuia să spună nu avocat, nu om politic şi nici profesor universitar, ci, lapidar, „om de drept”. Creaţia juridică a lui Istrate Micescu este relevantă nu numai în planul jurisprudenţei şi al retoricii ca ştiinţă juridică, dar şi în domeniul teoriei dreptului. Micescu a fost unicul doctrinal, în cea mai autentică accepţiune a cuvântului, dintre profesorii Facultăţii de Drept din Bucureşti, din perioada interbelică, cu o viziune generală a dreptului şi cu o teorie proprie asupra ştiinţei dreptului civil. De aceea, incontestabil, maestrul barei a fost un creator de drept pentru că mai înainte de orice a fost un gânditor al ştiinţei şi artei dreptului. Această realitate rezidă din prelegerile sale universitare, dar şi din puţinele scrieri care au rămas. Cursul său a avut inegalabila virtute de tratare umanistă a ştiinţei dreptului, graţie culturii adâncite de care Istrate Micescu beneficia. În prelegerile sale de drept civil, Istrate Micescu nu s-a mulţumit să transmită studenţilor, aşa cum se obişnuieşte, doar cunoştinţele cerute de programa analitică. Adesea el a evocat probleme fundamentale ale dreptului, propunând soluţii proprii originale. Particularităţile culturii juridice înţelese ca parte componentă a spiritualităţii şi civilizaţiei unui popor, precum şi personalitatea maestrului şi profesorului Istrate Micescu sunt principalele aspecte pe care dorim să le evocăm în expunerea noastră“, precizează Marius Andreescu.

■ Prezentarea cărţii cu titlul **Limba Română – Comunicarea. Textul-Mesaj. Textul. Discursul**, de profesorul de limba şi literatura română, scriitorul Marin Gheorghe Rădulescu.

“Învaţă să deosebeşti adevărul de nonadevăr, comunicarea obiectivă de comunicarea greşită sau deviată şi nu accepta dezinformarea şi manipularea!

Cartea aceasta te ajută să rămâi sau să devii un om şi un cetăţean liber! Adică acel om şi acel cetăţean care, destul de repede şi destul de uşor, deosebesc adevărul de nonadevăr şi comunicarea obiectivă de comunicarea deviată şi, astfel, nu (mai) pot fi dezinformaţi şi, pe această cale, manipulaţi!

Ideea scrierii acestei cărţi mi-a venit când, la rugămintea mea, un prieten, tânăr jurnalist piteştean, mi-a procurat ,,cel mai bun manual de jurnalism” al acelor ani: anii 2010. Pe care l-am citit şi l-am recitit şi am rămas stupefiat de abordarea simplificatoare pe care acel manual o propunea: numai... comunicarea ideală, deci cea fără greşeli, fără deviaţii, fără dezinformare şi fără manipulare! De fapt, chiar cum era prezentată Comunicarea, în manualele şcolare gimnaziale. Pentru documentare am căutat, dar fără succes, mai multe cărţi româneşti în domeniu. Am găsit doar câteva... sectoriale. Şi, negăsind, am căutat cărţi străine despre comunicarea verbală, traduse şi publicate mai ales la Editura Polirom din Iaşi, cărţi care alcătuiesc o veritabilă bibliotecă de specialitate.

Dar, întrucât în titlul cărţii le aminteam pe toate cele trei tipuri de comunicare verbală (obiectivă, greşită, deviată), am fost obligat să prezint detaliat şi noile norme lingvistice (ortografice, ortoepice şi morfologice; lexicale; gramaticale: referitoare la cuvânt, la enunţ, la text), stabilite prin cele două lucrări normative, DOOM 2 (Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române) şi GALR (Gramatica limbii române), elaborate de Institutul de Lingvistică ,,Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, corelate şi apărute în 2005, sub egida Academiei Române. Şi introducerea, în lucrare, a comunicării obiective şi a comunicării greşite. Dar şi o Introducere în Psihologia generală, şi o Introducere în Filosofie, şi o Introducere în Logică. Totul prezentat, exemplificat şi accesibilizat pentru publicul larg. Şi, astfel, s-a născut, la 9 ani, nu la 9 luni, cartea de faţă”, spune autorul.

■ Prelegerea cu tema **Armand Călinescu, om politic perfect lucid şi prin excelenţă moderat,** în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul „Teme culturale în emoţii raţionale”, susţinut de scriitorul, eminescologul şi profesorul de limba şi literatura română Lucian Costache.

„După Urmuz, Dobrescu-Argeş, Nicolae Spinei, Ionescu-Gion, un medalion al lui Armand Călinescu (...) e o propunere în sensul genericului acestei emisiuni. E un prilej de a ne aminti de marii bărbaţi de Stat care au făurit Marea Unire de la 1918, de martirii neamului dintotdeauna, de cei din Marele Război al Unirii, de cei jertfiţi în războiul din urmă şi de cei ucişi de cele două dictaturi criminale,” spune Lucian Costache.

■ Prelegerea cu tema **Fosta Biserică piteşteană Sfântul Nicolae**, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Biografii de Excepţie”, coordonat de muzeograful şi scriitorul drd. Octavian Dărmănescu.

“Potrivit arhivelor, demolarea în 1962 a Bisericii Sfântul Nicolae cu Ceas a nemulţumit profund comunitatea piteşteană. Comuniştii plusau cinic şi treceau la o sistematizare surdă, absolută, a centrului istoric al vechiului Piteşti. Biserica fusese zidită de târgoveţi în 1812 pe locul uneia de lemn, avariată la cutremurul din 1802. În 1848, în marele incendiu al urbei, va arde şi ea. Este reclădită în 1864 şi i se montează un ceas. Aici asistă în 1878 însuşi regele Carol I la o slujbă de mulţumire după ce câştigă Războiul de Independenţă. Tot el dăruieşte bisericii un candelabru preţios. În perioada 1884-1916 a fost filiala Bisericii Domneşti Sfântul Gheorghe, vecină. Dintre preoţii de aici, menţionăm pe Dimitrie Angelescu, decedat în 1955 la o sută de ani. În curtea ei era amplasat bustul lui Ionel Brătianu şi tot aici se descoperă cea mai veche lespede funerară a Piteştiului. În anii 2000 a fost cercetată arheologic de către specialiştii Muzeului Judeţean Argeş. Piteştiul pierdea, aşadar, un monument medieval unic. Este de datoria noastră, a cetăţenilor lui, să ne amintim din când în când, de vechile lui instituţii. Ultimul paroh, Florian Sămărăscu, va muri în beciurile Securităţii. Azi hramul fostei biserici piteştene a fost preluat de biserica domnească”, menţionează Octavian Dărmănescu.

■ Prelegerea cu tema Şahul, văzut prin ochii unui copil, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Pasionat de şah”, coordonat de instructorul de şah, Andrei Rădulescu.

“La această ediţie, Deresoiu David, un tânăr şahist al judeţului nostru, încercă să ne prezinte o partidă de şah importantă din cariera sa”, informează Andrei Rădulescu.

■ Prelegerea cu tema **Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă**, în cadrul proiectului cultural-educativ sub genericul “Istorie şi istorii cu Marin Toma”, eveniment susţinut live, pe pagina oficială de Facebook a Centrului Cultural Piteşti, miercuri, 25 noiembrie, de la ora 12.00, de redactorul-şef al revistei-document Restituiri Piteşti, dr. Marin Toma.

“Petru Movilă (1596-1646) este fiul domnitorului Simion Movilă. După moartea tatălui său, familia se va retrage în Polonia, acolo unde tânărul Petru îşi va desăvârşi educaţia şi, după renunţarea la tronul Moldovei, va îmbrăca cinul monahal, ajungând mitropolit al Kievului. Din această funcţie importantă, se va implica activ în relaţiile Bisericii Ortodoxe Române cu Biserica Romano-Catolică şi cu Bisericile protestante. În acea primă jumătate a secolului al XVII-lea, în care Principatele Române înfloreau social, economic şi cultural sub domniile lui Matei Basarab şi Vasile Lupu, regăsim puternica activitate a mitropolitului Petru Movilă. În contextul european al Reformei şi Contrareformei religioase care afectau şi spaţiul estic, Petru Movilă elaborează lucrarea sa, discutată şi aprobată în cadrul sinodului de la Iaşi din 1642, prilej cu care au fost prezenţi, sub oblăduirea lui Vasile Lupu, pentru prima dată, reprezentanţi ai Ortodoxiilor slavă, greacă şi română. Formată din trei părţi (credinţa, nădejdea, iubirea), după modelulul Sf. Augustin, Mărturisirea ortodoxă scrisă de Sfântul Ierarh Petru Movilă, sub formă catehetică – 361 de întrebări şi răspunsuri, este o operă de referinţă pentru teologia creştină”, precizează Marin Toma.

CARMEN ELENA SALUB

Povești, de Crăciun amestecate...

(urmare din p. 32)

Cluj. (Spiritele cârcotașe o să-mi reproșeze, desigur, că am folosit în cazul d-lui profesor un titlu rar de noblețe deși nu a fost, încă, înnobilat de Regină. Eu l-am folosit așa cum au făcut și elevii răi ai profesorului, întruchipat pe ecran de Sydney Poitier, atunci când i-au scris acea finală scrisoare de mulțumire pentru simplul motiv că i-a făcut oameni: ***To Sir, with Love...***)

Povestea merge mai departe. Din Petrila și Cluj spre Urbana, Illinois, USA

Teza mea de doctorat era împărțită în două: o primă parte trata despre avatarurile și condiția scriitorului subteran într-o lume totalitară, iar a doua parte era destinată unui studiu de caz. Am ales să exemplific imaginea unui scriitor care a trăit, o bună parte de viață, peste drum de Cartierul Evidențiaților, într-o colonie polietnică petrileană. Era vorba de Ion D. Sîrbu. Această parte de tezei mele am publicat-o la Editura Autograf MJM din Craiova sub titlul *Memoriile lui Ion D. Sîrbu. O reconstituire*. I-am trimis-o și nepoatei mele în America, care făcea un doctorat în istorie la Universitatea Urbana Champain în Illinois sub conducerea marelui istoric al românilor, profesorul Keith Hitchins. După ce a citit cartea, Anca m-a rugat să-i mai trimit un exemplar pentru profesorul ei. Am fost măgulit de reacția ei și-am alergat la poștă. Asta se întâmpla în vara anului 2016.

Două e-mail-uri din America profesorului Hitchins

Dragă Anca,

Mulțumesc mult că mi-ai trimis valoroasa carte a unchiului tău, ***Memoriile lui Ion D. Sîrbu***. Sunt bucuros s-o am și am început imediat s-o citesc. E important pentru cartea mea la care lucrez, România în timpul comunismului. Spune-i, te rog, unchiului tău cât de recunoscător îi sunt pentru atenția sa. Ai putea să-mi trimiți adresa lui de e-mail? (16 iunie 2016)

Anca se conformează și îi trimite Profesorului adresa mea de e-mail

Dragă Dr. Barbu,

Am fost fericit să primesc email-ul dv. și să aflu despre ultima carte pe care ați publicat-o. Am fost intrigat de titlu: ***The name of the dog sau Visul American în 80.000 de cuvinte*** și aș fi fericit dacă mi-ați putea trimite un exemplar să-l citesc. Ați putea să mi-o trimiteți la adresa de mai jos: Department of History/ University of Illinois/ 309 Gregory Hall/ 810 South Wright Street/ Urbana, Illinois 61801/ U.S.A. Vă sunt recunoscător și pentru gentila dv ofertă de a căuta lucrările de care am nevoie pentru lucrarea mea. A fost o mare plăcere pentru mine de a o fi avut pe Anca studentă. Ea a scris o dizertație de primă clasă care o să devină o carte importantă (***Nihil sine carbo/ Nimic fără cărbune***, n.n.) și sunt fericit că și-a început cariera de profesor la Universitatea din Dayton, Ohio. Cu cele mai bune sentimente,

Keith Hitchins

Suprema probă de jurnalism: *a vedea* înainte de *a înțelege*

Ca să-i risipesc nedumerirea i-am trimis dlui profesor cartea despre care i-am vorbit. Ea a fost scrisă în 2016 în urma unei călătorii în America, întreprinsă datorită unei generoase invitații venite din partea nepoatei mele. "Nu-i niciodată prea târziu să cauți o lume nouă". Ăsta era versul favorit al președintelui Kennedy, e din poemul ***Ulise*** de Alfred, lord Tennyson, și a fost deviza voiajului meu de peste Ocean. Titlul cărții mele își are povestea sa. În dimineața zilei de 16 mai 2015 mă aflam în fața imobilului cu nr. 555 de pe Pennsylvania Avenue NW din Washington DC. Imobilul adăpostește faimosul ***Newseum*** (***Muzeul știrilor***, cum ar veni). La parter, pe partea stângă, pe C street, era vitrina unui ***Gift shop*** cu produse specifice jurnalismului. Mi-a atras imediat atenția o carte a lui Roy Peter Clark intitulat ***Writing Tools*** (***Uneltele celui care scrie***) sau ***50 Essential Strategies for Every Writer***. Scrisul se poate învăța, ne lămurea reclama cărții, iar pentru asta îți trebuie instrumente, nu reguli. Intrarea la muzeu era 22 de dolari. În America, orice carte serioasă costă între 15 și 20 de dolari. A trebuit să mă hotărăsc. Aveam la mine bani doar ca să-mi satisfac doar una din aceste plăceri vinovate. Am ales varianta a doua. Le-am explicat celor de la intrare că vreau doar să merg până la shop să târguiesc ceva. M-am îndreptat direct spre raftul cu cărți, am achitat 12,99 $ și m-am întors victorios spre ieșire. Nu mi-a părut rău de alegerea făcută. Am deschis cartea, am răsfoit-o, și m-am oprit la ***Unealta nr. 14*** care se intitulează ***Get the name of the dog!/ Dă numele câinelui!*** Era vorba de o legendă a presei americane care s-a născut în redacția ziarului St. Petersburg Times. Editorii le cereau reporterilor de teren să vină cu povești fără fisuri de documentare. Ideea a pornit de la relatarea unei dispute dintre doi vecini în care erau implicați atât stăpânii, cât și câinii. Reporterul nu si-a notat numele câinilor, motiv pentru care a fost trimis din nou pe teren să se documenteze mai bine. Astfel s-a născut această frază emblematică pentru presa americană. Povestea extinsă mai adăuga faptul că un mare editor american, Gene Roberts, îi citea textele primite, înainte de a le trimite în tipografie, unui editor orb pentru a verifica plasticitatea relatărilor. Era foarte important pentru Roberts ca editorul orb să exclame **"văd"** mai degrabă decât **"înțeleg".** Când a fost să aleg un titlu cărții mele despre America am combinat acest mesaj privitor la o documentare foarte serioasă cu o concizie pe care mi-am impus-o de la început (America în 80.000 de cuvinte!) Ăsta era misterul (dezlegat) al unui titlu lung & bilingv ce l-a intrigat pe marele istoric al românilor. În altă ordine de idei, vă rog să sesizați cum de marile spirite, din America și Europa, se întâlnesc în a vedea lumea înainte de a o înțelege...

De Luminație, de dincolo de Ocean ne-a parvenit o veste extrem de tristă

Nimeni nu a scris mai frumos ca poetul Ion Mureșan despre ce înseamnă 1 noiembrie în Ardeal. E Luminația, ziua în care toată lumea merge la cimitir că să dea deoparte buruienile ce-au năpădit mormintele, să le înlocuiască cu flori în buchete imense și să aprindă o lumânare. Sărumana, Mama mea, Sărumana, Tatăl meu...

„Luminația e ziua lui Luminăția Sa Mortul. E ziua Luminățiilor Lor: străbunicul și străbunica, bunicul și bunica. E ziua Luminăției Sale Tata. Ziua în care ei ies din partea întunecată a memoriei și intră în lumina gândului și a aducerii aminte. Acolo, lîngă mormînt, flacăra lumînării se face lentilă. Dacă te uiți prin ea vezi chipul tatălui tău. Și vezi chipul mamei tale. Flacăra lumînării e o „gaură în peretele Raiului", cum spunea un poet. Și sînt atîtea lumînări pe dealuri încît cu siguranță Luminația e ziua în care peretele dinspre noi al Raiului e ciuruit. În dreptul fiecărei găuri un chip drag așteaptă să vii la întîlnire. Să vii la vorbitor – aș zice – căci nu știu, și nimeni nu știe, cine e liber și cine e închis."

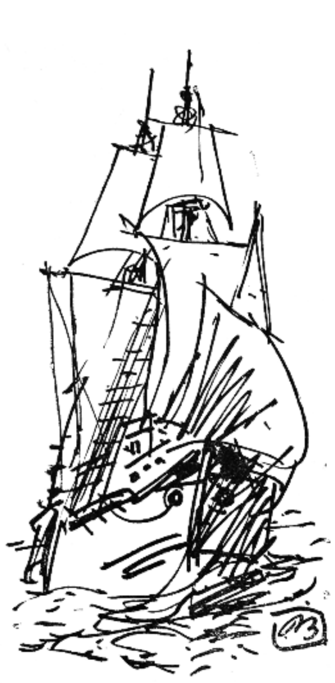
De Luminație, de dincolo de Ocean ne-a parvenit o veste extrem de tristă.

Duminică, 1 noiembrie 2020, la Spitalul Fundației Carla, din Urbana, a încetat din viață Keith Arnold Hitchins. A fost marele istoric al Românilor și al Europei Centrale, de Est și Sud - est iar "Scurtă istorie a României", "Românii. 1774-1866" și "România. 1866-1947" sunt cadourile pe care un american, doctor în istorie la Harvard, ni le-a făcut nouă. A fost singurul copil al familiei. Tatăl, Henry Arnold Hitchins, se trăgea dintr-o familie englezească iar mama, Lilian Mary Turrian, dintr-una elvețiană. A fost primul american beneficiar al Bursei Fulbright care a fost invitat să studieze într-o țară aflată dincolo de Cortina de Fier. Ferparul Univerității ne făcea cunoscut faptul că profesorul Hitchins "credea într-o loialitate completă și nu se știa că ar fi rupt vreodată măcar o singură prietenie în întreaga sa viață. Ca un adevărat istoric, a simțit povara trecutului în tot ceea ce a făcut. Trecutul a trăit în el și prin el. Avea toate iluminările înțelepciunii și niciuna dintre pedanteriile ei". E inutil să mai spunem că moartea marelui nostru istoric a trecut aproape neobservată în mass media românească. Știrile care au ocupat buletinele de știri ale televizunilor noastre, în ziua de 1 noiembrie 2020, s-au referit la lupta cu noul coronavirul. **Breaking news**: Până azi 1 noiembrie 2020 pe teritoriul României au fost confirmate 246.663 de cazuri de persoane afectate de Covid 19. Un număr de 175.975 de pacienți au fost declarați vindecați iar 7.067 de persoane diagnosticate cu SarsCov2 au decedat. S-au înregistrat 2350 de apeluri la numărul unic de urgență 112. Polițiștii și jandarmii au aplicat, în 24 de ore, 7220 de sancțiuni contravenționale în valoare de 1.228.643 lei. Șase români au încercat să zădărnicească combaterea bolii și au fost pedepsiți, exemplar, în conformitate cu art. 352 Cod penal.

Un arbore memorial și *lumînările ce scot din indiferență teritoriile dinspre pădure*

Americanii au un obicei foarte frumos. Dacă cei care nu au putut fi de față la ceremonia de rămas bun au posibilitatea de a planta un pom care să cinstească memoria defunctului. *Când alegeți un copac memorial plantat pentru sufletul lui Keith, faceți mai mult decât să puneți o plantă în pământ. Vă luați un angajament pe termen lung față de mediu și înrădăcinați amintirile lui Keith pe planeta noastră pentru nenumărați ani de acum încolo. Un arbore memorial este un tribut unic, care oferă beneficii globale, așa cum niciun alt cadou memorial nu l-ar putea face.* Așa sună reclama serviciului funerar american. Astfel, ești îndemnat să alegi dintre un Ponderosa Pine, un molid roșu, un pin cu frunze lungi, un Jack Pine, un pin de coajă albă, un stejar alb sau chiar un tufiș de spini. Arborii tăi vor fi înregistrați în Registrul forestier american. Dacă am pune în balanță câte a făcut profesorul Hitchins pentru România ar trebui să-i comandăm o întreagă pădure. Acea pădure de care ne vorbește Poetul: *Acum, lumînările scot din indiferență teritoriile dinspre pădure, altădată pustii. Și mă gîndesc că, încet, încet, urmînd drumul lumînărilor, țintirimul din satul meu va face înconjurul lumii și că, într-o bună zi, poate peste o mie de ani, lumînările, asemeni corăbiilor lui Magelan, vor ajunge de unde au plecat.*

SFÂRȘIT

Număr ilustrat cu grafică de RADU BOUREANU (apărută în revista *Argeș* nr. 1/1971)

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, vă rugăm să trimiteți materiale originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc. Revista **Argeș** primește doar texte în format electronic, cu diacritice, corectate.

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2022, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

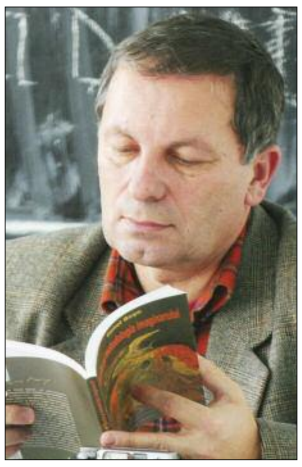
ARGEȘ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Pitești**
- Membră **ARIEL**

Senior editor: **CALINIC, Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului**
Redactor-șef: **LEONID DRAGOMIR** (leoniddragomir@yahoo.com)
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU** (fusaru@gmail.com, https://fusaru.blogspot.com/)
Consilier editorial: **NICOLAE OPREA**
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția: Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești; **http:** www.centrul-cultural-pitesti.ro; **tel./fax:** 0248/219976
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la VENUS PRINTING SOLUTIONS Iași

reportaj

Mihai Barbu

Povești, de Crăciun amestecate, și-napoi la lume date

Publicată pentru prima dată în 1843, *Povestea de Crăciun* a lui Charles Dickens elogiază spiritul acestei mari sărbători creştine. Este povestea lui Ebenezer Scrooge, un zgârie-brânză bătrân şi ursuz care îi priveşte, cu ură, pe toţi cei din jur. Într-o noapte de Ajun, la fel de îngheţată precum era inima bătrânului, Scrooge primeşte trei vizitatori fantomatici: Spiritul Crăciunului-Trecut, al Crăciunului-de-Acum şi al Crăciunului - Ce Va Să Vină. Cei trei îl poartă într-o călătorie uimitoare şi pe alocuri înfricoşătoare, în urma căreia inima hapsânului domn se schimbă ca prin farmec. *Îngerul Gavril intrase/ La Sfânta Fecioară-n casă/ Și din zboru-i se opri/ BUCURĂ-TE, îi grăi!* În acest *Argeș* de sfârșit de an am ales să scriu un reportaj despre acei dascăli care întruchipează spiritul Crăciunului dintotdeauna și care fac ca românul să fie mai bun. Măcar de sărbători…

Radu Ionescu, un om cu un ascuţit simţ al umorului, mă întreabă dacă ştiu care e rolul argintului în bucătărie. Îi mărturisesc sincer că noi, în colonia noastră petrileană, aveam, pe masă, tacâmuri proletare. "Argintul îţi dă, atunci când mănânci, maiestuozitate gesturilor..."

reportaj

Never ending story: Cei care au văzut lumea

Ce pot să scriu eu, un dascăl din melancolica Vale a Jiului, despre intelectualul subţire care îşi închide (de ziua lui) telefonul şi rămâne în compania selectă, cu modele şi oglinzi pe măsură, al nordicilor (precum Ibsen), al balcanicilor din clanul Caragiale (y compris Mitică, Lache şi Mache), al petrileanului Sîrbu, al "francezilor" Petru Dumitriu şi Cioran - cel naiv şi sentimental - al rusului Bulgakov şi caută să afle, împreună, care e secretul lui Koroliev? Am exclus, cu hotărâre, o asemenea pistă. (*Elementar, dragă Watson!*) Îmi rămâne să încerc a evoca dimensiunea ludică a d-lui Profesor. I-am văzut, student fiind, unul din spectacolele sale cu "Ars amatoria" care, la premieră, a declanşat, în sală, un entuziasm de nedescris. Eroii de pe scenă erau nişte mari consumatori de bere şi, când alcoolul îşi făcea temeinic datoria, aceşti alcoolici anonimi erau atinşi de o dorinţă nestăvilită de acţiune. Ei ar fi plecat, imediat, la revoluţie (acţiunea se petrecea înainte de 1989) dar, cum aveau nişte rinichii în stare de maximă efervescenţă, elanul revoluţionar le era tăiat, de fiecare dată, de prea desele plimbări (precipitate) la toaletă. Pentru că tot am amintit de berea autohtonă am să citez doi mari consumatori de bere pragheză care pun umorul de calitate chiar înaintea unui Plzen sau Staropramen. Iată ce zicea un ceh care vorbea despre viitor (Karel Capek) despre un un conaţional de-al său care râdea de prezent: "La şcoală ni se spunea că umorul este un condiment. Azi mi se pare că umorul nu este nici un adaos, nici un ingredient ci o anume viziune fundamentală despre lume. Haşek a avut umor. Haşek a fost un om **care a văzut lumea**. Mulţi alţii scriu doar despre ea". Dl. Profesor Ion Vartic, din biroul ce domină apartamentul său dintr-un bloc de pe strada Ion Luca Caragiale, **a văzut lumea** (nu degeaba stă lângă gară şi nu departe de autogară) dar a şi scris (consultându-se pe îndelete cu cei mai la început citaţi) magistral despre ea. Ca să sfârşesc prost ceea ce, probabil, am început onorabil, voi încheia cu câteva amintiri personale. Când a trebuit să-mi aleg o temă pentru licenţă am consultat o listă (epuizată) afişată pe unul din holurile facultăţii. Am constatat că mai rămăseseră puţine teme care nu fuseseră luate. Toate cele rămase erau coordonate, din nefericire, de profesori cu care nu ne-am întâlnit în anii de facultate. Aşa că am ales "Balcanismul în romanul *Scrinul negru* de G. Călinescu", o temă coordonată de lectorul universitar Ion Vartic. I-am zis d-lui profesor că aş vrea să tratez subiectivul pornind de la o discuţie cu soţia scriitorului, Vera Călinescu, pe care mă gândeam că aş puteau-o aborda prin intermediul criticului de artă Radu Ionescu. Acesta era omul care gira funcţia de custode al casei memoriale. (Pe Radu Ionescu l-am invitat, ani de-a rândul, la Petroşani, să jurizeze desenele primite la "Salonul de toamnă al umorului" pe care îl organizam la Petroşani cu fratele meu mai mic, caricaturistul Ion Barbu.)

O vizită în fieful bătrânei doamne

Când vizita a fost programată, l-am întrebat pe boierul de viţă veche Radu Ionescu ce flori să-i aduc doamnei Călinescu. "Mă, nu te formaliza, dacă poţi să-i aduci ceva de mâncare ar fi foarte bine. Flori mai găseşti în Bucureşti, da' mâncare nu prea..." Am făcut rost, prin mijloace balcanice, de câteva conserve chinezeşti cu carne de porc şi de o slănină cu uşoare inserţii de carne. (Să-i zic "kaizer" ar fi prea mult şi nu aş respecta adevărul istoric...) Radu Ionescu s-a declarat mulţumit de acest substitut floral şi, într-o duminică geroasă de iarnă, am ajuns acasă la doamna Vera Călinescu. Gazda s-a declarat foarte plăcut surprinsă de cantitatea şi calitatea "florilor" noastre şi a devenit, brusc, foarte volubilă şi cooperantă. Ne-a arătat casa, albumele de fotografii (din care a constatat că lipseau cam multe poze) şi ne-a spus că-l bănuieşte de sustragere pe Alexandru Piru, un călinescian care o vizita cam des. Ne-a arătat şi biroul unde scria Călinescu şi unde erau, pe perete, nişte tablouri de mari dimensiuni semnate de Corneliu Baba şi Alexandru Ciucurencu, dar nu cu operele lor originale, ci cu nişte reproduceri după alte picturi celebre. Bizar... Doamna Vera ne-a zis că acea casă era proiectată chiar de Călinescu dar toate dimensiunile ei erau meschine. Scara de acces de la parter la etaj era strâmtă şi scundă. Riscai în orice moment să dai cu capul de o grindă şi să-i afectezi casei structura de rezistenţă. Afară, havuzul era un biet bazin alimentat de un robinet cu debit minim. O broască ţestoasă şi un pitic de ghips erau, în imaginaţia scriitorului, cariatidele ce susţineau fântâna arteziană din mijlocul unei curţi de dimensiunile unei batiste. (Profesorul Călinescu comanda, în mod bizar, unor mari maeştri, copii după tablouri celebre dar le impunea să facă modificări sau adăugiri după pofta sa. Aşa se face că într-un tablou după Tizian a fost inclus, la cerere, şi câinele Fofează, iar într-o compoziţie de Botticelli peisajul originar a fost înlocuit cu un peisaj de pe Valea Prahovei. Potrivit lui Ciucurencu, şi portretul pe care i l-a făcut Criticului a suferit corecţii, serale, făcute de Călinescu, după plecarea pictorului.) Pentru că timpul a trecut pe nesimţite, doamna Călinescu ne-a oprit la masă. Gospodina avea, la îndemână, o conservă de fasole pe care a încălzit-o la flacăra, cât un licurici, a aragazului din bucătărie. Apoi a mai adăugat o parte din slănina, tăiată în bucăţi mari, pe care i-am oferit-o înainte, cu delicateţe şi cu sufletul curat. Masa era aranjată boiereşte. Tacâmurile erau de argint, farfuriile erau franţuzeşti, faţa de masă era o frumoasă broderie românească. Radu Ionescu, un om cu un ascuţit simţ al umorului, mă întreabă dacă ştiu care e rolul argintului în bucătărie. Îi mărturisesc sincer că noi, în colonia noastră petrileană, aveam, pe masă, tacâmuri proletare. "Argintul îţi dă, atunci când mănânci, maiestuozitate gesturilor..." îmi zice boierul Radu şi, profitând de faptul că d-na Vera Călinescu s-a dus să ne aducă şi nişte şerveţele, am început să râdem ca nişte apucaţi. D-na Călinescu ne-a surprins în această bună dispoziţie generală şi Radu Ionescu a reuşit să salveze situaţia spunându-i că tocmai mi-a zis un banc cu ultima invenţie a geneticii româneşti de la Crevedia: puii de găină cu trei picioare. D-na Vera mărturiseşte că n-a auzit de ei. "Or fi buni?", se întreabă buna noastră amfitrioană."Nu se ştie, pentru că nimeni nu a reuşit, încă, să-i prindă!" Ceea ce găsisem în acea duminică, la Bucureşti, mi se părea perfect pentru o abordare, inedită, a subiectului. Merg la Cluj, îi povestesc d-lui profesor rezultatele vizitei şi îi expun felul în care aş vrea să-mi scriu teza. Om cu un rar simţ al umorului, d. Ion Vartic m-a încurajat dar, în acelaşi timp, m-a şi avertizat despre pericolele unei astfel de abordări neortodoxe. Ele ar putea veni din partea unei comisii academice care nu avea, vorba lui Călinescu, "cerul gurii dedat la mirodenii".

D-na Vera Călinescu stârneşte interesul unei comisii academice

Când mi-a venit rândul să-mi susţin lucrarea a intrat în sală chiar decanul facultăţii, profesorul Ion Vlad. "Ghinion", vorba proastă a d-lui Iohannis. Din fericire, spre surprinderea tuturor, dl. decan îmi cere amănunte suplimentare despre d-na Vera Călinescu. I le furnizez, cu lux de amănunte, şi toată lumea se amuză. E o bună dispoziţie generală. Mircea Zaciu, în "Jurnal III", a sintetizat, din altă perspectivă, scena. "Examen de stat. Citit în fine teza lui Maliţa, redactat şi un referat, ieri. Leopold, care nu-l înghite. Însă cum e candidatul meu, Leopold nu mai face comentarii, nu pune întrebări (e drept că nici nu l-am invitat să facă). Tace, roşu, pufăie din când în când, aprobă cu capul, fără vorbe. E şi Doru V. în sală urmărind amuzat scena. Candidatul lui, Mihai Barbu, care e şi un artist fotograf şi caricaturist. Succes, neaşteptat, cu lucrarea lui despre balcanism, foarte lăudată (când Vartic se temea să nu i-o facă ferfeniţă)". După ani şi ani, am vrut să fac un master (inutil) la Cluj pentru a regăsi atmosfera academică şi parfumul pierdut al Filologiei de altădată. Acum Filologia devenise Facultate de Litere şi orarul de la cursurile de master se suprapuneau, dramatic, peste orele mele de română pe care le ţineam la un liceu (prestigios) din Petroşani. (Cu doar un an înainte cursurile de la Cluj erau comasate la sfârşit de săptămână....) Aşa că, de voie, de nevoie, am hotărât să pun capăt acestei aventuri cărturăreşti. Capac peste toate, profesorul Ion Vlad nu a vrut să mă mai primească la cursul său din cauza absenţelor mele repetate. (Lucru pe care nu l-au făcut generoşii profesori Vasile Fanache şi Ion Şeuleanu...) Mă aflam într-o stare de adâncă deprimare, stam în holul facultăţii neştiind ce să fac în orele următoare. Până să iau trenul de Petroşani mai era timp berechet. Aventura clujeană părea să se fi sfârşit prost. Dar iată că pe uşa mare de la intrare a păşit chiar profesorul meu, Ion Vartic. I-am povestit de ce eram amărât şi mi-a zis să-l însoţesc la cursul lui despre tragedia greacă.

Începutul unei frumoase prietenii literare

La despărţire, mi-a spus că dacă voi fi în stare să fac o teză de doctorat despre scriitorul petrilean Ion D. Sîrbu atunci, la toamnă, voi fi printre cei pe care îi va coordona. Au urmat cinci ani de întâlniri minunate la Teatrul Naţional, unde dl. profesor era director general, finalizate cu o teză de doctorat pe care preşedinta comisiei, distinsa doamnă profesoară Ioana Bot, a caracterizat-o drept "neortodoxă". A fost complimentul perfect pentru o lucrare girată de "marca Ion Vartic". O să mai adaug, acum la final, încă un amănunt pe care-l consider relevant. Am fost curios să aflu cine s-a mai născut în data la care Ion Vartic a văzut lumina zilei. Am consultat un tom voluminos scos de englezi şi intitulat "On this day" (The history of the world in 366 days). Aşa am aflat că, pe 4 octombrie, s-a născut şi pictorul francez Jean Francois Millet, şi fostul preşedinte american Hayes B. Rutherford, şi actorul, regizorul şi scenaristul american Buster Keaton. Keaton e acel om cu faţă extrem de serioasă şi veşnic imobilă dar care imagina nişte gaguri de făceau ca lumea să se tăvălească pe jos de râs. Aşa e şi cu seriosul domn Vartic. Nimic din înfăţişarea sa de lord englez nu-l lasă, pe cel din faţa sa, să ghicească cât de adânc iubeşte domnul profesor acea lume balcanică a clanului Caragiale şi umorul absurd al lui Ionesco. Buster Keaton ne-a dat două capodopere: "The Navigator" şi "The General". Sir John Vartic le întruchipează, fericit, pe amândouă. "The Navigator" este, în mod permanent, atunci când se aventurează, magistral, în apele adânci şi imprevizibile ale operelor sale preferate, iar "The General"a fost doar atunci când conducea Teatrul Naţional din

(continuare în p. 31)